

68 patrono latum, de sui præsentati meritorum supra reliquos ex approbatis præstantia. Idem *ib.* Si quis appellat à sententia Episcopi, cujus iudicium sit conforme iudicio patroni, appellatio est admittenda solum in devolutivo. Si vero fit difforme, est admittenda etiam in suspensivo, & interim nullus est instituendus usque ad sententiam Iudicis appellationis, & parochialis est administranda ab Oeconomio. Idem *ib.* Quod totum statuit tom. 2. Bullar. const. 4. *incip.* Reddittæ.

70 Si parochialis ecclesia fuerit juris patronatus laicorum, vel mixti, admittendus est sine concursu præsentatus à patrono, & idoneus ab Examinatoribus repertus Conc. Trid. *loc. cit.* ibi: "Quod si jus patronatus laicorum fuerit, debeat qui à patrono præsentatus erit, ab iisdem deputatis, ut supra examinari, & non nisi idoneus repertus fuerit, admitti." Idem *in cit. cap. 8. n. 9.* ubi subjungit, quod idem declaratum fuit à Sacr. Congr. Concil. 5. Febr. 1628. de parochiali juris patronatus mixti, *id est* partim ecclesiastici, & partim laicalis, ne jura laici ob consortium cum ecclesiastico ulla ex parte læderentur. Si autem ab uno, aut pluribus patronis laicis, gaudentibus æquali jure, plures ad vacantem parochialem sint nominati, & Episcopo præsentati, neque ullus ex præsentatis retulerit à patronis plures voces, quam ceteri; tenetur Episcopus indicare concursum inter eosdem præsentatos, atque illum eligere, quem ex approbatis ab Examinatoribus synodalibus judicaverit magis idoneum, ut decrevit eadem Sacr. Congr. Concil. apud ipsum *cit. n. 9.* & Barbosam *de offic. & potestate Parochi part. 1. cap. 2. n. 130.* Episcopi jus eligendi digniorem in prædictis omnibus, sede episcopali vacante, transit ad Capitulum; & ab hoc ad Vicarium capitularem sine ulla penitus reservatione. Idem *c. cap. 8. n. 10.* ex Decreto Sacr. Congr. Concil. *in Elven. 1. Decemb. 1736.* & ex pluribus aliis jam ad id allatis tom. 2. *verb. Capitulum art. 3. à n. 58. ad 63.* Vid. *ib.*

72 Parochiæ, aliaque curata beneficia, & officia Indiarum Occidentalium, sublato asserto privativo jure Regularium, secularibus Sacerdotibus canonice conferuntur. Bened. XIV. const. *incip.* Cum alias §. 2. & 3. Immo si ob defectum Sacerdotum Regularium iisdem præficiantur Regulares, hi tamquam amovibiles ad nutum, possunt, nulla expressa causa, & ab Ordinario, vel etiam à Superiore Regulari removeri. Idem *ib.* §. 2. Et jam id statuerat ad instantiam Regis Catholici in alia sua constitutione *incip.* Cum nuper :: confirmata, & declarata in hac ultima *Cum aliis.*

74 Parochialibus ecclesiis Basilicæ Assiensi Sancti Francisci unitis, præficiendi sunt Vicarii seculares ad nutum amovibiles. Benedict. XIV. const. *incip.* Fidelis Dominus §. 26.

75 Canonici Regulares Præmonstratenses possunt obtinere & retinere perpetuo sine apostolica dispensatione ecclesias parochiales, etiam seculares, & Vicarias; Sic declaravit Benedict. XIV. die 1. Sept. 1750. const. *incip.* Oneroso. *

76 ¶ De etymologia verborum *Parochia, Parochianus, Parochus* non sum sollicitus. Vide de ea si lubet varias opiniones apud Bohemer. *Jur. parochial. sect. 1. cap. 1. §. 1. & plur. seq.*

77 Nec sum sollicitus de origine parochiarum, an ea Tito in Creta, an Evaristo, an Anacleto, an Dionysio sit attribuenda: Confer itidem Bohemer. *Jur. parochial. sect. 2. c. 2. per tot.*

78 Parochia est "Societas quædam publica ecclesiastica ex parochis, & parochianis composita in certo districtu constitutis, & certis limitibus circumscriptis, vi cujus parochiani ecclesiæ in illo districtu sitæ obligantur ad peragenda ibi sacra, & ad onera tum parocho, tum ecclesiæ præstanda. Pa-

rochus vero ad illa, quæ sui officii sunt." In parochia igitur considerari debent parochus, ecclesia parochialis, & parochiani

Facile autem est hinc dignoscere, quid requiratur, ut ecclesia dici queat parochialis. Sed vide si materiæ plenam discussionem desideres, Rotam in *Polycastren. Jurium parochialium 10. Januar. 1729. cor. clar. mem. Cincio, & in Sabinen. Jurium parochialium 8. Maii 1733. cor. clar. mem. Calcagnin. & 8. Junii 1736. cor. clar. mem. Millin.*

At non ita facile est breviter tradere quis dicendus sit parochianus ad omnes præsertim effectus, tum si una in civitate de qua agitur sit parochia, tum & maxime si plures sint in ea parochiæ: Adi Bohemeram *Juris parochialis sect. 3. cap. 2. per tot. argumentum hoc illustravit.* ¶

(Quamvis plurimæ dissimiles species ab auctore pertingantur, omissum nil videbitur, si, omni hic abjecta cunctatione, adeat Lector ad *lit. A. ex pag. 192. verb. Cadaver: lit. B. pag. 283. 297. 304. 319. 364. lit. D ex pag. 16. & 72. lit. E pag. 149. & 154. verb. Quarta Funeralis, & verb. Regulares, præsertim in addit. hisp. & noviss. videantur quæ seq. verb. notantur.*

PAROCHUS.

ARTICULUS I.

Parochus quoad ea, quæ concernunt ejus nomenclaturam, electionem, atque approbationem.

SUMMARIUM.

- 1 *Parochi apud Ethnicos qui dicebantur: in ecclesia Dei Sacerdotes: quare sic vocati: quæ discretio inter eos exhibeatur: Rectores, & Capellani etiam vocantur, ad num. 8.*
- 9 *Qui vocentur Sacerdotes proprii: quales Curati: animarum curam obtinentium alia nomina: quæ personæ ad eam sunt eligendæ: qua forma: concursus à quo indicendus, ad n. 16.*
- 17 *An sit approbandus Parochus in ecclesia exempta exercere intendens: ad quem pertineat examen, & approbatio vicariorum in ecclesiis, unitis Ordini S. Joan. Hierosolym. ad n. 18.*
- 19 *Deputandus Parochus prævio examine, atque Episcopi consensu: approbato in Urbe, sub prætextu insufficientis literaturæ ordines non sunt ab Episcopo denegandi: & an possit iterum examinari semel approbatus, ad n. 34.*
- 35 *Addition. ex aliena manu subnectuntur.*

Parochi apud Ethnicos olim dicebantur illi, qui Legatis publice Romam missis salem, & ligna præparabant, *id est* illi, qui omnia necessaria Legatis Regum, Principum, ac Rerum publicarum hospitio receptis, suppeditabant, teste Acrone in illud Horatii *lib. 1. Ser. Sat. 5. ibi:*

Proxima Campano ponti, quæ villula tectum.

Præbuit, & Parochi; quæ debent, ligna, salemque.

Et sic referunt Calvinus in *Magno Lexico juridico tom. 2. verb. Parochus; Petrus Gregorius Syn-tag. Juris lib. 36. c. 30. num. 9. Barbosa de offic. & potest. Paroch. part. 1. cap. 1. num. 1. & alii.* Unde quidam censet adinstar istorum dictos esse parochos in ecclesia catholica, eo quod sint Sacerdotes auctoritate Episcoporum ecclesiis præfecti, & plebibus, sive populis ut omnia necessaria ad pas-cendas anima subministrent. Alii vero existimant parochum dictum esse quasi parœcum, parœcus autem Græcis est incola, sive habitator in loco, ut habetur in *l. Pupillus 239. ff. De verbor. significat. ibi:*

In-

- Incola est qui in aliquam regionem domicilium suum contulit, quem Græci Paræcon (id est juxta habitantem) appellant. Ita Azorius Instit. moral. 1. lib. 3. cap. 12. q. 1. Barbos. loc. cit. n. 3. & alii.*
- 4 Parochus, seu parœcus dicitur à *parochia*, seu *parœcia*, sicut & parochiani, seu parœciani. Budæus citatus, & sequutus à Barbosa *loc. cit. num. 14. Calvin. l. c. verb. Parochia. Ex parochis aliqui vocantur plebani ut in cap. Scriptura est 40. de election. qui videlicet curam exercent animarum in plebania habente sub se plures ecclesias, vel capellas; c. Statutum 1. Ne Clerici, vel Monachi in 6. Et sunt sic dicti à plebe, vel populo, qui sub eorum cura regitur, & habet se plebanus cum ceteris Curatis unius plebis, sicuti Archiepiscopus cum suffraganeis suæ provinciæ. Barbosa loc. cit. n. 5. & alii passim.*
- 7 Aliqui vero appellantur *Rectores*, quia plebem, & populum sibi commissum cum cura regunt, juxta *cap. Ut quisque Presbyter 3. de vita, & honestate Clericor. & cap. In Ecclesiis 1. de Capellis Monachor. & eorum beneficium vocatur Rectoria, c. Cum olim 28. de Præbend. Aliqui vocantur Capellani, & sunt illi, qui in ecclesia Monachorum curam animarum exercent, ut in cap. In Ecclesiis 1. de capellis Monachorum. Aliqui vocantur Sacerdotes proprii; Sacerdos enim proprius vocatur cujuslibet parochiæ Rector, c. Omnis utriusque sexus 12. de pœnit. & remiss. Aliqui vocantur simpliciter Curati sic dicti à cura, quam de regendis ovibus susceperunt. Qui curati alicubi sunt insigniti nomine *Archipresbyteri*, & alicubi nomine *Præpositi*, & hujusmodi.*
- 11 Pro parochio, quocumque nomine nuncupetur, eligi debet persona idonea, quæ in propria parochia residere, & per se ipsam animarum curam exercere valeat, ut colligitur *ex c. In parochia 31. caus. 16. q. 1. c. Cum in cunctis 7. de elect. c. Eam te decet. 4. de ætat. & qualit. c. Quia nonnulli 3. de Clericis non resident. c. Grave nimis 29. de Præbend. cap. Licet Canon 14. de elect. in 6. cum similibus, juncto Conc. Trid. ses. 7. de reform. c. 3.*

Idonea persona in hac materia dicitur prædita ætatis maturitate, morum gravitate, & literarum scientia *cap. Cum in cunctis 7. de elect. §. Inferiora: ibi: „Alia, quæ curam animarum habent annexam, nullus omnino suscipit, sed nec parochialis ecclesiæ regimen, nisi qui cum 25. annum ætatis attigerit, & scientia, & moribus commendandis existat, cum similibus.“*

Hinc Parochi debent eligi, & institui ad præscriptum Concilii Tridentini *ses. 24. de reformat. c. 18. & const. S. Pii V. incip. In conferendis beneficiis: Nempe per examen, & concursum coram Episcopo, vel ejus Vicario Generali, & saltem tribus Examinatoribus Synodalibus. Conc. Trid. ses. 24. c. 18. de reform.*

Quomodo autem, quando, ubi, & à quibus sit indicendus concursus pro parochis eligendis, vid. *verb. Beneficia art. 3. à n. 21. verb. Concursus per tot. verb. Examinatores à n. 25. usque ad finem.*

In parochos eligendi, & promovendi sunt sub gravi culpa meliores, seu digniores. Vide *verb. Electio art. 3. per tot. & signanter n. 15.*

Parochus in ecclesia exemta animarum curam exercere intendens prius approbandus, & examinandus est ab Episcopo juxta dispositionem *c. Exemptionem ad privileg. in 6. Sacr. Congr. Conc. in Caputaquen. 23. Junii 1629.*

Examen, & approbatio Vicariorum ad curam animarum positurum in Ecclesiis unitis Ordini S. Joannis Hierosolymitani, ad Episcopum pertinet. *Sacr. Congr. Conc. in Augustana 4. Decemb. 1631.*

Parochus pro cura animarum non potest deputari, nisi de consensu Episcopi, & prævio examine. *Sacr. Congr. Conc. in Pictavien. 4. Junii 1627.*

Examinato, & approbato in Urbe ad curam animarum non possunt ab Episcopo Ordines denegari sub prætextu insufficientis literaturæ. *Sacr. Congr. Episc. & Regul. in Sutrina 26. Januarii 1594.*

An, & quatenus Episcopus possit parochos rite, ac recte semel approbatos iterum, ac pluries examinare? ☉ Respondendum est cum distinctione: Aut enim

☉ Non posse Ordinarios in presbyteratus Ordinem, quemcumque res Clericatus nescientem, suscipere, pro constanti asserendum venit (a), etiam Indicis dominiis (b): quia melius est, paucos, & bonos ordinare quam multos, & ignorantes (c); per consequens de idoneitate numquam dubitari debet, præmaxime in animarum curam exercentibus, nam ubi majus periculum, cautius agendum; bene tamen advertitur in hac peninsula, præsertim in territoriis, quibus parochiales ecclesiæ per concursum conferuntur, aut providentur, iterum atque iterum, quoties ad eum oppositores devenerint, examen subire teneri, cum non possint quæ circa eundem sunt determinata, non efficere, quia sine eis collatio, vel provisio habere nequit effectum: nec cui literaria desint exercitia, conferri (d); sicut in præbendis per concursum obtinendis evenit (e).

Verum est americanis ditionibus etiam prædicta in eisdem præbendis locum habere (f): & proculdubio in beneficiis Curatis (g); ast non sic dum hisce, Religiosi præficiuntur; nam tunc nec per edictum con-

(a) L. 64. tit. 5. p. 1. *Defendido es á los Obispos de dispensar con Clérigos, que puedan rescebir muchas Ordenes: otrosí non pueden dispensar: nin otrosí con aquellos que non saben ninguna cosa de Clerecía:*

(b) L. 6. tit. 7. lib. 1. Ind. *Otrosí les rogamos y encargamos que tengan mucha consideracion y advertencia á no dar Ordenes Sacros á las personas, que no tuvieren las partes y calidades de letras, suficiencia: que se requiere:*

(c) L. 16. tit. 22. p. 1. *Nescios Clérigos, ó malos ordenando los Prelados, pasan á mas de lo que deben: é haciendo esto, no guardan lo que dicen en el derecho, que mejor es haber pocos Clérigos, é buenos, que non muchos, é malos:*

(d) Vide *verb. Beneficium.*

(e) Vide *verb. Canonicatus.*

(f) L. 9. t. 6. lib. 1. Ind. *Declaramos, que en quanto á las calidades personales y edad de los Opositores á las canongías que se provayeren por oposicion, se guarde lo dispuesto en el Santo Concilio*

Tridentino, y en lo demas se observe nuestro patronazgo real. Y mandamos, que hecha la oposicion y nominacion, con los autos, en razon de los pleytos que hubiere, se remita todo á nuestro Consejo de las Indias para que provea lo que conveniga. Vid. verb. Beneficium.

(g) L. 24. ejusd. Ibi: *Y habiendo precedido el examen conforme á derecho, el qual exámen se ha de hacer en concurso de los mismos opositores, como se hace en estos reynos en las iglesias donde los beneficios se proveen por oposicion, nombrando Examinadores cada año, conforme á lo que manda el Santo Concilio de Trento. De los así examinados y opuestos en esta forma, escojan los Arzobispos y Obispos tres, los mas dignos y suficientes: para que de ellos el Virrey, Presidente, ó Gobernador escoja uno el que le pareciere mas á propósito, y le presente en nuestro nombre, y con esta presentacion le dé la colacion el Arzobispo, ó Obispo á quien tocare: Vid. verb. Beneficium.*

enim agitur de parochis examinatis, & approbatis ab Episcopo antecessore. Si agatur de parochis examinatis, & approbatis ab eodem Episcopo, non potest idem Episcopus eos iterum examinare, nisi novis supervenientibus vehementibus indiciis, etiam extrajudicialibus, de eorum imperitia, seu defectu necessarii scientiæ ad suum obeundum, & adimplendum officium. Sic expresse Rota recent. 19. tom. 1. dec. 257. n. 1. & seq. cum pluribus ibi adductis. Monacell. tom. 1. tit. 10. Form. 15. num. 2. cum Gonzalez, Garzia, Barbosa, & Card. de Luca ibi allegatis. Pignatell. tom. 1. consult. 233. num. 7. & seq. Et sic censuit Sac. Congr. Concilii in Pampilonensi apud Pignatell. loc. cit. num. 8. ubi cum quæretur.

22 Primo: „Utrum Episcopus possit examinare parochos, & Rectores semel approbatos ad curam animarum exercendam, quando ex rationabili, & legitima causa habetur vehemens suspicio de illorum imperitia ad sacramenta ministranda, & minus suum adimplendum, & clarius cognita illorum illiteratura, detur illi Coadjutor benemeritus cum assignatione alicujus portionis fructuum pro ejus congrua sustentatione?

„Secundo: An possit hoc examen facere non solum in actu visitationis, sed etiam extra illam respectu alicujus parochi, de cujus imperitia habetur certa notitia?

„Tertio: An ad ejusmodi examen faciendum requiratur, quod imperitia talis parochi examinandi probetur juridice per testes deponentes; an vero sufficit talem imperitiam constare Episcopo extrajudicialiter, vel quia expositum fuit illi per personas fidedignas, quæ nolunt juridice deponere propter metum, respectum, vel aliam rationem; vel

„quia ipsemet Episcopus ex aliquibus actionibus, quas videt, & notat in ipso Parocho, & ex verbis, quæ ab illo audit, & ex aliis accidentibus, quæ occurrunt, facit conjecturam fere evidentem de imperitia illius? His igitur scrupulis anxius supplicat pro declaratione, ut salutare pabulum suis ovibus præbere, suoque muneri satisfacere possit.

„Sac. Congr. &c. die 16. Januar. 1667. censuit ad omnia respondendum, Affirmative.“

Cumque ab eodem Episcopo Pampilonensi iterum die 22. Septembris 1668. quæsitum fuisset, an in actu visitationis Ordinario liceret examinare parochos, quamvis contra illos suspicio imperitiæ non urgeret; Sacra Congregatio absolute respondit Negative Sic Rota l. c. decis. 166. n. 7.

Et sic etiam censuit eadem Sac. Congr. Concil. in Tridentina juris examinandi 18. Aprilis 1671. Consultata enim: An possit idemmet Ordinarius examinatos, & ad confessiones audiendas, ac curam animarum exercendam, ecclesiasque parochiales obtinendas idoneos repertos, & approbatos ad novum examen vocare, quando nulla adest rationabilis suspicio de illorum imperitia? Respondit, servandam esse declarationem alias editam sub die 22. Septembris 1668. in Pampilonensi, quæ non potest esse, & intelligi nisi de Episcopo approbante, de quo in Tridentina quærebatur, alias Sacra Congregatio ad eam non remisisset. Sic expresse Rota loc. cit. decis. 257. à n. 18.

Et quod possit idem Episcopus iterum examinare à se ipso jam examinatos, & approbatos parochos, quos probabiliter judicaverit insufficientes, eo quod non vacaverint studio, & scientiam, quam prius habebant, deperdiderint; colligitur aperte ex Concilio Tridentino ses. 21. c. 5. decernente, quod possit Episcopus

vocantur, nec per concursum conferuntur (a), debetque novum excusari examen nisi ad Doctrinam diversi Idiomatis, tamquam necessarii ad fidei infallibiles veritates exponendas, & declarandas (b), fuerint promoti (c); (hæc quoque de causa inter alias, advenis fuit prohibitum, in Hispania beneficia obtinere (d), nuncque in aliqua regione, aut territorio propter eundem defectum (e) etiam naturalibus) quia si promoveantur, sicut in prima provisione à Prælato sunt examinandi, in secunda, vel imposterum, si aliqua alia detur causa propter quam fieri debere contingat (f); in tantum vero hæc commendantur, ut quisquis similibus beneficiis præfectus, ignorantia hujusmodi sit notatus, statim sit removendus, aliusque præficiendus; ideo ad obvianda præjudicia ex defectu idiomatis nascentia, sæpesæpius prærequiritur Indicæ linguæ peritiæ à Cathedralico, ubi adstiterit, testimonium (g).

(a) L. 17. tit. 15. ejusd. En el ínterin que se hace por los Prelados de las Religiones la proposicion para las Doctrinas que fueren á su cargo, no pongan Religiosos que administren, pues en estos beneficios regulares no proceden edictos, ni hay oposiciones, y las Religiones tienen sugetos que proponer en propiedad::

(b) Apost. ad Corinth. c. 14. v. 6. Nunc autem, Fratres, si venero ad vos linguis loquens: quid vobis prodero, nisi vobis loquar aut in revelatione, aut scientia, aut in profetia, aut in doctrina:: vers. 8. Etenim si incertam vocem det tuba, quis parabit se ad bellum? Ita, & vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis: quomodo scietur id, quod dicitur? Eritis enim in æra loquentes:: L. 7. tit. 15. ejusd. Ibi: Mas si sobreviniere causa que lo pida, ó por deméritos en la suficiencia, ó falta de idioma, ó por suceder, como de ordinario sucede, que traten de mudarse y pasarse á otra Doctrina, en que haya, ó se hable otra lengua, es justo que se examinen de nuevo, porque ya no se halla en ellos aquella suficiencia que mereció la primera aprobacion::

(c) L. 4. tit. 3. lib. 1. Ibi: Y ansi para el exercicio del culto divino, como para predicar y enseñar nuestra Santa Fe Católica::

(d) Vid. verb. Concursus.

(e) Reg. Sched. 5. Jul. 1767. n. 18. La eleccion de Párroco por ahora ha de ser precisamente del idioma de los nuevos pobladores, dándoles sus licencias el Ordinario diocesano, mediante testimoniales que debe presentar:: pero en cesando la necesidad de valerse de Sacerdotes extrangeros, la eleccion se ha de hacer en concurso::

(f) Vid. verb. Jus Patronatus. Vid. etiam prox.

(g) L. 4. tit. 13. lib. 1. Ind. Ibi: Y con particular cuidado en hacer que los Curas Doctrineros sepan la lengua de los Indios, que han de doctrinar y administrar, pues tanto importa para el cumplimiento de su obligacion y salvacion de las almas de sus feligreses: y con los Superiores de las Ordenes, que remuevan á los Religiosos que no supieren la lengua, é idioma de los Indios en la forma que está dada, y propongan otros en su lugar, apercibiéndoles que si los Doctrineros actuales, y los que despues lo fueren no la supieren, serán removidos de las Doctrinas, y á los Catedráticos de la lengua, donde las hubiere, que á ningun Clérigo, ni Religioso den aprobacion, sino tuviere la dicha calidad:: L. 8. tit. 15. ejusd. Ibi: Y que tengan mucho cuidado de que se elijan para las Doctrinas de Indios, que están á cargo de cada órden, Religiosos de la suficiencia necesaria, y que sepan la lengua de los Indios, á que se hubieren de dar doctrina::

copus Rectoribus parochialium illiteratis dare Coadjutores; Nam si non posset examinare, non posset dare Coadjutores, & sic redderetur inane dictum decretum Concilii; aut dando, fieri posset, quod iis quoque daret, qui revera essent literati, & sufficientes; adeoque ad hæc inconvenientia evitanda dicendum est, quod Episcopus possit reexaminare à se ipso jam examinatos, & approbatos parochos, quos ex supervenientibus vehementibus indiciis vere probabiliter judicaverit illiteratos & insufficientes, ex quo non exulta scientia in ipsis defecerit: opinio enim insufficientiæ est veluti quædam accusatio, seu denuntiatio.

26 Si autem agatur de parochis examinatis, & approbatis ab Episcopo antecessore, non solum potest Episcopus successor eos examinare, cum probabiliter ex vehementibus indiciis eos judicat illiteratos, ac insufficientes, sed etiam sine talibus indiciis pro sola quiete conscientia suæ. Sic Rota recent. p. 19. tom. 1. cit. decis. 257. à num. 5. cum pluribus ibi citatis. Solorz. de Jure Indiarum c. 17. n. 3. tom. 2. lib. 3. Diana part. 4. tract. 4. resol. 49. Barbastren. de paroch. p. 1. cap. 2. n. 10. & alii. Et ratio est, quia Episcopus tenetur ex munere, & attente prospicere, ut ecclesie sibi subditæ recte administrantur, & oves propriæ accurate pascantur; Cap. Qui episcopatum 11. caus. 8. q. 1. id autem præstare non potest, nisi per examen inquirendo an parochi scientiam semel acquisitam amiserint, vel eam amplius excoluerint, ideoque eos examinare potest, & non alieno, sed proprio judicio deferre. Glossa ad Cap. Cum secundum Apostolorum 19. de præbend. verb. Licet, ibi: Sed successor potest, & ita semel approbatus iterum probatur, & reprobat sicut Medicus, quod & ante notaverat ad Cap. Accepimus 15. de ætate, & qualit. & ordin. præficiend. verb. Examinari. Unde si in examine eos insufficientes, ac illiteratos reperiat, sufficientem eis Coadjutorem assignare tenetur, ne oves suæ fame pereant; Quam ob rem Christus ipse ecclesiasticos alloquens præsertim parochos Matth. 5. dicit: „ Vos estis sal terræ, quod si sal evanuerit, in quo salietur? Ad nihilum valet ultra, nisi „ ut mittatur foras. Et Malachia 2. inquit Deus: Labia Sacerdotis custodient scientiam, & legem requirunt ex ore ejus; Vos autem recessistis de via. „ Et Osee 4. dicit: Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi. “

27 Et Conclusionem nostram clare comprobatur S. Pius V. const. incip. Romani Pontificis §. 2. in fine: ibi: „ Volumus tamen eos, qui semel ab Episcopo in civitate, vel diocesis suis prævio examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari; ceterum ab Episcopo successore pro majori conscientia suæ quiete examinari de novo poterunt, etiamsi sint Lectores, & in Theologia graduati. “ Quæ sane verba nullam requirunt causam in successore, ut possit examinare approbatos ab Antecessore, nisi ob solam propriæ conscientia quietem, ac proinde Sanctus Pontifex Lectores, & Graduatos in Theologia noluit excipere, in quibus suspicio imperitiæ facile considerari non potest, sed eos pro sola quiete conscientia suæ à Successore examinari posse sancivit. Unde conficitur argumentum à multo magis Authent. Multo magis, Cod. de sacrosanctis eccles. Si enim successor Episcopus Regulares adeo à S. Sede privilegiatos semel à prædecessore approbatos, licet Lectores, & Graduatos in Theologia, potest pro recta, & tuta sacramenti Pœnitentiæ administratione ad examen vocare, multo magis poterit Parochos à se numquam examinatos examinare, ut experiatur, an exulta duret scientia, & peritia, de qua cognovit Prædecessor, ut sic consulat quieti conscientia suæ, quam ratiocinationem induxit Capon. Controv. 42. n. 8. post Joann. Sanchez in Select. Sac. disp. 48. & sic censuit Sac. Cong. Conc. in Placen-

tina 28. Aug. 1268. his verbis: „ Examinare iterum „ potest Episcopus, tam visitatione, quam extra „ per doctrina, & literatura parochos approbatos ab „ Antecessoribus tempore Provisionis Parochialium, „ apud Barbosam in Summa Apostol. dec. verb. Examinare n. 11. Hactenus Rota c. dec. 257. à num. 5. ad 17.

Recte tamen concludit Monacell. cit. tom. 1. tit. 10. form. 15. n. 3. quod Episcopus sententiam hanc ad praxim non debet deducere, nisi raro, cum magna cautela, & non nisi præcedente diffamatione, seu conjectura imperitiæ parochi, ne bonam famam, quæ impinguat ossa, Proverb. c. 15. n. 30. amittat. Immo Pignatell. c. t. 1. consul. 133. n. 12. absolute dicit, quos extra hos casus, nempe notæ imperitiæ, & illiteraturæ Parochorum, seu erroris in administratione sacramentorum, non potest Episcopus vocare ad examen parochos. Habent enim intentionem fundatam, ut ad exercitium curæ animarum, & ad Sacramentorum administrationem admittantur; Cum hoc veniat in consequentiam approbationis ab Examinatoribus de eorum persona factæ, ut Sac. Cong. resolvit in Nucerina die 6. Octobris, & 10. Novemb. 1617. Quia cum eorum approbatio se habeat per modum sententiæ decernentis de idoneitate, quam de Jure possidet, & ideo non potest sine causa revocari in dubium ipsa possessio; sicuti revocaretur, si jam approbatus iterum ad examen vocaretur. Hactenus ipse qui ibi n. 19. subjungit, quod tota difficultas reducitur, an fidendum sit arbitrio Episcopi, qui prætextu inhabilitatis parochos divexare poterit, & n. 20. concludit, se existimare proinde quod constare debeat Episcopo examinandos vere esse illiteratos, vel quia tales fuerint, antequam ad curam animarum admitterentur, vel propter aliam causam, quæ supervenire potuerit; juxta cap. Accepimus 15. de ætate, & qualit. & ordin. præficiendor. ibi: Nisi forte postquam promoti fuerint, reddiderint se indignos; Utque id constet, non debet attendi attestatio ejusdem Episcopi, sed requiruntur necessario diligentes investigationes in scriptis reducendæ, juxta Felinum in cap. Ex literis 11. de const. n. 7. ibi: Per diligentiorum investigationem, quæ licet fuerint extrajudiciales, attamen ex iis apparere poterit, an constet de illiteratura, & imperitia. Quod sentire videtur Gonzalez ad Regul. 8. Cancell. gloss. 4. n. 96. Idque ut possint superiores dignoscere, an Episcopus jure, meritoque processerit, secundum Rotam part. 3. recent. dec. 23. Esto itaque quod causa substiterit, ea deberit probari: ex l. Cum hi 8. §. ultim. junct. princip. ff. de Transact. Vel ex eo maxime, quia revocatio pertinet ad forum externum, & versatur in adimendo jure quæsito. Hactenus ille.

* Parochum Regularem suo muneri deficientem potest punire Episcopus cumulative cum Superiore Regulari; ita tamen ut si aliter statuatur superior Regularis, aliter Episcopus, standum sit Episcopi mandato. Ita statuit Benedictus XIV. in Bulla Firmandis, Bull. tom. 1. num. 109. Si removeri debeat, potest tam Episcopus sine Superiore, quam hic sine illo id præstare. Ib. §. 11.

Parochi Jurisdictionem habent ordinariam in foro interno, non vero externo, quidquid alii censuerint, ut proinde nullam excommunicationis sententiam ferre possint, ut ex communiore, & in praxi recepta sententia. De synod. diæcesan. lib. 5. c. 4. §. 2.

Episcopi successores ex rationabili causa etiam extra visitationem possunt examinare parochos ad ecclesias parochiales alias approbatos, ut in decreto Sac. Congr. Conc. Instit. eccles. 9. §. 16. Quin & hoc potest præstare pro libito, & ex sola quiete animæ suæ, quamvis nihil habeat suspicionis; ib.

Si vero Episcopus velit iterum examinare quos ipse approbavit, requiritur saltem extrajudicialis infamatio de inscitia. Quamvis hoc non requiratur ab iis, quos

quos laicus patronus nominavit ad beneficium curatum, cum probati non fuerint in concursu, ut ex Sacr. Rota; & ex Card. de Luca *ib.*

33 Parochus habendus est quoad crimen complicitatis ille, qui peccat cum familia sua, quæ in ejus domo inhabitat, quamvis in alia parochia habeat paternam domum. Et reipsa quidem præceptum paschale tenetur illa implere in parocia, ubi famulatum habet, *Instit. eccl.* 82. §. 22.

34 Tolerari potest, ut parochus habeat in domo mulieres sibi conjunctas in primo & secundo gradu consanguinitatis, & etiam affines in primo gradu cum ancillis earum, quæ tamen minores non sint annis quadraginta. Ita decretum est à Sacr. Congregat. Concilii pro diocesi Bononiensi. *Instit. eccl.* 82. per totam, quamvis hoc decretum respiciat famulas cum uno tantummodo Parocho cohabitantes; quæ vero munus suum præstant propinquis ejusdem parochi, minoris etiam ætatis permittuntur, dummodo tamen testimonium bonæ famæ suæ habeant. *

35 De qualitatibus, quas sacri canones in parochis requirunt, plene tractant Canonistæ *ad Tit. de vit. & honest. Clericor.* sed cum primis adeundus est Daniel Hannibal Fabrottus *de vit. & honest. Cleric.* Confer etiam Barbos. *de offic. & potest. parochi* p. 1. c. 2. ubi plena manu totam hanc materiam sistit, quæ omnia sub examen revocare non lubet. ☞

ARTICULUS II.

Parochus quoad ea, quæ concernunt ejus residentiam, præcedentiam, & prædicationem.

SUMMARIUM.

1 Parochus tenetur de jure divino residere in parochia.

2 Affertur ratio ex Concilio Tridentino.

3 Adducitur, & solvitur objectio.

4 Non est tam n. explicite definitum à Concilio Tridentino tamquam dogma Fidei.

5 Parochus residere tenetur, quamvis parochialem tenuem habeat.

6 Item parochus residere tenetur, etiamsi in parochia remanserint tantum tres, vel quatuor Incolæ.

7 Parochus, si duas habet ecclesias unitas, residere tenetur in digniore. Si vero non constet, quæ sit dignior, in frequentiori. Sed si una fuerit extra, & altera intra urbem, residere debet in ea, quæ est intra.

8 Unde, si populus dividatur, & una pars habitet in civitate, & altera extra, parochus residere debet in civitate.

9 Immo Parochus residere debet prope ecclesiam in civitate, licet major pars parochianorum longe habitet in oppidis, succurrendo illis, qui longe habitant secundum loci antiquam consuetudinem; quando in qualibet potest residere: quid in obtinente canonicatum & parochialem: vel adsit coadjutor: & qua in domo habitare debeat, ad n. 17.

18 An personalis sit futura residentia: simul cum cooperatoribus exercenda cura animarum: per quod tempus abesse à parochia possit: atque qua intercedente licentia aberit, & quibus causis, ad n. 50.

51 Quibus pœnis in contraventores procedatur: quæ præcedentia in omnibus actibus eis scilicet parochis competat: quo tempore conciones efficere debent: an prætextu concionandi aliquid exigere valeant, ad n. 72.

73 Alios prædicatores in parochia prohibeatur eis admitti: quibus auctoribus in concionibus utantur, & advertitur à quo alendus est prædicator, ad n. 87.

FERRAR. BIBLIOTH. TOM. VII.

88 *Novæ addit. inseruntur, ad n. 94.*

Parochus tenetur de jure divino residere in sua parochia. Colligitur aperte ex Concilio Tridentino *ses. 23. de reform. c. 1.* ubi sic expresse habet: „Cum „præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus „animarum cura commissa est, oves suas agnosce- „re, pro his Sacrificium offerre, verbique divini „prædicatione, Sacramentorum administratione, ac „bonorum omnium operum exemplo pascere, pau- „perum, aliarumque miserabilium personarum cu- „ram paternam gerere, & in cetera munia pastora- „lia incumbere, quæ omnia nequaquam ab iis præ- „stari, & impleri possunt, qui gregi suo non invi- „gilant, neque assistunt, sed mercenariorum more „deserunt, Sacrosancta Synodus eos admonet, & „hortatur, ut divinorum præceptorum memores, fac- „tisque forma gregis in judicio, & veritate pascant, „& regant.“ Per quæ verba licet Concilium loquat- „ur de Episcopis, tamen *ibidem* subjungit, & vult eadem omnino esse intelligenda etiam de Parochis, „ibi: „Eadem omnino etiam quoad culpam, amissio- „nem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, „& aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod cu- „ram animarum habens obtinent, Sacrosancta Sy- „nodus declarat, & decernit &c.“ (Videantur *leg. ad 19. tit. 16. p. 1. art. 1. verb. Beneficium, ac Beneficiatus, cum verb. Residentia.*)

Ex quibus verbis sic argumentari licet: Episcopi, & ceteri Curati tenentur jure divino *Oves suas agnoscere*, aliaque à Concilio specificata munera obire; sed hæc præstare nequeunt illi, qui gregi suo non assistunt, id est personaliter non resident, ut dicit ipsum Concilium *l. c.* ibi: Quæ omnia nequaquam ab iis præstari, & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt, & *ses. 6. de reform. c. 1.* ibi: *Implere autem illud se nequaquam posse sciunt, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant*, ergo &c. Et hanc sententiam tenent Garzias *part. 3. de Beneficiis cap. 2. n. 16.* Pirhing. *l. 3. decr. tit. 4. n. 11.* Vallensis *ibid. n. 1.* Zoesius *ib. n. 2.* Reiffenstuel *ibid. n. 58.* Bernardus Sannig *de residentia parochor. c. 1. n. 4.* Navarrus *cap. 29. Manual n. 121. verb. Ex quo obiter*: Lessius *lib. 2. de just. & jur. c. 24. dub. 29. n. 153.* Barbosa *de offic. & potest. Episc. part. 3. alleg. 53. n. 2. & de offic. & potest. parochi part. 1. c. 8. n. 1. & super Concil. Trid. ses. 2. de reform. c. 1. n. 3.* cum innumeris aliis citatis. Fagn. *l. 3. Decr. in c. Ex parte 8. de Clericis non resident. n. 25.* ubi alios plurimos citat, & asserit hanc sententiam teneri ferme ab universa Schola Theologorum.

Nec valet objicere, quod Papa sæpe sæpius dispensat in residentia Episcoporum, & parochorum; quod non posset facere, si eorum residentia esset de jure divino, cum Papa in iis, quæ sunt de jure divino, dispensare non possit, ex *cap. Sunt quidem 6. caus. 25. q. 1.* cum similibus. Non valet inquam, quia Papa in similibus casibus non dispensat proprie tollendo vinculum, quo Episcopus, seu parochus obstrictus est ad residentiam, sed justa, & legitima existente causa declarat vinculum illud cessare ob rationabilem causam, quæ supervenit, & parochum non teneri in aliquibus casibus residere, & Dei voluntatem esse, ut nunc non cogatur ad residentiam; & quando Pontifex id facit, Deus talem declarationem ita approbat, ut ab obligatione præcepti divini hominem ipso facto liberet. Unde Papa non dispensat, ut agens principale, sed ut agens instrumentale, seu ministeriale, quatenus ex officio, & cum auctoritate declarat esse justas causas, ob quas Deus relaxat obligationem, & ita Deus tunc, ut agens principale tollit illam obligationem; Vid. *verb. Dispensatio n. 20.*

- 4 Tum quia, ut notant Fagnanus *in cit. c.* Ex parte n. 18. & 19. Pirhing. l. c. n. 12. Reiffenstuel l. c. n. 11. & alii, Conc. Trid. l. c. noluit definire hunc articulum, tamquam Dogma Fidei, alioquin enim dissertis verbis eundem posuisset inter Canones ad dogmata fidei pertinentes, prout moris est, non autem inter decreta reformationis; Unde si quis de facto affirmaret etiam pertinaciter, præceptum residentie Episcoporum, & parochorum esse tantum de jure positivo ecclesiastico, ipse non condemnaretur ut hæreticus. Et de facto Ecclesia neminem hactenus condemnavit, ex quo docuerit, vel affirmaverit etiam cum pertinacia, residentie præceptum esse tantum de jure positivo ecclesiastico; & tamen secus esset, si hujusmodi articulus esset ab ecclesia definitus; *cap. Sicut 2. dist. 15. cap. Cum Christus 7. de hæreticis,* & docet S. Thom. *in 2. 2. quæst. 5. art. 3.* Fagnan. *loc. cit. n. 19.*
- 5 Parochus residere tenetur, quamvis parochialem tenuem habeat. Barbosa *de offic. & potest. Episcop. part. 3. alleg. 53. n. 70. & de offic. & potest. parochi p. 1. c. 8. n. 4. & super Conc. Trid. ses. 23. de reform. c. 1. n. 16.* Rebuf. *in tract. nominat. quæst. 8. n. 27.* Valer. Reginald. *in praxi fori pœnitent. l. 30. n. 294. vers.* Si objicies, & alii passim.
- 6 Item parochus residere tenetur, etiamsi in parochia remanserint tantum tres, vel quatuor Incolæ. Nicolaus Garzias *de beneficiis p. 3. c. 2. n. 179.* Armend. *in addit. ad recop. legum Navarrae lib. 2. tit. 23. lib. 2. §. sub tit. Sed an parochi debeant residere? n. 142.* Barbosa *de offic. & potest. paroch. l. c. n. 4. & super Trid. n. 27. & alii.*
- 7 Parochus, si duas habeat ecclesias unitas, residere tenetur in digniore: si vero non constet, quæ sit dignior, in frequentiori; sed si una fuerit extra & altera intra urbem, residere debet in ea, quæ est intra. Sic decisum fuisse referunt Garzias l. c. n. 179. *in declarat. 14.* Armend. l. c. n. 142. Barb. *de offic. & potest. parochi p. 1. c. 8. n. 9.*
- 8 Unde, si populus dividatur, & una pars habitet in civitate, & altera extra, parochus residere debet in civitate. Garzias l. c. n. 179. *in declaratione 15.* Armend. l. c. n. 143. Barb. l. c. n. 10. Immo parochus tenetur residere prope ecclesiam in civitate, licet major pars parochianorum longe habitent in oppidis succurrendo illis, qui longe habitant secundum loci antiquam consuetudinem, per *cap. 4. ses. 21.* Sic decisum referunt Garz. l. c. n. 179. *in 20. declar. Armend. l. c. n. 148.* Barbos. *in Conc. Trident. ses. 23. de reform. c. 1. n. 46.*
- 10 Parochus habens parochiales duas unitas perpetuo invicem æque principaliter, & non unam alteri accessorie, ambasque partes, ita ut una non sit dignior, & principalior altera, potest in qua maluerit, residere. Sic decisum referunt Garzias l. c. cap. 2. n. 179. *in 6. decl. Armend. l. c. n. 145.* Barbos. *in Conc. Trid. ses. 23. c. 1. n. 39.*
- 11 Parochus habens ex legitima dispensatione parochialem ecclesiam cum canonicatu, residere debet in parochiali, cum prima, & præcipua debeat esse cura animarum, juxta constit. S. Pii V. *incip. Cupientes, & percipiet fructus præbendæ, & solum ejus distributiones quotidianas perdit.* Sic decisum fuisse referunt Armend. l. c. n. 235. & Barbos. *in Conc. Trid. l. c. n. 40.* subdentes, quod si canonicatus est in eodem loco, ubi parochialis est, potest utrique servire, & quotidianas distributiones percipere, citaturque Garz. l. c. n. 179. *in septima declaratione. (Vid. verb. Distributiones quotidianæ.)*
- 12 Unde parochus residens in parochiali, quæ non longe abest à collegiata, in qua canonicatum obtinet, diebus ferialibus ad ecclesiam collegiatam accedere, & in ea divinis inservire potest, dummodo omnibus diebus, & horis suis, & congruis parochiali inserviat, & nihil prorsus relinquat ex debito ser-
- vicio ipsius parochialis. Sic decisum referunt Garzias *loc. citat. num. 179. in 8. declaratione Armend. l. c. num. 136.* Barbos. *in Concil. Trident. loc. citat. n. 40.*
- Parochus residere debet in loco, ubi sita est ecclesia parochialis, etiamsi ei esset datus Coadjutor ratione infirmitatis, *Sacr. Cong. Conc. apud Garziam l. c. n. 178. & Barbos. in Summa Apostol. decis. verb. Parochus quoad residentiam n. 1.*
- Parochus, qui non habet domum propriam in loco ubi residere tenetur, aliquam conducere debet. *Sac. Cong. Conc. apud Garziam loc. cit. n. 179. & Barbosam loc. c. n. 2.*
- Parochus non excusatur, quin intra parochiam residere debeat, quamvis non adsit commoda domus parochialis, & sit magna aeris intemperies, & retineat Capellanum in parochia, & ipse accedat singulis diebus festis. *Sac. Cong. Conc. in Sarzanen. 15. Nov. 1627.*
- Parochus cogendus est habitare in domo ecclesiæ, vel si ecclesia eam non habet, in propinquiori intra limites parochiæ. *Sac. Cong. Conc. in Fulginaten. 19. Novemb. 1718. & 13. Januarii 1730.* in cujus casu nulla habita fuit ratio contrariæ observantiæ per annos 43. nec ætatis parochi, quæ erat annorum 70. Quod si non habitaverit, tenetur ad restitutionem fructuum, de quibus *in Conc. Trid. ses. 23. c. 1. de reform. Sic Sac. Cong. Conc. apud Garziam l. c. n. 4.* Vide Fagnan. *lib. 3. Decretal. in c. Extirpandæ, §. Qui vero à n. 13. ad 16.*
- Parochus parochiali domo relicta, poterit in parterna, vel cognatorum domo intra fines parochiæ habitare, si ex ea poterit residentie muneri satisfacere. *Possevin. tract. de offic. Curati cap. 1. numer. 7.* Barbosa *de offic. potest. parochi part. 1. cap. 8. n. 37. & alii passim.* Immo Beja *part. 4. casu 21. sub fin. Maranta contro. Jur. respons. 19. n. 2. ad fin. Ventrigl. tom. 1. annot. 20. §. 1. n. 2. & 4. Bonacina tom. 1. de onere Resident. n. 2. & 4. Ricc. part. 4. decis. 41. per tot. Diana p. 3. tract. 4. resol. 156. in fin. La-Croix lib. 3. part. 1. n. 745. & alii plures id sustinent, etiamsi talis domus sit extra fines parochiæ, dummodo non distet ultra milliare Italicum.*
- Parochus tenetur residere personaliter, & non alio modo satisfacit muneri suo, etiamsi populo per alium æque bene, & forte melius serviatur. Unde parochus non satisfacit præcepto residentie, suæque conscientie, si resideat quidem personaliter in parochiali, sed totam curam relinquat Capellano, nulla per se ipsum munia parochialia obeundo. Barbos. *super Trid. loc. cit. n. 47. & de offic. & potest. parochi part. 1. cap. 8. n. 41.* cum aliis ibi citatis. *Possev. de offic. Curati c. 1. n. 10.* Reiffenstuel *lib. 3. Decretal. tit. 4. §. 3. n. 85.* Engel. *ibid. n. 15. & alii;* parochi enim cogendi sunt ad subeunda per se ipsos, & non per substitutos ea munia, ad quæ tenentur. Tolerandi autem, ut per substitutos suppleant in illis tantum casibus, in quibus expressis verbis canonum, & decretorum Concilii, permissum est eis, ut per Vicarios Coadjutores possint officio suo fungi. Sic censuit *Sacr. Congr. Conc. in una Nullius 3. Jul. 1591.* apud Garziam *loc. cit. n. 48.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 85.* Barb. *in Conc. Trid. loc. cit. n. 48.* Residere enim est ecclesiæ deservire per se ipsum; *cap. Quia nonnulli 3. & cap. Relatum 4. de Clericis non residentibus.* Unde *in cap. Extirpandæ 30. de præbend. §. Quid vero,* expresse sic statuitur: *Qui vero parochialem habet ecclesiam, non per Vicarium (Capellanum sive Cooperatorem) sed per se ipsum illi deserviat, in Ordine, quem ipsius ecclesiæ cura requirit.* Vide Monacell. *p. 2. tit. 16. formul. 2. n. 2.*
- Potest tamen parochus pro meliori cura animarum atque officiorum parochialium executione, & aliqua-

li sua quiete unum, vel plures Cooperatores habere, & ipsi, seu ipsis relinquere munera magis ardua, ut ire de nocte ad infirmos, peragere divina officia in ecclesiis filiabus distantibus, confessiones multas audire, & hujusmodi; dummodo simul ipsemet parochus, cessante justo impedimento aliqua etiam munia pastoralia, præsertim principaliora personaliter præstare non intermittat, & quando nominatim vocatur à parochianis, ad ipsos præsertim infirmos ire non recuset. Barbos. *de offic. & potest. parochi loc. c. n. 41.* cum aliis ibi citatis, Reiffenst. *loc. cit. n. 86.* & alii passim, docetque hoc recepta consuetudo, *quæ est optima legum interpret, c. Cum dilectus 8. de consuetudine. (In fin. n. 25. lit. B. p. 429.)*

21 Parochi non possunt abesse à suis parochiis, neque per duos menses ipsis à Concilio concessos absque licentia Episcopi, Garzias *loc. cit. n. 23.* Armend. *loc. cit. n. 155.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 67.* Barb. *in Summ. Apostolic. dec. verb. parochus quoad residentiam n. 6.* Fagnan. *lib. 3. Decretal. in c. Relatum 4. de Clericis non resident. n. 32.* qui omnes referunt Sacram Congregationem Concilii censuisse, quod parochi non possunt sic abesse per duos menses, immo nec per hebdomadam absque licentia Episcopi, quæ, causa cognita, & in scritis concedenda est. Et sic tenet etiam Piasecius *part. 2. prax. Episcop. c. 3. art. 3. n. 55.* Lessius *lib. 2 de justitia, & jure cap. 34. dubitat. 29. n. 159.* Ugolin. *de offic. Episcop. c. 15. § 5. n. 2.* Possevin. *loc. citat. c. 1. n. 11.* Barbosa *de offic. & potest. Episcop. p. 3. allegat 53. n. 96.* & *de offic. & potest. parochi part. 1. c. 8. n. 55.* & *super Conc. Trid. ses. 23. de reform. c. 1. n. 76.* cum aliis ibi citatis contra Navarr. *in manual. c. 25. n. 121.* & alios apud Barbosam *locis citatis*, existimantes in duobus mensibus à Concilio concessis posse parochum ex justa causa abesse continue, vel divisim sine licentia Episcopi.

22 At veritas nostræ conclusionis clare patet ex verbis Concilii *in cit. ses. 23. de reform. c. 1.* ubi dicit, quod quandocumque eos abesse contigerit, debere causam esse prius cognitam, & probatam per Episcopum, ibi: *Quandocumque eos causa prius per Episcopum cognita, & probata abesse contigerit.... discedendi autem licentiam in scritis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa non obtineant*: quæ verba satis clare indicant etiam pro primo bimestri à Concilio concessio non posse abesse sine licentia Episcopi. Et id ipsum declarasse Sacram Congr. Conc. *ad cit. c. 1. ses. 23. de reform.* refert Garzias *loc. cit. num. 23.* Aliamque talem declarationem refert idem Garz. *p. 9. de beneficiis c. 2. n. 295.* asserens, quod cum Episcopus Abulensis de anno 1693. dictam Sacram Congregationem in alia consulisset, *Secundo, an parochi possint abesse duos menses absque Ordinarii licentia ex causa, quæ sibi videtur justa?* ut tradit Navarrus *in manuali c. 25. n. 121.* Respondit: *Ad secundum de licentia parochorum censuit Congregatio eos minime abesse posse absque amplitudinis tuæ (sive Episcopi) licentia.* Sic ex ipso refert etiam Reiffenstuel *loc. cit. n. 68.*

23 Immo ad hoc, ut parochi possint etiam per bimestre à Concilio concessum abesse, non sufficit licentia petita, nisi etiam fuerit obtenta, & in scritis data. Ita Abbas *in c. Relatum 4. de Clericis non resident. n. 5.* Fagnan. *ibidem n. 12.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 74.* & alii id desumentes ex verbis Concilii *loc. cit.* ibi: *Discedendi autem licentiam in scritis, gratisque concedendam &c.* ex quibus patet, quod non sufficit licentiam illam dumtaxat peti, sed oportet

24 eam etiam concedi, & quidem in scritis. Si autem parochus postulanti Prælati, seu Episcopi renueret licentiam concedere, posset haberi recursus ad

superiorem illius Prælati, seu Episcopi, & subsistente rationabili causa posset idem superior compellere Prælatum inferiorem ad eam licentiam concedendam, prout censuit *Sacra Congreg. Concil. ut referunt, ac tenent Fagnan. loc. cit. n. 13.* Reiffenstuel *loc. cit. n. 74.* Garzias *part. 3. de beneficiis c. 2. n. 37. & seq. & alii.*

Occurrente tamen causa aliqua gravi, & necessaria subito abscedendi, quæ tantam celeritatem requirat, ut non patiatur dilationem, seu sit periculum in mora petendi, & expectandi licentiam, tunc parochus, relicto idoneo Vicario, discedere poterit absque præhabita licentia Ordinarii, quia necessitas non habet legem; *c. Quoniam 1. q. 7. c. Sicut 11. dist. 1. de consecrat. cap. Consilium 2. de observ. Jejunior. cap. Omnes 1. de Feriis, cap. Consulisti 3. de celebr. Missar. cap. Quod non est licitum 5. de Regul. Jur. (Vid. in addit. ex aliena manu, verb. Foemina).* Ita tamen, ut hujusmodi parochus quamprimum poterit, teneatur certiorare Ordinarium de tali suo discessu, atque necessitate urgente, ut is de causa cognoscat, & licentiam concedat, nisi sit brevi reversurus. Abbas *l. c. num. 6.* Fagnan. *l. c. n. 14. 33. & 45.* Garzias *loc. c. n. 34.* & alii passim. Et sic declarasse Sac. Congr. Conc. referunt Garzias *loc. cit. n. 34.* Barbosa *in Summa Apostolicar. decis. verb. Parochus quoad residentiam n. 9.*

Parochus non potest abesse à sua parochia, etiam relicto in ea idoneo Vicario approbato cum congrua mercede, ut doceat in civitate grammaticam, etiam si non inveniretur alius idoneus ad legendum, & ipse singulis diebus festis ad suam ecclesiam accedere vellet. *Sacr. Congr. Concil. testibus Gonzalez ad Regul. 8. Cancellar. glos. 6. n. 255.* Barbos. *loc. c. n. 12. & de offic. & potest. Episc. part. 3. allegat. 53. n. 76.* Armendar. *loc. cit. n. 134.* Parochus autem habens in civitate suam ecclesiam potest inibi in publica Universitate sacram scripturam legere, ita tamen, ut cura animarum per ipsum exercenda nihil detrimenti patiatur. *Sac. Cong. Conc. apud Selsius in Selectis Canonic. c. 18. n. 25. & Barbosa loc. cit. in Summa n. 17.*

Parochus ex alio loco oriundus non potest propter intemperiam aeris extra parochiam habitare, quamvis in ea relinquat Vicarium approbatum. *Sac. Cong. Conc. testibus Zerola in praxi Episc. part. 1. verb. Residentia §. 1. Barbosa loc. cit. n. 13. Armendar. loc. cit. n. 132.* Nisi accedat Ordinarii consensus ex justa causa, *ib. n. 180.*

Parochi tempore pestis residere omnino tenentur in suis parochialibus; possunt tamen per alium idoneum ministrare parochianis suis peste infectis Sacramenta Baptismi, & poenitentiae, & si non resederint, contra eos procedendum est servata forma *c. 1. in fine ses. 23. de reform.* *Sacr. Cong. Conc. in Mediolan. 10. Oct. 1576.* apud Barbos. *loc. cit. in Summa n. 16.* Bened. XIV. *de Syn. Diac. lib. 13. cap. 19. §. 2. nov. edit.*

Parochus non potest per hebdomadam abesse à sua ecclesia, non petita, vel non obtenta licentia, etiam relicto Vicario idoneo ab ipso Ordinario approbato. *Sac. Cong. Conc. apud Garz. loc. cit. n. 23. in tertia declar. Armendar. loc. cit. num. 175.* Barbosa *loc. cit. in Summa n. 11. & de offic. & potest. parochi loc. cit. n. 56.* Immo nec potest abesse ultra duos dies, si adsit constitutio Episcopi prohibens parochis, ne ultra biduum sine sua licentia à propriis ecclesiis absint; tunc enim parochi, etiam stante causa rationabili, & constituto idoneo Vicario, non possunt ultra biduum abesse sine licentia Ordinarii. Reiffenst. *loc. cit. n. 84.* & alii passim. Valet enim constitutio Episcopi, ne parochi possint abesse ultra duos dies sine licentia, ut declaravit *Sacr. Congr. Conc. apud Garziam loc. cit.*

- n. 23. in 1. declaratione; Barbosam loc. cit. in Summa n. 6. & de off. & potest. parochi loc. cit. n. 57.
- 32 Armendar. loc. cit. n. 155. Quinimmo potest Episcopus prohibere parochis sub pœna pecuniaria arbitraria, quæ tamen dimidiam non excedat, ne ultra biduum ab ecclesia sua possint abesse. Non tamen id prohibere potest sub pœna excommunicationis latæ sententiæ. Sic declaravit Sac. Cong. Conc. ad cit. ses. 23. cap. 1. de reform. testibus Garz. loc. cit. n. 23. in 2. declaratione. Barbosa l. c. in Summa n. 7. Armendar. l. c. n. 156. & sub pœna pecuniaria esse permissum censuit ead. Sac. Congr. Conc. in Trevirensi 11. Februar. 1628. apud Barbosam de offic. & potest. paroch. part. 1. cap. 8. n. 45. & apud alios mox citatos.
- 33 Ubi autem non adsit talis constitutio Episcopi, potest parochus ex causa, quæ sibi legitima videatur per unum, vel alterum diem abesse sine licentia Ordinarii; dummodo interim idoneum Vicarium ab Ordinario approbatum relinquat. Communis. Sic enim docet universalis recepta consuetudo, quæ est optima legum interpret, c. Cum dilectus 81. de consuetudine. (Vid. supra n. 21.) Nec immerito, quoniam qui aliquantisper tantum absunt ex veterum canonum sententia, non videtur abesse, quia statim reversuri sunt, uti loquitur idemmetipsum Concil. Trid. cit. ses. 23. de reform. Unde in simili, brevi reversa Uxor nec divertisse videtur, juxta textum expressum in l. Quidquid in calore, ff. de Regul. Juris. Immo Barbosa de offic. & potest. parochi l. cit. n. 52. & de offic. & potest. part. 3. allegat. 53. n. 106. (Ad rem Reg. 16. tit. 34 p. 7.) Reiffenstuel l. cit. n. 79 & seq. & alii docent posse parochum sine licentia Episcopi ex causa sibi legitima visa abesse per sex, aut septem dies: dummodo interim idoneum Vicarium in illo Episcopatu admissum pro administratione Sacramentorum relinquat. Ita, sicuti fatetur ibi Barbos. declarante consuetudine universali.
- 35 Parochis possunt Ordinarii aliquibus justis de causis juxta Conc. Trid. formam licentiam concedere recedendi à parochiali ad aliquod tempus, modo ea utantur intra limites præscriptos à Concil. ses. 23. de reformat. cap. 1. quia facultas hujusmodi non fuit ipsis Ordinariis ablata per motum proprium Sancti Pii V. publicatum de mense Junii 1568. super residentia Canonicorum habentium parochiales. Sac. Congr. Conc. testibus Garzia l. c. n. 179. Armendar. l. c. n. 87. Barbosa l. c. in Summa n. 15. Et pro Ordinariis, qui talem licentiam concedere possunt, veniunt etiam Ordinarii Episcopo inferiores, ut Abbates, & alii similes habente, jurisdictionem, & proprium Territorium, sicuti & Capitulum, Sede vacante. Sanctarell. variar. resol. quæst. 5. num. 64. Azorius part. 2. lib. 6. cap. 10. q. 4. Possevin. de offic. Curati cap. 1. n. 28. & 29. Barbosa de offic. & potest. parochi p. 1. c. 8. n. 63. & alii.
- Ordinarii possunt concedere parochis licentiam abessendi ad bimestre tempus ob quamcumque justam causam, veluti recreationis, aut visendi amicos, & hujusmodi. Ultra bimestre autem non possunt illam concedere, nisi ob aliquam gravem causam. Colligitur clare ex Conc. Trident. cit. ses. 23. de ref. cap. 1. ibi: *Discedendi autem licentiam in scriptis, gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa non obtineant.* Garz. cit. p. 3. de benefic. c. 2. n. 22. Fagnan. in cit. c. Relatum n. 21. & 29. Barbosa de off. & potest. parochi l. cit. n. 58. 59. & seq. Reiffenstuel loc. cit. num. 77. & alii passim.
- Graves autem causæ, ob quas potest concedi parochis licentia abessendi ultra bimestre, sunt præcipue quatuor assignatæ à Conc. Trid. l. cit. scilicet *Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas.* Barbos. de off. & potest. parochi l. cit. à n. 45. La-Croix lib. 3. p. 1. n. 747. & alii passim.
- Christiana charitas* intelligitur, cum quis abest ob proximorum utilitatem, ut ad juvandam aliquam ecclesiam in magno periculo hæresis versantem, ad dirimendas lites, controversias, & odia. Dummodo ex tali absentia in propria ecclesia non sequatur notabile detrimentum, quia esset contra ordinem charitatis. Sanctarell. variar. res. q. 3. n. 1. Molfesius in summa Theol. moral. tract. 6. c. 11. num. 29. Azorius p. 2. lib. 6. c. 4. Barbos. de off. & potest. parochi l. cit. n. 46. & de off. & potest. Episcopi p. 3. alleg. 53. num. 6. & in Conc. Trid. loc. cit. n. 7. Reiffenstuel l. cit. a n. 90. La-Croix loc. cit. n. 747.
- Urgens necessitas* intelligitur, cum quis abest ob morbum curandum, vel propter aliquam persecutionem, bellum, hostium incursus, pestem sævientem, aeris intemperiem, vel ob inimicitias, aut ob principis, & populi furorem declinandum; Dummodo tamen non immineat detrimentum ovium in spiritualibus; nam si illud immineret, ex nulla causa posset abesse; quia bonus pastor animam suam pro ovibus ponit, ut habetur Joann. 10. Ita citati Doctores, & alii.
- Debita obedientia* intelligitur, cum quis abest ex mandato Papæ, vel ut occupetur in servitio Sedis Apostolicæ, & Reipublicæ. Sic citati Doctores, & alii.
- Evidens ecclesiæ, vel reipublicæ utilitas* intelligitur, cum quis abest ad Synodum generalem, vel provincialem, aut dioecesanam rite, & legitime vocatus. Vel cum quis abest pro tuendis juribus suæ ecclesiæ, aut pro obtinenda à Superiore reformatione in variis emergentibus, vel ut id exigente reipublicæ utilitate fungatur legatione apud aliquem secularem principem. Ita cit. Doctores, & alii. ☀ Pa-

☀ Propter evidentem Reipublicæ utilitatem, posse parochum legationis munere fungi, A. insinuat. Non negatur casum, forte occurrere valere, in quo parochus, aut alius presbyter ea uti possit, præcipue attempta vera verbi *legationis* significatione; sed ad personandum se per alium, non venit talis facultas concedenda; reprobatur à jure invenitur, eo quod procurationis officium, nisi pro sua Ecclesia, Prælato, aut Rege causam egerit, est presbyteris secularibus vetitum (a): quæ quidem prohibitio Regulares amplectebatur (b); cumque temporis series vires harum dispositionum mitesceret, D. D. Carolo II. regnante, fuit determinatum, nullo in tempore, eos, tan Religiosos, quam Sacerdotes seculares ad causarum sollicitudinem admitti debere, decernendo insuper, ne in tribunalibus, coramve etiam Judicibus audientia eisdem concedatur: congruum quippe suo statui esse non videtur, etsi sub pietatis titulo, simili exercitio

(a) L. 5. tit. 5. p. 3. Ser puede personero por otro todo ome:: é aquellos á quien lo defienden son estos:: otrosí el Clérigo que fuese ordenado de Epistola, ó dende arriba non puede ser personero. Fue rasende en pleyto de su Eglefia, ó de su Prelado, ó de su Rey::

(b) L. ead. Ibi: Otrosí decimos, que el que fuere de alguna Orden de Religion, non puede ser personero, si non sobre pleyto que pertenezca á aquella Orden de que él mismo es. É aun entonces débelo facer con mandado de su mayoral::

43 Parochis non licet causa studiorum á suis parochialibus ecclesiis post Concilium abesse, nec Episcopus licentias ad id concedere potest, illæque, si concessæ fuerint, non suffragantur. *Sacr. Cong. Conc. sub die 8. Maii 1595. apud Garz. loc. cit. n. 1. Barbos. l. cit. in summa n. 18.*

44 Nec Episcopus potest uti opera parochi in visitatione, vel alio servitio suæ ecclesiæ, nisi pro tempore duorum mensium á Concilio Tridentino *cit. ses. 23. cap. 1. de reform. permissorum. Sic declaravit Sacra Cong. Conc. testibus Gonzal. ad Regul. 8. Cancell. glos. 6. n. 258. Pignatell. tom. 7. consult. 4. n. 3. & Garzia loc. cit. num. 42. Barbos. loc. cit.*

in summa n. 21. & de off. & potest. Episc. alleg. 53. n. 86.

Item non potest parochus per Episcopum occupari in sui, vel ecclesiæ cathedralis servitio, ut nempe sit Vicarius, Visitator, Secretarius, Fiscalis, &c. Sic decrevisse Sacram Congr. Conc. referunt Gonzal. *l. cit. n. 258. Barbosa loc. cit. in summa n. 22. & cit. alleg. 53. n. 86. & 87. Garzias l. cit. n. 42. Pignatell. l. cit. Vide n. seq.*

Parochus habens curam animarum non potest esse Vicarius Episcopi, vel Capituli, Sede vacante. *Sacr. Congr. Conc. sub die 12. Maii 1629. apud Barbosam in summa Apostolicar. decis. l. cit. n. 23.*

se immiscuerint (a). Posteriore in seculo, Rege præcipue D. D. Carolo III. fuit omnino prohibitum, & in observantiam præcedentes dispositiones perferre decrevit (b).

Nulla videtur in hoc inveniri novitas, quando inspicitur, similia munera subire, nec etiam laicis omnibus esse concessum: tam de antiquo venit prohibitio, ut sine alia C. legum perlectione, quam Recopilationis, notetur, jam D. D. Regum Catholicorum tempore, & D. D. Caroli I. Hispaniarum fuisse provisum, nulli, qui in tribunalibus officium aliquod, aut dignitatem obtinuerit, nec eorum famulis Actores, esse negotiorum sub relegationis pœna per semestre, licere (c); postea D. D. Philippo IV. Rege per consultationem eidem factam, Castellæ Supremus Senatus præscripsit, hujusmodi qualitatis personas, alienis negotiis in curia matritensi incumbentes in officina idioma vernaculo *La Escribanía de Gobierno del Consejo*, sua nomina, inter alia naturalitatem, & causam ob quam domicilium deseruerint, se in hanc villam, curiam regiam conferendo, exhibere (d), transactis autem jam plus quam annis octoginta, Rege D. D. Philippo V. fuit jussum, expediri decretum, ut nemo imposterum in litium expeditionis, aliorumque negotiorum sollicitudine, absque gratia à regia majestate concessa se immisceret (e); quod quidem, hodie, circumscriptum ad personas, negotia, Indicas ad regiones concernentia, tractantes, præcipue in supremo earum tribunal, ceterisque respectivis officinis, advertitur (f).

(a) *Auct. acord. 1. tit. 3. lib. 1. Ibi:* He resuelto, que ni en los tribunales, ni por los Ministros sean oídos los Religiosos de qualquier Orden que fueren, ántes se les excluya totalmente de representar dependencias, ni negocios de seglares, baxo de ningun pretexto, ni título, aunque sea de piedad, sino en los que tocaren á la Religion de cada uno con licencia de sus Prelados: *Auct. 2. ejusd.* En consulta de 1. de Diciembre de 1675. con vista de otra de la Sala de Millones, he resuelto que el decreto de 25. de Agosto de 1668. comprehenda tambien á los Sacerdotes Seculares: *L. 80. tit. 14. lib. 1. Ind.* Mandamos á los Virreyes, Presidentes, Audiencias y Gobernadores que á ningun Religioso permitan en sus tribunales solicitar negocios seculares, ni les den audiencia, ni oigan sobre ellos, sino fuere en los casos que la caridad christiana y prudente permite:

(b) *Reg. Sched. 25. Novemb. 1764. Ibi:* Sabed, que por quanto habiendo llegado á mi noticia la inobservancia que tienen las providencias y reales decretos expedidos para que los Eclesiásticos Seculares y Regulares no entiendan en agencias de pleytos, administraciones de casas y cobranza de juros, que no sean de sus propias iglesias, monasterios, ó conventos, ó beneficios, y los inconvenientes que han resultado, y aun se experimenta de esto: siendo mi real ánimo que estas reales deliberaciones tengan el debido cumplimiento, y que por ningun motivo se mezclen los Eclesiásticos Seculares y Regulares en pleytos y negocios temporales, como lo executan en daño de mis vasallos y real hacienda: he tenido por bien mandar se renueve el real decreto de 25. de Agosto de 1668. la resolucion tomada á consulta de primero de Diciembre de 1675. insertas en los Autos acordados 1. y 2. tit. 3. lib. 1. de la Recopilacion de estos reynos, en que por una y otra se dispone lo siguiente: (vid. prox. sup.) y en su execucion es mi voluntad no se les admita á los Eclesiásticos Seculares en nuestros tribunales, ni aun para substituir poderes en dependencias, ó cobranzas que no sean de sus propias iglesias, monasterios, conventos, ó beneficios, porque no se tome el pre-

texto de continuar sus agencias y cobranzas extrañas por medio de interpositas personas, por convenir así á la causa pública y á mi real servicio. *Instruct. Circul. 26. Febr. 1767. n. 8. Ibi:* Si los Clérigos, ó Religiosos hacen de agentes, ó administradores de pleytos y haciendas, que no sean propias, en contravencion á lo que tiene acordado el Consejo:

(c) *L. 4. tit. 4. lib. 2.* Ordenamos y mandamos que los del nuestro Consejo y Oidores de las nuestras Audiencias y Alcaldes: Contadores: ni el nuestro Procurador Fiscal, ni los nuestros Secretarios, ni Escribanos de Cámara y Relatores: y hombres y criados, no sean osados: en tiempo alguno procurar, ni solicitar con Nos: ni con otras personas algunas, que tengan cargo de despachar negocios en la dicha nuestra Corte, provisiones, ni cartas, ni cédulas, ni otro despacho alguno de los que vinieren á negociar á nuestra Corte: so pena, que: sea desterrado de la nuestra Corte: *L. 36. tit. 20. ejusd.* Mandamos á los nuestros Presidentes y Oidores que á ninguno de los Escribanos de las nuestras Audiencias, ni á criados suyos no consientan que procuren, ni soliciten ninguna causa de grande, ni otro litigante: y los castiguen. *Reg. Provis. 5. Sept. 1767. Ibi:* Y para que mas bien puedan los Oficiales de las Secretarías cumplir con lo que fuere de su obligacion, mando que desde ahora en adelante los tales Oficiales de Secretarías no puedan tener ni tengan agencias:

(d) *Auct. acord. 8. tit. 24. ejusd.* Todos los Solicitadores y Agentes de Negocios que hay en esta Corte, dentro de quince dias primeros siguientes de la publicacion de este Auto, se registren en la Escribanía de Gobierno del Consejo, declarando de donde son naturales, por que saliéron de sus tierras, quanto ha que están en la Corte, en que negocios:

(e) *Auct. 9. ejusd.* Sin especial título de S. M. no pueda haber Agentes, ni Solicitadores de pleytos, pretensiones y negocios, pues deben ser personas conocidas por los evidentes perjuicios y daños que resultan:

(f) Vid. *verb.* Congrua.

23. & Sellium in *Select. Canon. cap. 18. num. 26.* Nam generaliter esse parochum, & Vicarium sunt officia male compatibilia in eadem persona, *Sacr. Congr. Episcop. & Regul. in Messana 19. Jan. 1603.* Ex eo, quod ut quis bene exerceat alterum ex dictis officiis, alteri necessario deesse cogitur. Eadem Sacra Congregatio Episcop. in *Sutrina 16. Novemb. 1640.* apud Nicol. in *Floscul. verb. Vicarius generalis n. 37.* Hæc tamen decreta esse intelligenda de parochio rurali, & extra civitatem, & non de parochio intra civitatem respondisse *Sacr. Congr. Episcop. in Orien. 19. Jul. 1619.* testatur, & tenet *Monacell. tom. 1. tit. 10. formul. 18. n. 15.* Et Nicolius *l. cit.* ex decretis Sacræ Congregationis Episcop. dicit, quod non potest parochus esse Vicarius Generalis, maxime si habeat curam animarum extra civitatem, & multo magis si extra diocesim.
- 47 Parochus non excusatur à residentia propter officium Inquisitoris *Sacr. Cong. Conc. apud Gonzalez ad Regul. 8. Cancell. glos. 6. n. 265. Barb. l. cit. in summa n. 24.*
- 48 Parochus justa de causa absens, sive cum superioris licentia, sive absque ea per aliquot dies, semper tenetur relinquere idoneum Vicarium in suo Episcopatu admissum pro administratione Sacramentorum, qui interim pro se populo inserviat. Sic expresse statuit *Conc. Trident. cit. ses. 23. de reformat. c. 1. §.* Eadem omnino :: ibi: *Quodcumque eos ... abesse contigerit, Vicarium idoneum ab ipso Ordinario approbandum debita mercedis assignatione relinquunt.*
- 49 Parochus habens justam causam abessendi extra parochiam per duos, aut tres menses, non satisfacit suæ conscientiæ, si petat licentiam jurans se habere gravem causam, quam non expedit manifestare, ut si petita licentia abesse possit, licet Episcopus non concedat. Similiter abesse non potest in casu, quo causam rationabilem expresserit, sed rigidus prælatus minus æquam judicat, & licentiam denegat, vel quia movetur suspitione quod ficta sit, cum tamen sit vera, sed tunc potest habere recursum ad Superiorem. *Sacr. Congr. Conc. apud Garziam l. cit. n. 57. Armendar. l. cit. n. 155. Barb. l. cit. in summa n. 14.*
- 50 Parochus obtinens licentiam abessendi, fingendo causam justam, quam revera non habet, peccat mortaliter, & tenetur restituere fructus in tali absentia perceptos; nam *Concil. loc. cit.* requirit duo ad justitiam absentia, scilicet causam justam, & ejus approbationem, ut acquirantur fructus in absentia; Unde cum sit falsa prima, erit etiam inutilis secunda, maxime cum tota ratio acquirendorum fructuum dependeat à justa causa. *Sanctarell. variar. resolut. q. 4. n. 15. Possevin. de off. Curati c. 1. num. 24. Azorius part. 2. lib. 6. cap. 10. q. 5. Barbos. de off. & potest. Episc. part. 3. alleg. 53. n. 9. & de off. & potest. parochi part. 1. c. 8. n. 60. & alii passim.*
- 51 Parochus absque legitima causa, & licentia non residens in sua parochia, culpam mortalem, quam incurrit (nisi modicitas temporis absentia eum excuset, uti limitant *Fagnan. in cit. cap. Relatum 4. de Clericis non residentibus n. 41.*) pro rata absentia fructus non facit suos, & eos restituere tenetur; Sic expresse statuit Concilium Tridentinum *cit. ses. 23. de reformat. c. 1. §. Si quis autem*, ibi: „ Si „ quis autem (quod utinam numquam eveniat) contra hujus decreti dispositionem abfuerit: statuit „ Sacrosancta Synodus præter alias pœnas adversus „ non residentes sub Paulo III. impositas, & in „ novatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentia, fructus suos „ non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse; sed
- „ teneri, aut ipso cessante per superiorem ecclesiam „ ticum illos fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus „ loci erogare, prohibita quacumque conventionem, „ vel compositione, quæ pro fructibus male perceptis appellatur, ex qua etiam prædicti fructus „ in totum, aut pro parte ei remitterentur, non obstantibus quibuscumque privilegiis cuicumque loco, „ aut Fabricæ concessis.
- Quæ dispositio licet loquatur de Episcopis, eadem tamen statim extenditur etiam ad parochos, ut expresse subjungit Concilium, ibi: „ Eadem omnino „ etiam quoad culpam, amissionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque „ qui beneficium aliquod ecclesiasticum curam animarum habens, obtinent, Sacrosancta Synodus declarat, & decernit.
- Restitutio hujusmodi fructuum pro rata non facta residentia amissionum faciendæ est fabricæ ecclesie, aut pauperibus; nec obtineri potest compositio prout habetur expresse ex allatis verbis Concilii, ibi: *Illos fabricæ ecclesiarum, aut pauperibus loci erogare, prohibita quacumque conventionem, vel compositionem.* Et sic decisum fuisse à *Sacra Congr. Concilii* referunt *Garzias loc. cit. n. 27. Armendar. loc. cit. n. 158. Barbosa de offic. & potest. Episc. p. 3. allegat. 53. n. 101.*
- Parochus restituere tenetur statim in conscientia hujusmodi fructus amissionum ob non factam residentiam, etiam ante ullam Judicis sententiam; sic habetur expresse ex allatis verbis Concilii, ibi: *Etiam declaratione non secuta*, nec ad id requiri citationem, vel monitionem. Sic decisum fuisse à *Sacr. Congr. Conc.* referunt *Garz. loc. cit. n. 27. Armendar. loc. cit. n. 259. Barb. loc. cit. n. 202.*
- Parochus Juris remediis etiam usque ad privationem compelli potest ad residentiam. Sic expresse statuit Concilium Tridentinum *loc. cit.* ibi: „ Quod si „ per edictum citati etiam non personaliter, contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis per „ censuras ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam „ usque ad privationem compellere. Nec executionem hanc quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exceptione, etiam ratione cujuscumque beneficii, pactione, statuto, etiam juramento, vel „ quacumque auctoritate confirmato, consuetudine „ etiam immemorabili, quæ potius corruptela censenda est, sine appellatione aut inhibitione etiam „ in Romana Curia, vel vigore Eugénianæ Constitutionis suspendi posse.
- Ex quo satis clare patet, quod parochus non residens etiam monitus, non est hodie ipso jure privatus parochiali. Quamvis enim olim parochus non residens esset ipso jure privatus beneficio parochiali, ut patet ex *c. Conquerente 6. c. Ex parte 8. de Clericis non residentibus* cum aliis similibus, & signanter *c. Extirpandæ 30. §. Qui vero, de præbendis*, ibi: *Alioquin non residens illa* (scilicet ecclesia parochiali) *se sciat auctoritate hujus decreti privatum libere alii conferenda.* Hodie tamen parochus non residens, etiam monitus, non est ipso jure privatus sua parochiali, alias enim statim procedendum esset ad declarandum illum privatum, & non esset in arbitrio Episcopi, quo remedio ex relatis in *dict. cap. 1. Tridentini* uti vellet, quod non est dicendum, quia *Sacr. Congr. Concilii* apud *Fagnan. lib. 3. Decret. in c. Ex tuæ 11. de Clericis non residentibus n. 18.* generaliter consulta; *An sit arbitrium Episcopi, qua via, quo remedio uti voluerit contra non residentes, nempe, vel censuris, vel sequestratione, & subtractione fructuum, vel privatione;* Respondit, *ita esse.* Et ita tenent *Barbosa de offic. & potest. parochi p. 1. c. 8. n. 72. & in Conc. Trident. cit. ses. 23. de reformat. cap. 1. n. 7. Garzias de beneficiis part. 3. cap. 2. num. 139.*

referentes etiam ipsi sic declarasse *Sacram Congr. Conc.* & sic alii passim.

- 56 Ex quibus manifeste patet, quod ad privationem parochi ob non residentiam non est necessarium, quod prius procedatur per alias pœnas, nempe per censuras ecclesiasticas, ac sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia; Nam licet id de jure communi requiri videretur, c. Ex tuæ devotionis 11. *de Clericis non residentibus* cum similibus; tamen Trident. *cit. ses. 22. de reform. c. 1.* id relinquit arbitrio Ordinarii, ibi: *Liberum esse vult Ordinariis*, ut expresse etiam respondit *Sacra Congr. Concili*, adducta numero antecedenti. Et hoc modo Domini de Rota apud Mantuam *decis. 66. n. 6.* dixerunt intelligendum etiam esse idem Concilium *ses. 24. de reform. c. 12. vers.* Præterea: Quemadmodum per *Sacram Congregationem Concilii* fuit declaratum, ut non afficiat Episcopos, qui possunt procedere ad privationem ob non residentiam, tametsi illa temporum intervalla non fuerint observata. Sic refert, & tenet Barbosa *de offic. & potest. parochi part. 1. c. 8. n. 74.* & ita docent Fagnan. *in cit. c. Ex tuæ devotionis n. 18.* Garzias *loc. cit. n. 139.* Flamin. Parisius *lib. 1. de resignat. benefic. c. 10. n. 61.* Castropalao *tractat. 3. de benefic. disp. 5. punct. 3. n. 10.* Reiffenstuel *lib. 3. Decretal. tit. 4. n. 64.* Barbosa *in Concil. Trid. cit. ses. 23. c. 1. n. 74.* & alii contra alios volentes, procedendum esse contra parochos non residentes, primo per censuras, secundo per sequestrationem, & subtractionem fructuum, & postea si hæc remedia non prosint, possit contra eos procedi per privationem, prout, dicunt ipsi, videtur declarasse *Sacram Congregationem Concilii die 16. Decembris 1565.* dum asseruit, quod contra parochos tempore pestis non residentes, præmisso edicto, seu monitione, sit procedendum, prout Concilium mandat *ses. 23. cap. 1. de reform.* Sic refert Fagnan. *lib. 3. Decret. in cap. Clericos 17. de Clericis non residentibus n. 41. & seq.* Qui tamen est contrariæ opinionis, ut clare docet *in cit. cap. Ex tuæ devotionis 11. de Clericis non residentibus n. 18.* ubi dicit non ob stare illam declarationem *Sacra Congregationis Concilii de die 6. Decembris 1565.* quia ipsa loquitur de casu speciali, seu de parochis non residentibus tempore pestis, de quibus cum olim fuisset controversum inter Theologos, & Canonistas: An eo tempore parochi personaliter residere teneantur; noluit *Sacra Congregatio* statim contra absentes procedi posse ad privationem beneficii, nisi prius aliæ pœnæ per ordinem præmitterentur. Verum extra illud tempus generaliter consulta eadem *Sacra Congregatio*; *An sit arbitrium Episcopi, qua via, & quo remedio uti voluerit contra non residentes, nempe, vel censuris, vel sequestratione, & subtractione fructuum, vel privatione?* Respondit: *Ita esse.* Hactenus Fagnanus *ibi.*

- 57 Præcedentia inter ipsosmet parochos, seu Curatos ecclesiarum parochialium, sive sint seculares, sive regulares, datur secundum prærogativam suarum ecclesiarum, & non secundum prærogativam Regulæ. *Sacra Congreg. Rit. in Asten. 21. Martii 1609.* apud Barbosam *in Summa Apostolicar. decis. verb.* Parochus quod præcedentiam n. 5.

- 58 Parochus indutus superpelliceo in processionibus præcedit omnibus Rectoribus, & Presbyteris; *Sac. Congr. Rit. in Firmana Terræ Sanctæ Victoria 31. Martii 1618.* apud Sellium *in Selectis Canonici c. 50. n. 40.* & Barbosam *loc. cit. n. 3.*

- 59 Parochus in funeralibus non debet præcedere Canonicis cathedralis, sed bene omnibus aliis presbyteris, qui non sunt de cathedrali. *Sac. Congr. Rit. in Viterb. 25. Junii 1611.* apud Sellium *loc. cit.* & Barb. *loc. cit. n. 4.*

- 60 Parochus, seu Curatus, aut Sacrista cathedralis

etiam quod sint amovibiles, quando intervenit Capitulum dictæ cathedralis, debent præcedere proprio parochi defuncti *Sac. Congr. Rituum in Pisaurien. 22. Martii 1631.* apud Barbosam *loc. cit. n. 7.*

Parochus amovibilis cathedralis in processionibus debet incedere cum Capitulo dictæ cathedralis super Priores, Plebanos, & Curatos perpetuos Beneficiatos. *Sacra Cong. Rit. in Calien. 9. Aprilis 1633.* apud Barbosam *loc. cit. n. 9.*

Præcedentia in funeralibus debetur Archipresbytero parochi ratione stolæ, & non Archidiacono ut primæ dignitati. *Sac. Congr. Rit. in Nullius, seu Trojana 12. Martii 1612. & 4. Maii 1613.* apud Jul. Lavorium *variarum Lucubrationum tom. 1. tit. 2. cap. 3. n. 211.* & Barbosam *loc. cit. verb.* Archidiaconus n. 23. & *verb.* Archipresbyter n. 16.

Canonicis Collegiatarum ecclesiarum supra parochum semper, & ubique competit præcedentia, etiam in associandis funeribus defunctorum propriæ ipsius parochiæ. Jus tamen faciendi officium circa corpus defuncti ad parochum in sua parochiali ecclesia spectat. Sic pluries decrevit *Sacra Cong. Rit.* & signanter *in Sutrina 30. Aug. 1602. & 2. Aug. 1603. & in Melit. 18. Nov. 1600. & in alia Ostien. Terræ Cori 9. Maii 1617. & in alia Prænestina Cavarum 14. Augusti 1618.* Et *Sacra Congr. Concil. in Derthonen. in causa Oppidi Novarum 3. Decembris 1718. ad 10. dub.* Et expresse quod Canonici hujusmodi præcedere debeant omnibus Rectoribus, Curatis, Plebanis, ac Presbyteris ecclesiarum parochialium in publicis processionibus, & functionibus, etiam Synodalibus censuit eadem *Sacra Congr. in Verul. 11. Decembris 1613. & in Senogallien. 23. Martii 1619. 4. Aprilis 1720.* Etiam si ante erectionem in collegiatam mixtim incederent cum dictis Rectoribus, ut declaravit eadem *Sacra Congr. in Syracusana 20. Decembris 1601.* Vel inferiores ecclesiæ essent antiquiores, & fuissent in quasi possessione præcedendi ante erectionem. eadem *Sacra Congr. in Illerden. Præminentiarum 26. Jun. 1602.* ubi dicitur hoc procedere, etiam si in erectione adsit clausula: *sine præjudicio alicujus.*

Nec obstant contrariæ declarationes ejusdem *Sacra Congregationis*, quæ ab aliquibus adducuntur, & signanter *in una S. Angeli Saxiferrati 24. Oct. 1609. in Eugubina 15. Jul. 1614. & in alia Prænestina Cavarum 13. Jul. 1619.* ubi dicitur fuisse declaratum, quod Parochus debeat præcedere Canonicis collegiatae ecclesiæ in associandis funeribus defunctorum propriæ ecclesiæ. Quibus concordare videtur *Rituale Rom. tit. de exequiis pag. 150.* ubi parochus in omnibus funeribus præcedit incedendo ante feretrum.

Non obstant, inquam, quia omnes ipsas, quas adducit Barbos. *de offic. & potest. paroch. part. 1. c. 9. n. 8.* solvit infra *sub n. 11.* præcisus his verbis: *Ad illam S. Angeli Terræ Saxiferrati*, in qua videtur declaratum, illum Presbyterum, seu Curatum, aut Priorem, qui defert stolam, & ad ejus ecclesiam funus defertur, aliis omnibus præcedere debere, & sic etiam Canonicis ecclesiæ collegiatae potest responderi, non loqui de præcedentia quando funus defertur ad ecclesiam ejus, qui stolam defert, sed quando ab eo fit officium in sua ecclesia, in qua præcedentiam habere debet. Ad illam vero Eugubinam respondetur, habere locum inter Curatum cathedralis, & Curatum Sancti Petri Monachorum Olivetanorum, non autem inter Capitula collegiatarum. Ad *Rituale Romanum* respondetur, habere locum inter Presbyteros ejusdem Ordinis, & alios prærogativam non habentes, cujusmodi non sunt Canonici collegiatarum ecclesiarum, in quibus terminis loquitur etiam Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 298. num. 83. & tom. 3. c. 492.*

Et dico parochum, debere præcedere ratione officii, quando est inter pares, non autem quando est inter majores. Item quod dum incedit per viam, non videtur exercere officium, sed sociare una cum aliis. Hactenus Barbos. *loc. cit. n. 11.* Et sic pluribus adductis tenet Panimoll. *decis. 1. adnot. 9. à n. 14. ad 20.* ubi multa habet ad rem. Immo Canonici collegiatæ debent præcedere etiam parochi ecclesiæ matricis, ut patet ex sequentibus ejusdem Sac. Rituum Cong. allatis à Pignatell. *tom. 6. const. 74. sub n. 2. ibi:*

I. *An Parochus, & Clerici parochiali ecclesiæ matrici addicti sint præferendi Capitulo, & Canonicis collegiatæ?*

II. *An Parochus uti Protonotarius, possit uti Almutia?*

III. *An Parochus Protonotarius Apostolicus possit uti habitu prælatitio in processionibus, & functionibus ecclesiasticis?*

IV. *An Capitulum, quamvis non invitatum, interesse possit generalibus processionibus?*

V. *An Parochus matricis ecclesiæ possit ad suum libitum inchoare generales processiones, non expectatis Canonicis collegiatæ, vel potius eligenda sit conveniens hora?*

VI. *An decreta alias per dict. Sac. Congreg. emanata quod Capitulum collegiatæ in omnibus sit præferendum Archipresbytero matricis ecclesiæ, quamvis Archipresbyteralis ecclesia sit unica parochialis, & collegiatæ animarum cura penitus careat; & cum Capitulum invitatum fuerit ad levanda funera, debeant omnes tam seculares quam Regulares convenire in ecclesiam collegiatam, ut sub unica cruce Capituli incedant, debeant servari etiam in processionibus generalibus, in quibus inceditur etiam sub Cruce parochiali, & nullum afferri potest præjudicium juribus parochialibus, & parochi. Et quis debeat facere functiones benedicendi campis, & maledicendi animalia, & à quo debeat præscribi, & intimari hora hujusmodi processionum?*

VII. *An Archipresbyter in propria parochia assistens tam in vesperis & missis decantatis, quam in concionibus uti possit habitu Protonotarii?*

VIII. *An dum Capitulum fuerit invitatum ad funus, & illud renuat parochus levare, possit idem Capitulum ab hæredibus requisitum illud levare prævia tamen protestatione parochi facienda?*

IX. *An Capitulum collegiatæ, dum non habet jus funerandi, & corpus est sepeliendum in ejus ecclesia ex electione defuncti, possit erigere crucem intra limites parochiæ, cujus jurisdictio, & territorium spectat ad Archipresbyterum?*

X. *An Officium faciendum in ecclesia Archipresbyterali circa funus ad eandem delatum pro sepultura spectet ad Archipresbyterum, & Capitulum postquam illud associavit ad portam ecclesiæ teneatur recedere?*

XI. *An officium faciendum in collegiatæ circa funus ad eandem delatum pro sepultura sepectet ad parochum, vel potius ad dignitatem collegiatæ?*

Sacr. Rituum Congreg. anno 1666. mense Aug. respondit.

Ad I. Capitulum, & Canonicos parochi matricis ecclesiæ in omnibus esse præferendos.

Ad II. Non posse.

Ad III. Non posse uti habitu prælatitio in processionibus ecclesiasticis.

Ad IV. Non solum posse, sed etiam esse laudandum.

Ad V. Non posse, sed spectare ad collegiatam, & indicenda est hora conveniens.

Ad VI. Affirmative; Et functiones benedicendi spectare ad parochum, & hora debet præscri-

bi, & intimari à prima dignitate collegiatæ.

Ad VII. Posse.

Ad VIII. Posse requisito, & spectato parochi, & renuente venire.

Ad IX. Posse.

Ad X. Spectare ad Archipresbyterum: Capitulum vero posse spectare, vel recedere.

Ad XI. Spectare ad dignitatem uti in propria ecclesia.

Parochus locum habet in funeribus à Canonicis sine propria cruce, & sine consensu capituli incedentibus. Sac. Congr. Rit. 20. Novemb. 1603. apud Gavant. *in manual. verb. Præcedentia in addit. n. 10.*

Vicarius Foraneus sedeat primus in illis, quas ipse facit, Congregationibus. Sac. Cong. Rit. 20. Decemb. 1603. apud Gavant. *in manual. verb. Vicarius Foraneus n. 6.*

Vicarius Foraneus nullam habet præcedentiam super alios ipso antiquiores in Clero ratione hujus officii. Sac. Cong. Rit. 30. Junii 1620. apud Gav. *verb. Vicarius Foraneus n. 5.*

Parochus tamquam caput ecclesiæ parochialis thurificandus est ante dominum loci. Sac. Rituum Congreg. *in Turritana 14. Febr. 1672.* apud Barbos. *in Summa Apostolicar. decis. verb.* Parochus quoad præcedentiam n. 8.

Parochi tenentur per seipsos, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascere prædicatione verbi Dei. Sic expresse Concilium Tridentinum *ses. 5. de reformat. cap. 2. ibi:* „ Archipresbyteri quoque „ Plebani, & quicumque parochiales, vel alias curam animarum habentes ecclesias, quocumque modo obtinent per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiando cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat, ut poenam æternam evadere, & coelestem gloriam consequi valeant. Id vero si quis eorum præstare negligat, etiamsi ab Episcopi jurisdictione quavis ratione exemptum se esse prætenderet, etiamsi ecclesiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui monasterio etiam extra diocesim existenti forsann annexæ, vel unitæ, modo re ipsa in diocesi sint; provida pastoralis Episcoporum sollicitudo non desit, ne illud impleatur: „ Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. Itaque ubi ab Episcopo muniti trium mensium spatio muneri suo defuerint, per censuras ecclesiasticas, seu alias ad ipsius Episcopi arbitrium cogantur, ita ut etiamsi ei sic expedire visum fuerit ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præstet, honesta aliqua merces persolvatur, donec principalis ipse resipiscens officium suum impleat. “ Et idem repetit *ses. 22. de sacrific. missæ cap. 8.* his verbis: *Quamobrem retento ubique cujusque ecclesiæ antiquo, & à Sancta Romana ecclesia omnium ecclesiarum matre, & magistra probato ritu, ne oves Christi esuriant, neve parvuli panem petant, & non sit qui frangant eis, mandat Sancta Synodus pastoribus, & singulis curam animarum gerentibus, ut frequenter inter missarum celebrationem, vel per se, vel per alios, ex iis, quæ in missa leguntur, aliquid exponant, atque inter cetera Sanctissimi hujus sacrificii mysterium aliquod declarent, diebus præsertim Dominicis, & Festis.* Atque id ipsum in parte replicavit *ses. 23. de reform. c. 1.* in hæc verba: „ Cum præcepto divino mandatum sit „ omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves „ suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, Verbi-

„bique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, & bonorum omnium operum exemplo, pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cetera munia pastoralia incumbere &c.“: Et licet ibi loquatur de Episcopis, inferius tamen intelligit omnia etiam de Curatis.

- 71 Parochi, qui raro, aut numquam concionem habent ad populum, peccant mortaliter, etiam præcisa gravi populi necessitate; Et si populus graviter indigeat prædicatione, peccant toties contra divinum præceptum, quoties populus graviter indiget ipsa prædicatione: Cum ex Dei præcepto teneantur oves suas verbi divini prædicatione pascere, ut expresse habet Tridentinum *ses. 23. de reform. cap. 1.* per verba numero antecedenti adducta, *ibi: Cum præcepto divino mandatum sit &c.* Barb. *de offic. & potest. parochi part. 1. c. 14. sub n. 8.* & alii passim. Hinc graviter peccant parochi, si tribus mensibus totius anni discontinuis per se, vel per alios non concionentur, cum sit materia gravis; Concilium enim Tridentinum *ses. 5. de reform. cap. 2.* per verba adducta supra *sub n. 69.* decernit, parochos, si ab Episcopo moniti trium mensium spatio muneri suo defuerint, cogendos esse per censuras, & alias poenas. Unde Concilium supponit saltem trium mensium spatium esse notabile, & gravem culpam; cum ecclesiasticæ censuræ imponi non soleant, nisi graviter peccantibus: Barbos. *locis cit. sub n. 8.* & apud Bonacina, Trulench & alii. ¶ Ecclesiasticæ censuræ non semper inducant peccatum mortale, & viceversa mortale peccatum non semper censuris, aliisve poenis ecclesiasticis coercetur. ¶ Nec parochi officio suo satisfaciunt quoad Deum prædicationes totius anni aliis committentes. Barbosa *loc. cit. n. 9.* cum pluribus aliis ibi adductis: Vide supra *n. 18. & 19.*

- 74 Quamvis in una Bituntina die 2. Maii 1629. *Sacr. Congr. Conc.* de mandato Urbani VIII. statuerit, quod dum prædicat Episcopus, silere debeant alii Concionatores, illisque possit præcipere, ut eo tempore à prædicatione se abstineant; Possunt tamen parochi sermonem habere inter missarum solemnias per se ipsos etiam quando Episcopus ipse prædicat; Sic censuit ead. *Sacr. Congr. Conc. in Terulen. 12. Junii 1631.* ubi subdit, id non intelligi respectu parochorum in ecclesia parochiali: Ita apud Barb. *de offic. & potest. parochi part. 1. c. 14. numer. 3.*

- 76 Parochi, si per se velint munus prædicationis obire, non debent impediri; *Sacr. Congr. Conc. ad cap. 2. ses. 5. de reform.* in hæc verba: *Si Curatores animarum per se velint munus prædicationis obire, non debent impediri;* Sic refert Barbos. *l. cit. n. 5.* Immo tempore Quadragesimæ possunt de mane in suis ecclesiis prædicare, non obstante consuetudine, quod in sola matrice, vel alia concionetur; *Sacr. Congr. Conc. in Florentina Juris prædicandi 26. Januar. 1697.* apud Monacell. *tom. 1. t. 10. formul. 18. n. 4.*

- 77 Parocho per se ipsum concionanti minime licet prætextu cujuscumque paupertatis prætere sibi præstari elemosynam solitam dari Prædicatoribus ab universitate electis. *Sacr. Congr. Conc. in Vestana 20. Martii 1626.* apud Sellium *in Select. Canon. c. 23. n. 18.* & apud Barbosam *loc. cit. num. 7. & in Summa Apostol. Decision. verb. Parochus quoad prædicationem num. 3. in Trid. ses. 5. de reform. cap. 2. n. 15.*

- 78 Parochi prohibentur in suis ecclesiis admittere Concionatores ab Ordinario non approbatos, etiamsi prædicare vellet aliquis Episcopus. Et ita jam hodie nullus etiam à parocho invitatus prædicare poterit sine licentia Episcopi, ut declarasse Clementem VIII. referunt Zip. *in analytica postremi Juris eccles. enarr. Ferrar. Biblioth. Tom. VII.*

lib. 3. tit. de Parochis n. 3. Berti Lucens. *in praxi crimin. Regul. c. 34. de Visit. eccles. parochial. n. 1. vers. Regulares.* Barbos. *de off. & potest. parochi part. 1. c. 14. n. 8. in Trid. ses. 24. n. 7.*

Possunt tamen parochi dare licentiam alicui viro docto, & noto etiam Regulari, ut bis, vel ter concionetur in suis ecclesiis, sine Episcopi approbatione. *Navarr. in Manual. c. 25. n. 141.* Ugolin. *de offic. Episc. c. 42. §. 1. n. 3.* Hier. Rodrig. *in Compendio q. Regul. res. 112. n. 4.* Berti Lucens. *loc. cit. Barb. de off. & potest. parochi loc. cit. n. 8. & in Trid. l. c. n. 9.* & alii. Et à fortiori possunt, immo debent parochi concedere approbatis ab Ordinario licentiam prædicandi in suis parochiis. Sic decisum fuisse à *Sacr. Congr. Conc.* referunt Galet. *in Margarita casuum conscientiæ, verb. Parochus 3.* & Barbos. *in Trid. ses. 24. de reform. c. 4. n. 8.*

Parochi non naturales Indiarum, sive seculares, sive Regulares sint, tenentur omnino habere apud se Capellanum natalibus, & origine Indum, pro confessionibus audiendis, & diebus festis hortationibus ad populum lingua vernacula habendis, ne tali auxilio destituti, in ea, qua initiati sunt, Orthodoxa Fide langueant, ac paulatim deficient, iisque pro sustentatione, & labore, ubi populus ipse id sponte non præstiterit, congruum suppeditent stipendium. Clemens IX. *const. 38. incip. In excelsa.*

Parochi in concionibus caveant ab allegatione Doctorum, & Auctorum modernorum, præsertim viventium. *Congr. S. Officii 27. Octobris 1649.* apud Pittonum *const. & decis. ad parochos spectantes n. 539.*

Parochi utantur specialiter in concionibus Cathedra Romano, maximasque utiles, & Auditorum capacitati adæquatas, simpliciter, & clare explicant, ut populus libenter audiat, frequenter concurrat, & fructuose discedat. Clemens XI. *die 16. Martii 1703. in litera circulari ad quintum.*

Parochi an, & quando teneantur alimenta præstare prædicatoribus, vide *verb. Alimenta à num. 114. ad 116.*

Attendendum est sequens decretum *Sacr. Congr. super disciplina Regul. quo officium Prioratus Conventus Sancti Marcelli de Urbe Ord. Serv. B. M. V. declaratur incompatible cum cura animarum ejusdem ecclesiæ, hincque statutum, duo prædicta munia, tamquam incompatibilia in omnibus Conventibus cujuscumque Ordinis, Societatis, & Instituti seorsim distinctisque personis fore demandanda.*

„Mature discussa in Sacra Congregatione super disciplina Regul. habita sub die 28. Maii 1715. Causa incompatibilitatis Prioratus Conventus Sancti Marcelli de Urbe Ord. Serv. B. M. V. & curæ animarum ejusdem ecclesiæ, unitim in persona P. Hieronymi Allegri, EE. PP. auditis partibus unanimiter censuerunt, prædicta duo munia esse inter se incompatibilia, & insuper nominationem præfati Pat. Allegri in Priorem dicti Conventus, esse nullam. Mandantes simul, Sanctissimo Domino N. approbante, ut enunciata duo officia seorsim provideantur in omnibus, & singulis conventibus cujuscumque Ordinis, Societatis, aut Instituti, quibus cura animarum incumbit, aut incumbere contigerit. Et ita perpetuo, & inviolabiliter observetur, sub poenis arbitrio ejusdem Sacre Congregationis. = I. R. Cardin. Imperialis Præfectus. = F. Vico de Secretarius.

Parochus ad residentiam materiale, & formalem obstringitur tempore pestis (ut supra traditum *n. 29.*) etiam cum periculo morbi contrahendi, ut ex rescriptis *Sacr. Congr. à Gregorio XIII. approbatis.* Idque verum est, licet Sacerdotem idoneum provideat, ut se absente ejus vicibus fungatur. *De synodo diæces. lib. 13. cap. 19. §. 2. nov. edit.*

Fas est quidem parocho propter inimicitias, & per-

persecutiones à residentia recedere, ex c. Ad supplicat. de Rescrit. quia tunc periculum inimicitarum soli parochi imminet; quare potest alium Sacerdotem substituere, qui sine suo periculo ejus munus adimpleat. At in peste omnibus æque periculum imminet, ideoque convenientius est, ut id discriminis subeatur à parochi, quam ab alio Sacerdote. *Ibid.* Quæ de parochi dicta hic sunt, valent etiam pro Episcopo.

- 88 **¶** Complectitur hic articulus residentiam, & præcedentiam parochi, tum prædicationem ejusdem.
- 89 Quod concernit residentiam, parochum debere habitare in Ædibus parochialibus, præter allegatos ab Auctore n. 16. firmavit Rot. in *Tarraconen. Juris residendi* 15. Martii 1734. §. 3. coram bon. mem. *Harrach*, nec recipi potest opinio Doctorum ab Auctore n. 17. allegatorum tenentium posse parochum domo parochiali deserta in domo propria, vel paterna, vel conjunctorum habitare, si ex ea possit suo muneri satisfacere, ut rescripsit Sac. Cong. Conc. interpres in *Pontis Corvi Residentiæ* 20. Decemb. 1755. Dubium enim ita erat conceptum: *An Abbati Curato Lucernari liceat habitare in domo paterna sita in Regione Civita?* Et licet probatum fuerit potuisse ex ea parochum onus suum implere, fuit tamen negative rescriptum.
- 90 Quid si in districtu parochiæ sit ecclesia aliqua filialis, in qua Sacramenta administrantur, in eaque velit parochus habitare deserta domo parochiali? Nec posse sensit Rota in dict. *Tarraconen. Juris residendi* §. 6. & seq. & 11. & quidem etiamsi prope ecclesiam illam filialem habitet major pars parochianorum.
- 91 Neque potest Episcopus potestatem facere parochi extra domum parochialem habitandi, nisi ad breve tempus, & quidem dummodo hæc altera domus sit proxima domui parochiali, ut firmavit idem Sacrum Tribunal in d. *Tarraconen. Juris residendi* §. 8. & 9. Idque procedit etiamsi pro aeris intemperie nequeat parochus in parochiali domo habitare; nam nec concurrente hac, vel alia causa potest Episcopus licentiam parochi dare extra domum parochialem in perpetuum habitandi. Confer Rot. in dict. *Tarracon. Juris residendi* §. 9.
- 93 Quod vero attinet ad præcedentiam, parochus, exceptis iis, quæ sunt sui officii, nullam regulariter præcedentiam, & præeminentiam habet. Atque hinc est, quod parochus in choro locum altiorem, & ornatorem habere nequit, quam ceteri presbyteri inibi assistentes; Rota in *Pampilonen. manutentionis* 10. Maii 1607. coram bon. mem. *Casarello*, ubi quod nec in Sede, sed in scamno sedere debet, si ceteri in scamnis sedeant.
- 94 Huc etiam pertinet, quod ait Rota in *Alexanen.* 28. April. 1747. §. 11. coram Reverend. Cortada: „Nihilominus (sunt ejus verba) æquum haud erit „Rectorem eo usque præeminere supra presbyteros, „ut seclusis diebus festis solemnioribus non permit- „tatur Coetui presbyterorum absente parochi in- „choare per ipsorum hebdomadarium sacram psal- „modiam, & celebrationem missæ postquam tinnie- „rit signum æris campani, & congruum subinde ef- „fluxerit tempus; nam moderatio chori non habentis verum cum dignitate Prælatum, ordinem mutatur, & regulam à Capitularibus, per organum hebdomadarii, sive alterius de gremio, prout fertur, consuetudo cujusque ecclesiæ.
- 28 De prædicatione ad Van-Espe. Jur. eccles. Univers. p. 1. tit. 3. c. 4. & plur. seq. ubique per tot.

ARTICULUS III.

Parochus quoad ea, quæ concernunt missam, sacramenta, & funeralia.

SUMMARIUM.

- 1 Parochus diebus festis missam celebrare debet in propria ecclesia, & non in alia, quacumque consuetudine in contrarium non obstante.
- 2 Parochi concedere potest Episcopus ob defectum Sacerdotum, ut diebus festis urgente necessitate bis celebret.
- 3 Regulares possunt in suis ecclesiis missas celebrare eodem tempore, quo parochi celebrant in suis.
- 4 Regulares possunt pulsare campanas ad missam antequam pulsetur campana majoris ecclesiæ, præterquam in die Sabbati Sancti.
- 5 Immo possunt Regulares etiam celebrare missas priusquam parochi celebrent.
- 6 Nec Episcopi possunt illis prohibere, ne campanas pulsent, & missas celebrent in suis ecclesiis, ante pulsationem campanæ, & celebrationem missæ in ecclesia parochiali.
- 7 Potest tamen Episcopus decreto synodali statuere, ut diebus festis de præcepto missæ celebrari non debeant in oratoriis, & ecclesiis ruralibus, nisi celebrata missa in ecclesia parochiali.
- 8 Maxime si oratoria, & ecclesiæ rurales parum distent à parochiali ecclesia, quia alias adest Decretum Sac. Cong. quod Parochus non potest prohibere, ut absque ejus licentia celebretur in capella ruri ædificata per laicum, antequam celebretur in parochiali, & matrice.
- 9 Servari debet decretum, ne in Oratoriis confraternitatum celebretur in festis ante parochiam, dummodo parochus celebret hora competenti; quando Regulares in ecclesiis parochialibus celebrare possint: de ceteris presbyteris etiam loquitur: quæ parochi competant ratione officii, & quæ ei non liceant, ad num. 32.
- 33 Aliqua notantur circa jura parochialia: qui alii funera comitari possint: quæ jura dum in ecclesiis regularium sepeliuntur cadavera, ad n. 52.
- 53 Ubi sepeliendus Regularis, & Canonicus, si aliquo territorio decedant, ad n. 57.
- 58 Quomodo, dum in ecclesiis regularium sepeliuntur, Parochus se gerere debeat, & inseruntur varia decreta, aliaque remissive, ad n. 78.
- 79 Supplementa Auctoris, & Additiones ex aliena manu, ad n. 105.

Parochus diebus festis missam celebrare debet in propria ecclesia, & non in alia, quacumque consuetudine in contrarium non obstante; Sac. Cong. Conc. in *Lucana* 14. Septembris, & 17. Novembris 1629. apud Sell. in *selectis canonic. c. 59. n. 34.* & *Barbos. in Summa Apost. dec. verb.* Parochus quoad missam.

Parochi concedere potest Episcopus ob defectum Sacerdotum, ut in diebus festis urgente necessitate bis celebret. Sac. Congr. Conc. sub die 16. Aug. 1627. apud Sell. cit. cap. 59. n. 37. & *Barbos. l. c. n. 6.* Vide verb. *Missa art. 5. à n. 24.* & *Barbos. de offic. & potest. parochi*, ubi dicit de hac re melius esse eandem Sac. Cong. consulere. (*Consonant leg. 49. & 50. tit. 4. p. 1.*)

Regulares possunt in suis ecclesiis missas celebra-

re eodem tempore, quo parochi celebrant in suis. Vide *dict. verb. Missa art. 5. n. 29.*

4 Regulares possunt pulsare campanas ad missam, antequam pulsetur campana majoris ecclesie, præterquam in die Sabbati Sancti. Vid. *ibid. n. 31.*

5 Immo possunt Regulares etiam celebrare missas, priusquam parochi celebrent. Vid. *ib. n. 31.*

6 Nec Episcopi possunt illis prohibere, ne campanas pulsent, & missas celebrent in suis ecclesiis ante pulsationem campanæ, & celebrationem missæ in ecclesia parochiali. *Sacr. Cong. Conc. 2. Jul. 1629. apud Pitton. const. & dec. ad parochos spectantes n. 391. Vid. d. verb. Missa art. 5. n. 32.*

7 Potest tamen Episcopus decreto synodali statuere, ut diebus festis de præcepto missæ celebrari non debeant in oratoriis, & ecclesiis ruralibus, nisi celebrata missa in ecclesia parochiali; Vid. *d. verb. Missa art. 5. n. 33.* Maxime si oratoria, & ecclesie rurales parum distent à parochiali ecclesia, quia

8 alias adest decretum *Sacr. Congr. Conc. in Calarritana 18. Septembris 1627.* ubi fuit decisum, quod parochus non potest prohibere, ut absque ejus licentia celebretur in capella ruri ædificata per laicum, antequam celebretur in parochiali, & matrice. Sic refert *Barbos. in Summa Apostol. dec. verb. Parochus quoad missam n. 3. & Sellius c. cap. 59. n. 36.* Et adest etiam simile decretum *Sacr. Congr. Rit. in Capuana 31. Martii 1629.* ubi fuit decisum, quod non potest prohiberi celebratio missæ in oratorio privato ruri ædificato per laicum ante

9 celebrationem missæ parochialis. Sic refert *Pittonus l. c. n. 467. Barbos. de offic. & potest. parochi p. 1. cap. 11. n. 23. Gavant. verb. Missa paroch. in addit.* Servari debet decretum, ne in oratoriis confraternitatum celebretur in festis ante parochialem; dummodo parochus celebret hora competenti. *Sacr. Cong. Episcop. in Senogallien. 29. Jan. 1613. apud Pitton. l. c. n. 269.*

10 Parochorum de consensu liberum est Regularibus celebrare in eorum ecclesiis parochialibus absque Ordinarii loci licentia. *Sacr. Congr. Episcop. & Regular. 10. Jan. 1617. apud Barbos. l. c. in Summa n. 5.*

11 Parochi non tenentur subministrare Capellanis, seu Presbyteris in suis ecclesiis parochialibus celebrare volentibus paramenta, & alia necessaria; Nec ad id possunt per Episcopos cogi, sed tantum hortari. *Sacr. Congr. Episcop. & Regul. in Montis alti 15. Maii 1699.* non obstante solito. *Sacr. Congr. Rit. in Egitanien. 10. Jun. 1602. confirmata in Suanen. 31. Maii 1698. apud Monac. tom. 1. tit. 10. form. 18. n. 6.*

12 Parochi an, & quando teneantur applicare sacrificium missæ pro suis parochianis; Vid. *verb. Missa art. 3. à n. 1. ad 11.*

13 Sacramenta administrare non licet parochi cathedralis in aliena parochia. *Sacr. Cong. Conc. in Eugubina 30. Sept. 1628. apud Barbos. in Summa Apostol. dec. verb. Parochus quoad Sacramenta n. 2. & Sell. in select. canon. c. 59. n. 30.* Neque etiam licet parochi cathedralis ministrare sacramenta infirmis Canonicis ejusdem cathedralis, sed hoc spectat ad parochum domicilii. *Sacr. Cong. Episcop. & Regul. in Tiburtina 12. Maii 1685. in resp. ad primum. Vid. verb. Canonici art. 8. n. 14.* ubi refertur integrum decretum, & sic censuit etiam *Sacr. Cong. Conc. in Novar. 17. Sept. 1695. & in Narnien. 26. Sept. 1699. apud Monacell. tom. 1. tit. 10. form. 17. sub n. 4.*

14 Ad parochum spectat ministrare sacramenta famulis, & famulabus inservientibus monasteriis monialium, quamvis exemptarum, non autem ad Confessarium earundem monialium, ut respondit *Sacr. Cong. Conc. in una Leodien. 14. Apr. 1685. & in alia Spoletana 19. April. 1691. inter famulas monialium Sanct.*

FERRAR. BIBLIOTH. TOM. VII.

Matthæi Congregationis Later. quæ habitabant in domo extracta intra cortile, sive atrium monasterii, & parochum S. Martini, intra cujus parochiæ limites monasterium existit; apud *Monacell. tom. 1. t. 11. formul. 10. n. 2.* Et iterum in *Ulixbonen. Occidentalis 19. Septemb. 1722. apud Ursayam in miscell. Sacro, & profano lit. M. n. 160.*

Non debet Ordinarius sine causa valde gravi, & relevanti auferre à propriis Curatis celebrationem Baptismi, ac Matrimoniorum, eaque ipse ministrare, vel aliis delegare. *Sacr. Cong. Episcop. & Regul. in Neapolitan. 17. Sept. 1604. apud Pittonum l. c. n. 267.*

Parochi non possunt accipere aliquid à sponte dantibus pro administratione sacramentorum; possunt tamen accipere, quod sponte pro elemosyna offertur. *Sacr. Cong. Conc. sub die 5. Febr. 1593. apud Barb. l. c. & Sellium c. cap. 59. n. 31.*

Unde parochus nihil petere debet pro administratione Baptismi, nec antea investigare, quid sibi donare velint. *Sacr. Cong. Episc. & Reg. in Tropien. 5. Junii 1582. apud Pitton. l. c. n. 88.*

Item parochus nihil potest percipere pro Matrimonio contrahendo. *Sacr. Cong. Conc. 17. Mart. 1619. apud Barbos. l. c. n. 7. & Sellium loc. cit. n. 3.*

Idem parochus pro publicationibus Matrimoniorum, & Ordinum nihil exigere potest. Pro fide vero decimam partem unius scuti. Nec potest parochus cogere parochianos, ut deferant pro matrimonio contrahendo solita munuscula, ut ad hæc respondit *Sacr. Congr. Episcop. & Regul. referente Eminentissimo Acciajolo in Sanctæ Severinæ emolumentor. 6. Aug. 1700. apud Monacell. tom. 1. t. 10. n. 8.*

Parochus potest simplici Sacerdoti licentiam concedere administrandi sacramenta sin sua parochia, excepta Pœnitentia. *Sacr. Cong. Episcop. & Regul. in Castellaneten. 20. Aug. 1602. apud Sell. c. cap. 59. n. 32. & Barb. l. c. n. 4.*

Curati Regulares tenentur adesse benedictioni fontis baptismalis in Sabbatho Sancto, si alii teneantur. *Sacr. Cong. Episc. & Regul. 12. Dec. 1597. apud Pitton. l. c. n. 182.*

Curatus Regularis debet juxta solitum accedere ad assistendum in matrice benedictioni fontis, indeque aquam accipere, projecta in sacrarium ea, quam ipse contra solitum benedixerat. *Sacr. Cong. Episc. & Regul. in Arimin. 6. Sept. 1620. apud Pitton. l. c. n. 432.*

Parochus nequit approbare Confessarios non approbatos ab Ordinario ad audiendas confessiones suorum parochianorum, *Communis*, & colligitur ex Concilio Trid. *ses. 22. cap. 15.* & expresse declaravit *Sacr. Congr. Episc. & Regul. 20. Aug. 1602. Vid. verb. Approb. art. 1. n. 25.*

Immo parochus nequidem potest sibi in Confessarium eligere simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario; Nam *Alexander VII. die 24. Septembris 1665. damnavit expresse hanc propositionem 16. in ordine: Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in Confessarium simplicem Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.*

Parochus potest suorum parochianorum confessiones audire etiam in aliena diocesi sine approbatione Episcopi illius diocesis, quia in eos ordinariam habet jurisdictionem, & cum actus audiendi confessiones sit jurisdictionis voluntariæ, potest etiam in alieno territorio exerceri; *l. 1. de ff. off. Procons. Glos. in c. Novit. de offic. legali. Fagn. leg. 5. decr. in cap. Ne pro dilatione 16. de pœnitent. & remiss. n. 29. cum aliis ibi citatis. Piasec. prax. Episc. p. 2. c. 1. art. 2. n. 5. Barbos. in Trid. ses. 23. cap. 16. n. 20. & de offic. & potest. parochi part. 2. c. 19. & de offic. & potest. Episcop. part. 2. allegat. 35. n. 18. cum plurimis ibi citatis, & alii contra Matthæum.*

thæucc. officialis Curie cap. 6. n. 16. & in cautela Confessarii lib. 1. cap. 9. prop. 13. ab Alex. VII. &c. n. 4. & alios.

27 Et pro nostra conclusione facit resolutio Sac. Congreg. Concil. 3. Decembris 1707. in una Posnan. in qua fuerunt proposita, & resoluta hæc dubia, ut sequitur.

I. An Curati unius diœcesis vocati à parochis alienæ diœcesis, possint in ista audire confessiones tam suorum subditorum, quam alienorum absque licentia Episcopi?

II. An Sacerdotes approbati ad confessiones audiendas in una diœcesi vocati à parochis alterius diœcesis possint in ista audire confessiones quorumlibet absque approbatione Episcopi loci? Et quatenus negative ad utrumque.

III. An, & quomodo in casibus prædictis sit consulendum, si agatur de magno concursu populi, & magna distantia adeundi pro approbatione Episcopum diœcesanum?

Quibus dicta die responsum fuit.

Ad I. Affirmative quoad subditos; negative quoad alios.

Ad II. Negative.

Ad III. Arbitrio, & prudentiæ Ordinariorum.

28 Sic refert & tenet Monacell. tom. 4. Supplem. ad tom. 1. n. 172. & seq.

29 Parochus, dimisso beneficio parochiali, non potest absque nova approbatione confessiones audire: facultas enim ad absolvendum est connexa cum assecutione parochiæ, adeoque, ista dimissa, facultas cessat, quia sicuti statim ac consequitur beneficium parochiale, modo sit Sacerdos, & non sit suspensus, consequitur etiam approbationem ad audiendas confessiones in sua parochia, ita statim dimissa parochia, desinit etiam approbatio, & facultas; Barb. in Trid. l. c. n. 21. & de offic. & potest. paroch. c. 19. n. 6. cum pluribus ibi citatis, Piasec. loc. c. & alii passim.

30 Parochus ex obligatione justitiæ tenetur ministrare sacramenta suis parochianis tempore gravis necessitatis etiam cum certo periculo vitæ suæ. Ubi enim detrimentum ovium suarum imminet in spiritualibus, non potest nec propter pestem, nec alium morbum contagiosum, aeris intemperiem, seu ob inimicitias, aut Principis, & populi furorem se excusare, nisi per alios idoneos Ministros sufficienter id præstet; S. Thomas 2. 2. q. 185. art. 5. Suar. tom. 3. in 3. part. disp. 72. sect. 3. col. 1. Fagnan. in quinque Ecclesiæ præcepta præcept. 3. lib. 3. n. 1. Barbos. de offic. & potest. part. 2. t. 17. n. 12. & alii communiter.

31 Principes, & Magistratus non possunt impedire parochos, & Sacerdotes administrare sacramenta tempore pestis; poterunt tamen parochos, & alios ministrantes infectis prohibere à sanorum commercio; Marta de jurisdictione part. 4. cas. 73. Barbos. l. c. n. 16. & alii passim. Immo potest Episcopus tempore pestis præcipere parochis etiam cum mortis periculo, ne à sua parochia discedant, & quod necessaria sacramenta petentibus administrent; Duard. in Comment. ad Bullam in Cæna Domini l. 1. c. 2. q. 2. concl. 4. Chapeville de administ. Sac. tempore pestis c. 1. q. 4. Barb. l. c. n. 17. ubi subjungit, quod de hac re Sacra Cong. Conc. instante S. Carolo Borromæo, sub die 10. Decemb. 1576. censuit, parochos tempore pestis teneri omnino reside-

re in suis parochialibus; posse tamen per alium idoneum ministrare parochianis suis peste infectis sacramenta Baptismi, & Pœnitentiæ, & si non resederint, contra eos procedendum esse servata forma c. 1. in fin. ses. 23. de reform.

33 Parocho ministranti Viaticum, etiamsi prætextu invaletudinis, neque de nocte, neque de die permitti debet pileolus, ut contra parochum ecclesiæ

SS. Laurentii, & Damasi respondit Sac. Cong. Rit. in Romana 13. Aug. 1695. & 22. Jan. 1696. apud Monacell. tom. 4. Supplem. ad t. 2. n. 10.

Parochum dolose cogentes ad assistendum Matrimoniis excommunicantur ipso facto in septima synodo provinciali Mediol. & in decima synodo diœcesana Beneven. tit. 12. c. 1. & 2. de qua in synodo p. 1. fol. 194. Sic apud Ursayam in miscellaneo sacro, & profano 1. lit. P. n. 35.

Alia de parochis quoad sacramentum Matrimonii. Vid. verb. Impedimenta Matrimonii art. 2. d. n. 59. usque ad n. 102.

Parochus violenter rapiens, vel spolians funus, antequam veniat ad manus eorum, quibus debetur, perdit jus, quod habet, & quartam canonicam, teneturque restituere cum corpore quidquid accepit. Barbos. de offic. & potest. parochi part. 3. c. 26. n. 27. & cum aliis ibi citatis. Et sic pluries censuit Sac. Cong. & signanter Sac. Cong. Rit. in Bittontina 21. Julii 1607. & Sac. Cong. Episcop. & Regul. in Calaritana 12. Martii 1660. confirmata ab Alexandro VII. die 30. Apr. 1660. const. incip. Alias, pro part. & Sac. Cong. Conc. in Alexandrina restitutionis cadaveris 27. Jul. 1689. Vide verb. Cadaver 11. ubi dictæ decisiones referuntur.

Occasione funerationis cadaverum alterius diœcesis, aut parochiæ in ecclesiis Regularium potest proprius parochus defuncti ad effectum deferendi processionaliter cadaver ad dictas ecclesias libere transire per quascumque diœceses, & parochias stola, & cruce elevata, etiam irrequisitis earundem parochis. Sic Sac. Cong. Episcop. & Regul. in Placentina 24. Nov. 1713. in responsione ad primum, & pluries alibi.

Parochus consequi nequit, neque prætere ab hæredibus defuncti, qui sepelitur in ecclesiis Regularium, duplicem quartam, seu aliquam portionem majorem solito. Eadem Sac. Cong. in d. Placent. in resp. ad tertium, & pluries alibi. (Vid. verb. Quarta Funeralis.)

Parochus occasione transitus per suam parochiam cadaveris alterius parochiæ, & diœcesis, nequit prætere aliquam partem ceræ, aut pecuniarium pro quarta funerali, aut alio titulo ab hæredibus defuncti. Sac. Cong. in de Placentin. in respons. ad secundum, & pluries alibi.

Hæredes defuncti in associando cadavere tam ad ecclesiam parochialem, quam ad aliam ecclesiam possunt vocare majorem numerum Regularium, quam sint Sacerdotes seculares. Ead. S. C. in d. Placentina in responsione ad quartam, & pluries alibi, & signanter in Alexandrina 10. Septembr. 1688. Quod decretum reperitur authenticum in archivio hujus conventus S. Bernardini Alexandriæ, & refertur ad lit. sub verb. Hæres n. 36. Vide ib. Ubi insuper ad id citantur const. Alexandri VII. & Benedicti XIII. & antierius decretum in Albiganensi non obstante synodo provinciali, & concordia.

Hinc ad confirmanda hucusque dicta, adducitur sequens decret. Sac. Congreg. Concil. confirmatum ab Innocentio XI. ut sequitur.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

„**E**xponi nobis nuper fecerunt dilecti filii Fratres tres Conventus loci de Binasco Papien. diœcesis Ordinis Minorum S. Francisci de Observantia Reformatorum nuncupatorum quod ipsi alias à Congregatione tunc existentium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium Concilii Trid. Interpretum, obtinuerunt decretum tenoris, qui sequitur, videlicet: Papien. funerum. Regulares Minores strictioris observantiæ S. Francisci diœcesis Papien. ob

„ ali-

„ aliqua inconvenientia orta occasione defunctorum,
 „ qui ad eorum ecclesiam deferuntur, ubi habent
 „ proprias sepulturas, supplicant declarari: Primo.
 „ An Curatus unius diocesis, quæcumque sit, in tran-
 „ situ cadaveris, quod processionaliter defertur ad
 „ ecclesiam Regularium ab alia diocesi, transeundo
 „ per propriam jurisdictionem, & parochiam, pos-
 „ sit aliquam partem ceræ, & pecuniarum ab hære-
 „ dibus defuncti prætere? Secundo. An proprius
 „ parochus defuncti transeundo per parochiam unius
 „ parochi alterius cujuscumque diocesis, ad effectum
 „ deferendi processionaliter cadaver ad ecclesiam Re-
 „ gularium, possit libere, & licite per eandem cum
 „ stola, & cruce elevata transire, etiam irrequisito
 „ parochi? Die XXVIII. Novembris MDCLXXI.
 „ Sacra &c. ad primum respondit *negative*; ad se-
 „ cundum *affirmative*. In quorum fidem &c. Romæ
 „ XIV. Novemb. MDCLXXVI. J. M. Brancaccius
 „ Episc. Viterb. Sacr. Cong. Conc. Secret. Cum au-
 „ tem, sicut eadem expositio subjungebat, dicti ex-
 „ ponentes decretum hujusmodi, quo firmiter subsis-
 „ tat, & servetur exactius, apostolicæ confirmatio-
 „ nis nostræ patrocínio communiri summopere desi-
 „ derent, Nos specialem ipsis exponentibus gratiam
 „ facere volentes, & eorum singulares personas à
 „ quibusvis excommunicationis, suspensionis, & in-
 „ terdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censu-
 „ ris, & pœnis à jure, vel ab homine, quavis occa-
 „ sione, vel causa latis, si quibus quomodolibet in-
 „ nodatæ existunt, ad effectum præsentium dumta-
 „ xat consequendum, harum serie absolventes & ab-
 „ solutas fore censentes, supplicationibus eorum no-
 „ mine Nobis super hoc humiliter porrectis inclina-
 „ ti, decretum præinsertum auctoritate apostolica,
 „ tenore præsentium approbamus, & confirmamus,
 „ illique inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adjici-
 „ mus, salva tamen semper in præmissis auctoritate
 „ præfatæ Congregationis Cardinalium, decernentes
 „ easdem præsentis literas semper firmas, validas,
 „ & efficaces existere, & fore, suosque plenarios, &
 „ integros effectus sortiri, & obtinere, ac illis, ad
 „ quos spectat, & pro tempore spectabit, plenissi-
 „ me suffragari, & ab eis respective inviolabiliter ob-
 „ servari, sicque in præmissis per quoscumque judi-
 „ ces Ordinarios, & delegatos, etiam causarum pa-
 „ latii apostolici Auditores, judicari, & definiri de-
 „ bere, ac irritum, & inane, si secus super his à
 „ quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoran-
 „ ter contigerit attentari. Non obstantibus constitu-
 „ tionibus, & ordinationibus apostolicis, ceterisque
 „ contrariis quibuscumque. = Datum Romæ apud
 „ S. Petrum sub annulo Piscatoris die 11. Decembr.
 „ MDCLXXVI. Pontificatus nostri anno primo.

Juvat etiam adducere in terminis resolutionem Sa-
 cr. Congr. Episc. & Regular. *in d. Placentina* 24.
 Novembr. 1713. Quæ authentica pariter habetur in
 archivio hujus conventus S. Bernardini Alexandriæ,
 & est ut sequitur.

*In causa Placentina funerum vertente inter Fra-
 tres conventus Clastidii Min. Observ. S. Francisci
 ex una, & parochum dictæ Terræ Clastidii parti-
 bus ex altera de, & super infrascriptis dubiis, nempe.*

Primo, *An occasione funerationis cadaverum al-
 terius diocesis, aut parochiæ in ecclesia S. Mariæ
 Angelorum provinciæ S. Didaci Minor. Observ. ter-
 ræ Clastidii possit proprius parochus defuncti ad
 effectum deferendi processionaliter cadaver ad dic-
 tam ecclesiam libere per eandem parochiam Clas-
 tidii transire stola, & cruce elevata, etiam irre-
 quisito parochi Clastidii?*

Secundo, *An dictus parochus Clastidii occasione
 transitus cadaveris alterius parochiæ, & diocesis
 possit aliquam partem ceræ, aut pecuniarum præ-
 tendere pro Quarta funerali, aut alio titulo ab hæ-
 redibus defuncti?*

Tertio, *An dictus parochus consequi possit ab
 hæredibus defuncti, qui sepelitur in dicta ecclesia
 S. Mariæ Angelorum duplicem Quartam, nempe
 duos philippos, aut integram ceram, & unum phi-
 lippum, seu potius debeatur unica Quarta unius
 philippi, aut solius ceræ?*

Quarto, *An hæredes ejusdem defuncti in associan-
 do cadavere tam ad ecclesiam parochialem, quam
 ad aliam ecclesiam possint vocare majorem nume-
 rum Regularium, quam sint Sacerdotes seculares
 in casu &c.*

*Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reve-
 rendissimorum. S. R. E. Cardinalium negotiis, &
 consultationibus Episcoporum, & Regularium præ-
 posita, audita relatione Episcopi Placentini refe-
 rente Eminentissimo Grimaldo, censuit ad supra-
 scripta dubia infrascriptum in modum respondendum,
 videlicet.*

*Ad primum affirmative. Ad secundum, & ter-
 tium negative. Ad quartum affirmative. Romæ 24.
 Novembris 1713. = G. Card. Carpineus. = Lo-
 co ✠ Sigillii. = F. A. Nizanus Secret.*

Hæredes defunctorum pro illis ad sepulturam as- 42
 sociandis numerum ceræ sibi benevisum quolibet con-
 trario prætextu per parochum deducto non obstante
 subministrare valent. Sacr. Congr. Episc. & Regul.
*in Cassan. 5. Maii 1617. apud Barb. de off. & po-
 test. parochi p. 3. c. 20. n. 57. (Vid. lit. C. pag. 21.
 & 22.).*

Hæredes defunctorum possunt vocare numerum 43
 Religiosorum sibi benevisum in deferendis cadaveri-
 bus ad ecclesias. Sacr. Congr. Rit. *in Camer. 21.
 Novemb. 1627. & 14. Jan. 1649.* Et tunc destinatos 44
 Clericos ab eis, & non alios vocare debet parochus,
 ut censuit Sacr. Congr. Rit. *in Lauden. 30.
 Aug. 1601.* Si vero dicti hæredes nullos destinave- 45
 runt, tunc, & eo casu Jus convocandi alios Sacer-
 dotes pro obeundis funeribus parochi competet. Ro-
 ta *in Alexandrina Funeralium 1. Julii 1630. co-
 ram Merlino.* Et ideo dicta Sacr. Congr. Rit. *in una* 46
Ferrar. 7. Sept. 1631. censuit, parochum posse ad
 libitum vocare ad funus Clericos, quos voluerit,
 nec cogitur vocare viciniore, nisi aliter disponant
 hæredes defuncti, quorum voluntas est servanda,
 apud Barbos. *l. c. n. 60.*

Parochi contra voluntatem hæredum defunctorum 47
 nequeunt impedire Regulares, aliosque Clericos vo-
 catos, ne veniant ad funus. Sacr. Congr. Rit. *sub
 die 23. Aprilis 1633.* apud Barb. *in Summa Aposto-
 tol. dec. verb.* Parochus quoad funeralia *n. 14.*

Parochi non possunt cogere hæredes, seu execu- 48
 tores testamentarios, ut pro defunctis, qui tumulan-
 tur in ecclesiis Regularium, in ecclesiis etiam paro-
 chialibus celebrari faciant officia, novenalia, & an-
 niversaria prout celebrantur in ecclesiis Regularium
 in quibus cadavera sepeliuntur. Eadem Sacr. Congr.
 Rit. *sub dicta die 23. Apr. 1633.* apud Barb. *l. c.
 n. 15.* & Sac. Cong. Conc. in Novarien. 15. Martii
 1704. *in responsione ad 7. Vid. verb.* Quarta fune-
 ralis *sub n. 32.*

Parochi licentia, seu interventus requiritur ad hoc 49
 ut Regulares possint defunctorum cadavera in ejus
 parochia levare; nisi ipse requisitus venire expresse
 omnino recuset. Sacr. Congr. Rit. *in Catanien. civi-
 tatis Platia 18. Oct. 1619. & in Vercell. Terra Cres-
 centini 27. Febr. 1521.* apud Sellium *in Select. Can.
 c. 69. n. 48.* & Barb. *l. c. n. 3.* Vocato enim paro- 50
 cho, & ipso renuente intervenire, vel alterum mit-
 tere, tunc possunt Regulares absque parochi defer-
 re cadavera in eorum ecclesiis sepelienda. Sac. Congr.
 Rit. *in Senogallien. 22. Junii 1675. in responsione
 ad sextum, & sic fuit iterum decisum ab eadem Sac.
 Congr. ad instantiam Ordinis Minorum de Observan-
 tia S. P. Francisci die 13. Jul. 1675.* Et ita jam fue-
 rat decisum à Sacr. Congr. Episcop. & Regul. 14.
 Jan.

Jan. 1639. quod decretum fuit confirmatum ab Alexandro VII. 30. Aprilis in constitut. *incip.* Alias pro part.

51 Parochus proprius nullatenus est excludendus, quamvis ad sepeliendum cadaver Regulares dumtaxat à defuncto accersiri jubeantur; Sac. Congreg. Episcop. & Regul. in una *Montis pilosi de ann.* 1581. apud Sellium in selectis canonic. c. 69. n. 51. & Barbos. l. c. n. 8.

52 Parocho spectat declarare, per quam viam sit exportandus defunctus, & facere omnia necessaria usque ad januam ecclesie Regularium, ubi sepeliendus est; Sac. Congr. Episc. & Regul. in *Castellatenen.* 3. Jan. 1594. apud Barbos. l. c. n. 9.

53 Vocati omnes ad funus debent convenire ad parochialem defuncti. Sac. Congr. Rit. in *Bonon.* 9. Dec. & in *Tropien.* 16. Febr. 1631. apud Barb. *de off. & potest. parochi* p. 3. c. 26. n. 63.

Excipiuntur tamen Canonici cathedralis capitulariter intervenientes, pro quibus servanda est sequens dispositio Sac. Cong. Rit. in *Æsina*, ubi cum nomine Capituli ejusdem cathedralis supplicatum fuisset pro declaratione inscriptorum dubiorum.

„Primo: An iidem Regulares teneantur accedere „ad cathedralem ad levandum capitulum pro associando cadavere defuncti sepeliendi etiam in ecclesia Regularium, licet defunctus non sit de parochia cathedralis?

„Secundo: An Plebanus S. Petri, seu Curatus S. Nicolai d. civitatis pro associando cadavere sui proprii parochiani defuncti, in alia tamen ecclesia, etiam Regularium sepeliendi, teneatur pariter accedere ad ecclesiam cathedralem, quando intervenit capitulum ejusdem; & idem servandum sit, si prædictum cadaver per modum depositi existat in sua propria ecclesia parochiali, vel in alia sita intus, vel extra dictam parochialem?

„Tertio: An dicti Curati teneantur accedere ad d. cathedralem, quando capitulum intervenit, si præfatum cadaver sit sepeliendum in aliqua ex dictis parochialibus S. Petri, & S. Nicolai.

„His omnibus eadem Sac. Cong. *affirmative* respondit, ex declaratione in similibus facta, proponente Emin. Brancacci in Nic. die 9. Aug. quando Capitulum cathedralis capitulariter intervenit, & ab ipso incipiendam esse processionem in præfatis omnibus casibus. *Hac die* 29. Jan. 1671. M. Ep. Portuens. Card. Ginettus. Loco ✠ Sigili. Bernardinus Casalius Sac. Rit. Cong. Secret. Sic refert. Joannes Baptista Bassi in *Tractatu de Sodalitatibus* q. 5. sub n. 19. impress. ad calcem Amostaz. de causis piis.

54 Regulares extra claustra decedentes possunt ad eorum ecclesias deferri inconsultis parochis, ut declaravit Sac. Congr. Conc. sub die 2. Julii 1620. Nec id iisdem Regularibus prohiberi potest sub prætextu, quod debeant prius Jus sepulturæ solvere, quia ab hujusmodi prætensionibus parochos abstinere debere mandavit Sac. Cong. Episc. & Reg. in *Puteolana* 22. Maii 1615.

55 Parochus facere debet officium supra corpus defuncti, etiamsi adsint Canonici cathedralis, in sua parochiali ecclesia, Sac. Cong. Rit. in *Ostien. Ceren.* 28. Apr. 1607 in *Viterb.* 25. Jun. 1611. & in *Prænestina Cavarum* 25. Aug. 1618. apud Barbos. l. c. in *Summa* n. 1. & Sellium loc. cit. cap. 69. n. 45.

56 Canonicus cathedralis decedens, non electa sibi sepultura, debet sepeliri in cathedrali, si in ea adsit sepulcrum proprium Canonicorum. Sin minus in sepulcro majorum. Sac. Cong. Conc. in *Tiburтина* 12. Maii 1685. in *resp. ad secundum.*

57 Pro sepultura Canonicorum cathedralium debetur Quarta funeralis parocho domicili, non vero parocho cathedralis, neque parocho, ubi adest sepulcrum suorum majorum. Ead. Sac. Congr. Conc. in *d. Tibur-*

tina in resp. ad tertium. Vid. *verb.* Canonici art. 8. à n. 11. ad 14. ubi refertur decretum ad literam.

Ubi parochiæ distinctæ sunt per determinatas familias, administratio Baptismi, aliorumque sacramentorum spectat ad proprium dictarum familiarum parochum, & non ad Archipresbyterum collegiatæ, seu matricis. Sac. Congr. Conc. in *Bojan. Jur. Paroch.* 24. Maii 1732. in *reform. ad VII. dub. Et ib. ad VIII. dub.* respondit, quod ceteri uxorem ducentes de familiis ecclesiarum Rectoralium possint eligere ecclesiam Rectoralem familiæ uxoris pro futura administratione sacramentorum, in exclusionem ecclesie archipresbyteralis. Item ad *IX. dub.* respondit, quod advenæ famulatum præstantes oppidanis de familiis ecclesiarum Rectoralium censeri debeant de iisdem familiis, ita ut subjaceant pro administratione sacramentorum ecclesie Rectorali familiæ, cui inserviunt, privative quoad Archipresbyterum. Sic apud *Thesaurum Resol. Sac. Cong. Conc. tom. 3. fol. 325. & 326.* quæ Resolutiones prostant Venetiis apud Joannem Baptistam Recurti.

Parochus debet incedere sub cruce Regularium, si cadaver ad earum ecclesiam deferatur; excepto casu, quo capitulum cathedralis, vel collegiatæ funeris associationi intersit; Tunc enim inceditur sub cruce capituli. Sic pluries declaravit Sac. Cong. Conc. & signanter in *Fossanen.* 21. Julii 1645. in *Aretina* 22. Decemb. 1697. in *Aquen. Jurium Parochialium* 9. Junii 1708. & 2. Apr. 1709. ad 3. in *dub. in Nulius Atinæ* 7. Sept. 1710. ad 2. *dub. in Civitatis Castelli juris funerandi* 16. April. 1732. ad 5. *dub. in Volaterana* 16. Martii 1726. & in *Sabinen.* 29. Jan. 1735. Nisi tamen alicubi tam parochi, quam Regulares erigant propriam crucem ex legitima consuetudine, quæ est servanda, cum ipsa sit altera lex, & pro lege servari debeat, cap. *Dilecti* 4. de *Arbitris* l. De quibus 32. ff. de *Legibus*, l. Et ab antiquis 31. cod. de *Testam.* & ipsa sit optima legum interpret, textu expresso in cap. *Dilectus* 8. de *consuetud.* l. Si interpretatione 37. ff. de *Legibus.* (Vid. lit. B. pag. 429. n. 25. lit. D. pag. 79. post numer. 105.)

Parocho jus funerum cum cruce, & stola non competit, sed privative ad Confessarium monialium pertinet occasione delationis cadaverum ad ecclesiam exteriorem monialium. Sac. Congr. Conc. in *Novarrien.* 22. Aug. 1727. ad 1. *dub.*

Parocho licet in Sabbatho Sancto benedicere collocutoriis, aut Januæ monasterii monialium. Sac. Congr. Conc. in *d. Novar.* ad 3. *dub.*

Parochus non potest in ecclesia monialium assistere matrimoniis, vel eorum denuntiationes facere, aut benedictiones mulierum post partum, vel similes impertiri. Sac. Congr. Conc. in *d. Novar.* ad 4. *dub.*

Parocho præstare non tenetur confraternitas elemosynam, vel alteri per eum deputando missam celebranti, tam pro consecratione, quam pro consummatione Sanctissimi exponendi occasione, qua exercitia spiritualia peraguntur. S. Congr. Conc. in *Bonon.* 15. Maii 1728. ad *VIII. dub.*

Parochus qui dat benedictionem cum Venerabili Eucharistiæ Sacramento in ecclesia confraternitatis, nihil omnino exigere potest, sed id gratis agere debet. Sac. Congr. Conc. in *d. Bononien.* ad *IX. dub.*

Parocho cathedralis non licet ministrare Sacramenta quibuscumque Clericis, Sacerdotibus infirmis, & in alienis parochiis commorantibus, sed id competit privative parochis domiciliariis Sac. Cong. Conc. in *Eugubina Jurium parochialium* 2. Apr. 1729.

Parochus non tenetur invitare Regulares ad officia, quæ in parochiali peraguntur. Sac. Congr. Conc. in *Volaterana* 16. Mart. 1726. ad *VIII. dub.*

Non posse parochos cum stola, & cruce elevata

ingredi ecclesias Regularium occasione associationis cadaverum ad illorum ecclesias, pluries fuit resolutum à Sacris Congregationibus tum Concilii, tum Episcoporum & Regularium, tum Sacrorum Rituum, & confirmatum à pluribus Summis Pontificibus; Et omis-
sis, brevitatis gratia, antiquioribus resolutionibus dictarum Sacrarum Congr. sic expresse respondit Sac. Congr. Conc. 22. April. 1625. apud Novar. in *Summa Bullar. p. 1. comment. 91. & in Lauden. 2. Maii 1711. in resp. ad 1. apud Ursayam tom. 1. p. 2. disc. 14. n. 137.* Item Sac. Congr. Episcop. & Regul. in *Placentina 16. Dec. 1661.* expresse confirmata à Clem. X. const. *incip. Nuper edita ad instantiam Procuratoris Generalis Ordinis Minorum de observantia in Sutrina die ultima Febr. 1708. in Bricinor. 16. Martii 1717.* Item Sac. Rit. Cong. in *Vaden. 3. August. 1698. in Avenion. 3. Dec. 1701. in Camerinen. 1. Sept. 1708.* Ita etiam per viam legis confirmando aliquas ex citatis, & quamplures alias dictarum Sacrarum Congregationum resolutiones, ad instantiam nostri Ordinis Minorum Regularis Observantiæ demandarunt Alexander VII. const. 95. *incipient.* Alias :: & Clemens X. const. 67. *incip.* Nuper, & alia 58. *incip.* Alias. Et Innocent. XI. speciali Indulto concessa Carmelitis Excalceatis Congregationis Italiæ, & relato ab Ursaya tom. 1. p. 2. disc. 15. n. 4. Vide infra n. 88.

68 E contra vero posse parochos cum stola, & cruce elevata ingredi dictas Regularium ecclesias fuit etiam pluries resolutum ab iisdem Sacris Congregationibus, & signanter à Sac. Congr. Episcop. & Regul. in *Firmana 29. Novemb. 1641. in Placentina 9. Novemb. 1693. & 7. Decemb. 1668. & in Parmen. 21. Mart. 1720. & 5. Nov. 1721.* apud Ursayam tom. 4. part. 2. disc. 6. n. 188. Item à Sac. Congr. Rit. in *Eugubina 12. Maii & 5. Julii 1613. in Placentina 23. Maii 1619. in Catanien. Civitatis Platia 12. Oct. ejusd. anni 1619.* Et in *Spoletana 1. Jul. 1702.* favore parochi castris Vissi adversus P. Minores Conventuales, apud Ursayam tom. 4. part. 1. disc. 11. n. 16. ibi: *An parochi Terræ Vissi liceat deferre stolam in ecclesiis Regularium occasione cadaverum in casu &c.* Sac. Congr. respondit, *affirmative, dummodo non peragat officium.* Ita etiam per viam legis expresse statuit Benedictus XIII. const. *incip. Pretiosus :: derogando omnibus in contrarium facientibus, etiam consuetudinibus immemorabilibus, & declarando, ac discernendo quod talis crucis erectio, stolæ delatio, & ingressus in ecclesias, nullam penitus jurisdictionem importet, aut minimum in aliquo præjudicium cuicumque irroget, aut quomodocumque, & quomodocumque irrogare, & inferre possit. Quæ Benedictina sanctio esset utique ubique servanda, nisi videretur revocata à Clemente XII. const. incipient. Romanus Pontifex, in qua dictam Benedicti XIII. const. incip. Pretiosus :: una cum variis aliis ad favorem diversarum Religionum emanatis, moderatur, ac reducit ad terminos Juris communis Concilii Tridentini, & const. apostolicarum, statuendo quod dictæ Benedictinæ constit. habendæ sint in omnibus judiciis, etiam in foro conscientia, perinde ac si illæ non emanassent.*

69 Quid autem, attentis tot allatis contrariis resolutionibus, & decisionibus, concludendum sit? mihi videtur standum esse cujusque loci legitimæ consuetudini, cum ipsa sit optima legum interpres, textu expresso in c. Dilectus 8. de consuetudine. l. Si de interpretatione 37. ff. de legibus; Immo ipsa sit altera lex, & pro lege servari debet, cap. Dilecti 4. de Arbitris, l. De quibus 32. ff. de legibus, l. Scævola 26. ff. de aqua, & aqua pluvia arcenda, l. Et ab antiquis 31. Cod. de testament. (Vid. sup. n. 58.) Cum similibus; Eo vel maxime quod plures ex prædictis resolutionibus emanarunt

cum addito *Salvo jure probandi immemorabilem consuetudinem.*

Nisi tamen declaretur, ut satis probabile, & consonum est, quod Clemens XII. in dicta sua constitutione *Romanus Pontifex* revocaverit illas ad favorem Regularium à Benedicto XIII. emanatas, solum quoad maxima privilegia, indulta, gratias, exemptiones, & facultates in eis contenta, & concessa, uti videtur colligi ex verbis ipsiusmet suæ constitutionis §. *Quamvis*, ibi: „Itaut imposterum supra, „dicti Ordines Regulares earundem literarum, & „constitutionum usu, commodo & effectu penitus „carere debere intelligantur“ Non autem voluerit revocare dictam Benedicti XIII. constitutionem *Pretiosus* etiam quoad hanc dispositionem, & declarationem de ingressu Parochorum cum stola, & cruce elevata in ecclesias Regularium factam omnino provide, ac laudabiliter ad tollendum fidelium scandalum, & nimis frequentium controversiarum originem, ut loquitur ipsa constitutio, quæ proinde quoad hoc est magis ad favorem, & commodum parochorum quam Regularium, ut de se patet. Unde hoc stante, quod, uti dicebam, satis probabile, & valde consonum est, cum ratio legis sit anima Legis, l. Camerario 7. de bonis damnatorum (Vid. lit. E in summ. verb. Executor liter. apost. n. 38.) possent parochi cum stola, & cruce elevata libere ingredi in ecclesias Regularium, non obstante quacumque in contrarium immemorabili consuetudine, cum Benedictus XIII. in dict. const. *Pretiosus* §. *Et ad tollendum* derogaverit omnibus in contrarium facientibus, & etiam consuetudinibus immemorabilibus.

Parochi frustra repugnant, si Episcopus dederit Confessario absolutam facultatem audiendi confessionem suorum diocesanorum, Confessarius enim qui absolutam facultatem obtinuit ab Episcopo audiendi confessiones in alterius parochia independentem à voluntate, & consensu parochi, non indiget de rigore juris, sed solum ex quadam æquitate, consensu parochi. Et ratio est, quia singuli parochiani sunt subditi Episcopo tamquam pastori universali omnium, etiam ipsorum parochorum; Episcopus enim habet absolutam jurisdictionem in tota sua diocesi independentem à parochis, & potest ipsis invitis saluti suarum ovium, prout melius sibi videbitur expedire, consulere. Ita Bonac. tom. 1. de Pœnitent. sacramento disp. 5. q. 7. punct. 4. §. 1. n. 17. ubi proposito hoc præciso quæsito; „Utrum Sacerdos, „qui fuit ab Episcopo approbatus ab eoque facultatem obtinuit audiendi confessiones, petere debeat novam licentiam à parochis, in quorum parochia vult confessiones juxta facultatem sibi ab Episcopo concessam audire? Respondeo, dicit ibi: „Negative, nisi Episcopus concesserit facultatem sub conditione, vel cum onere facultatis à parochis impetrandæ; ratio est, quia Episcopus jurisdictionem habet concedendi facultatem dependentem, & independentem à parochis.“ Sic etiam Suar. disp. 27. Henriq. lib. 3. de pœnit. c. 12. Reginald. lib. 3. n. 46. & 47. Coninch. disp. 8. dub. 3. n. 2. & 29. Zerola in praxi c. 15. q. 3. La-Croix l. 6. part. 2. n. 1523. Sayrus de pœnit. cap. 22. n. 1. ubi refert Panormit. & alios in contrarium, uti videtur esse saltem quoad esse licitum etiam Pontas verb. Approbatio casu 17.

An autem posito quod Episcopus concedat approbationem pro confessionibus excipiendis cum supradicta conditione, scilicet *de licentia, seu consensu parochi*, possit Confessarius ipsas valide excipere, tali licentia non requisita, Bon. l. c. n. 18. ¶ Idem dicendum de Regularibus, ac in superiori adnotatione de Secularibus Confessariis diximus. ¶ Cum aliis probabilibus existimat posse dictum Confessarium adhuc confessiones ipsas valide excipere sine licentia, &

& consensu parochi, quia dicit ipse, Sacerdos approbatus per dictum loquendi modum certior tantummodo fit de modo, quem debet saltem ex æquitate servare: Nec obstat quod dictus loquendi modus, ut volunt aliqui, tamquam ablativus absolutus videatur importare conditionem. Nam ablativus absolutus non semper importat conditionem ad aliquid valide agendum, sed aliquando connotat modum ad aliquid licite præstandum.

73 Quod de sic approbatis Confessariis Regularibus absolute tenet cum multis aliis mox citandis Barbos. *de off. & potest. parochi part. 2. c. 19. n. 22.* expresse dicens, quod Fratres Minores ex privilegio ab Alexandro IV. sibi concessio possunt confessiones audire assensu parochorum minime requisito, ut refertur in *compendio privilegiorum, verb.* Absolutio quoad seculares 2. §. 1. Et idem aliis posteriores Pontifices concesserunt; Sicque ipsos, ac alios Regulares cum eis in privilegiis communicantes posse parochis contradicentibus secularium confessiones audire. Ita F. Emmanuel in *explic. Bullæ Cruciatæ §. 9. n. 145. & §. 12. n. 4. & seq. & quæst. Regul. tom. 1. q. 60. art. 4.* Miranda in *manual. Prælat. tom. 1. q. 44. art. 14. concl. 2.* Joannes à Cruce de *statu Relig. lib. 2. cap. 6. dub. 1. concl. 3.* Fagundez in *quinque eccles. præcepta, præcept. 2. lib. 1. cap. 5.* Tamburin. de *jure Abbat. tom. 2. disp. 6. q. 53.* qui omnes asserunt ¶ Idem dicendum de Regularibus, ac in superiori adnotatione de Secularibus Confessariis diximus. ¶ procedere hanc resolutionem, etiamsi Episcopi in licentiis Regularibus concessis dicant, quod eis parochi renitente non utantur, quia ipsi Ordinarii, dicunt ipsi, Summorum Pontificum hac in re concessa privilegia tollere, aut limitare non possunt, *argument. cap. Inferior 4. dist. 21. cap. Cum inferior 17. de maj. & obed. Clementin. Ne Romani 2. de elect. (Vid. num. 9. art. 3. verb. Capitulum.)* Hæc ille *l. c. n. 22.* qui *n. 23.* insuper addit, quod nec etiam parochi ipsi impedire possunt Confessarios Regulares, quo minus confessiones audire possint in domibus poenitentium ægrotorum, quando ab eis vocantur, dummodo eorumdem infirmorum parochos de audita confessione eodem die certiores reddant, ut censuit Sac. Cong. *Visitationis Apostolicæ* apud Lezanam in *Summa Quæstion. Regul. c. 19. n. 32.* & Sac. Congregat. Episcop. & Regul. 2. *Julii 1687. 5. Julii 1606. & in Senogallien. 22. Januar. 1616. ac in Anconitana 9. Octobr. 1640.* & sæpissime alibi, & expresse statuit Clemens X. const. *incip. Superna.*

74 At vero quoad illos confessarios, sive seculares, sive Regulares, quibus ab Episcopo concessa est solum conditionata facultas excipiendi secularium confessiones cum hac, vel simili conditione, *de licentia tamen Rectorum in ecclesiis eorum, seu solum consentiente Rectore ecclesiæ;* ego sentio, nisi aliter constet de mente Episcopi quoad vim istius conditionis, quod non possint dictas confessiones excipere in ecclesiis parochorum, nisi accedat eorum licentia, aut consensus, saltem tacitus, aut implicitus, quia conditio in tali concessione videtur apposita tamquam forma; & conditionale nihil ponit in esse nisi purificata conditione; *argument. §. Sub conditione 5. Instit. de verb. obligationibus, l. Legata sub conditione 41. ff. de conditionib. & demon. & l. Un. §. Sin autem, cod. de caducit. tollendis (Vid. verb. Pactum, & ibi remissive);* Suspenditur enim ejus valor usque ad eventum conditionis; *l. Is cui 42. ff. de action. & obligat. & cit. l. Legata sub conditione 41. ff. de condit. & demonstrationib. cum similibus.* Tum quia ex *Trid. ses. 23. cap. 15. de reform.* nullus quantumvis privilegiatus potest confessiones secularium audire absque approbatione Episcopi, ut fuit dictum sub *verb. Approbatio art. 1. n. 44. & seq.* Et ne quidem Romæ ap-

probat, quicumque sint, possunt in aliis diocesis sine expressa approbatione suorum respective Ordinariorum dictas confessiones excipere, ut expresse statuit Urbanus VIII. *die 15. Septembr. 1628. const. incipient.* Cum sicut accepimus: Dicti autem Confessarii ut supra sic conditionate approbati, non censentur vere approbati nisi sub tali conditione, nisi, ut dicebam, aliter constet de mente Episcopi quo ad vim illius conditionis, adeoque &c.

75 Parochi associantes funus sive una cum Capitulo, sive non, nequeunt prætere candulam majorem illa, quæ datur Superiori Regularium associato ab aliis suis Religiosis: Sic expresse decrevit Sac. Concil. Congr. in *Novar. 15. Martii 1704. in respons. ad 3.* apud Monacell. *tom. 2. tit. 13. formul. 1. sub n. 92.* Sicque neque alii Sacerdotes, ac Canonici sive capitulariter, sive seorsim interveniant, nequeunt prætere candulam majorem illa, quæ datur Regularibus, ut expresse defendit D. Ursaya *tom. 1. part. 2. discept. 15. n. 13.* ubi ad id adducit decreta, & Doctores. Et ratio clara, ac convincens est, quia si parochi qui portant pondus diei, & æstus præstando omnimodam assistentiam, ac sacramenta suis parochianis toto tempore vitæ suæ, nequeunt prætere candulam majorem illa, quæ datur Superioribus Regularibus, qui eis ordinarie non ministrant sacramenta, ac parvam, & interdum nullam assistentiam præstant, tanto minus Canonici, ac alii Sacerdotes poterunt illum prætere majorem ea, quæ datur Regularibus, cum ipsi parvam, & ordinarie nullam eis præstent assistentiam, ubi Regulares indefesse ipsis assistunt cum in eorum Sacramentalibus confessionibus excipiendis, tum in eorum ultimo agone suas animas diu, noctuque Deo commendando.

76 Et quoad Canonicos, & Capitula varia ad rem sunt edita decreta à Sac. Congr. Concil. & signanter in *Trojana Funerum 7. & 21. Maii 1701.* ubi ad V. dubium: „ An candela gestanda per Canonicos in associatione funeris debeat esse ponderis „ ad minus quatuor librarum, vel arbitrio hæredum; „ & an Canonici ultra dictam candulam prætere „ possint unum ducatum regni pro quolibet Canonico? “ Dicta Sac. Congr. Concil. ad V. respondit: *Negative quoad primam partem, sed remittendam arbitrio hæredum; Quo vero ad secundam partem, Negative.* Item decrevit, quod Capitulum, Canonici, & Parochi nequeunt prætere majorem portionem funeris, quando cadaver sepelitur in ecclesiis Regularium extra civitatem, ac extra parochiam quamvis sitam intra civitatem, quam acciperent si cadaver in illorum ecclesia sepeliretur. Eadem Sac. Congr. in *dict. Trojana in respons. ad VII.* Item quod Capituli cruce interveniente in funere ducendo ad ecclesiam Regularium una cum Abbate, vel alio Sacerdote, Capitulum nequit exigere emolumentum eo modo quod exigeret, si totum Capitulum interveniret. Eadem Sac. Congr. *ib. in resp. ad VIII.* Sic apud Thesaurum Resolut. Sacræ Congr. Conc. anni 1740. ubi in fine dicti Tomi referuntur etiam resolutiones ab anno 1700. ad annum 1718. Quæ resolutiones prostant Venetiis, apud Joannem Baptistam Recurti.

77 Et in Nullius, seu Montis Cassini die 26. Januarii 1726. fuerunt inter alia ab eadem Sacra Congregatione Concil. edita sequentia decreta, ubi ad VIII. dubium: „ An hæredes defunctorum possint adhibere „ re circa cadavera defunctorum quantitatem ceræ „ sibi benevisam, seu potius constet de aliqua consuetudine quoad quantitatem ceræ, eaque sit servanda? Respondit: Ad VIII. esse statuendam taxam ab Ordinario auditis interesse habentibus, & „ taxa ab eodem transmittatur ad Sacram Congregationem (Vid. verb. Cadaver, & Candela). Et „ ad IX. An liceat hæredibus defunctorum vocare „ ul-

„ ultra parochiam presbyteros sibi benevisos, & excludere integrum Capitulum ecclesie matricis ab associatione cadaverum tam in ipsa ecclesia matrice, quam in aliis ecclesiis, in quibus fuerit electa sepultura? *Respondit*: Licere hæredibus defunctorum solum parochum vocare, sed quatenus alios presbyteros vocare velint, esse præferendos illos ecclesie matricis in numero ipsis hæredibus benevisos. *Et ad X.* An, & quæ quantitas cere, & quod emolumentum cuilibet ex dictis presbyteris debeat pro simplici, & pura associatione cadaverum, tam ad alias ecclesias, quam ad ecclesiam matricem? *Reponit*: Servetur quantitas præscripta in concordia. *Et ad XV.* An Presbyteri dictæ ecclesie valeant prohibere sonum campanarum tam de tempore obitus, quam de tempore delationis cadaveris ad aliam ecclesiam, & quod emolumentum ab hæredibus defunctorum sacristie debeat in casu &c. *Respondit*: Negative quoad tempus obitus, & pro sonitu nihil deberi; Quoad tempus vero delationis cadaveris pulsandas esse campanas, si hæredes velint, soluta competenti mercede taxanda ab Ordinario. Alia jam posita sunt n. 59. ad 65.

78 Attendenda est ad rem constitutio Innocentii XIII. *incip.* Emanarunt nuper: edita 24. Augusti 1722. in qua confirmantur decreta Sac. Congreg. Episc. & Regular. super Quarta Funeralis, & ingressu parochorum cum stola, & cruce in ecclesias Regularium, absque tamen aliquo exercitio; Et id in *Parmensi*, ubi aderat consuetudo, ut vicissim possent Regulares cum stola, & cruce elevata ingredi in ecclesias parochorum, & parochi in ecclesias Regularium.

79 Alia ad rem. Vide *verb.* Quarta Funeralis, & *verb.* Sepultura.

80 Parochi exercitiis spiritualibus quotannis vacare debent. Bened. XIV. tom. 1. const. *incip.* Ubi primum §. 3. Parochi proprii assistentia in celebratione matrimoniorum non est temere omittenda. Idem const. 85. *incip.* Nimiam §. 9. Parochi missam applicare debent pro populo diebus festis. Idem const. 103. *incip.* Cum semper: Vide tom. 5. *verb.* Missa *artic.* 3.

82 Parochus duarum ecclesiarum unitarum curam exercens, quando missam eadem die iterare possit, vid. *ad verb.* Missa: ex declaratione ejusdem Pontificis in constit. 3. *incip.* Declarasti. Parochus relinquere non potest animarum curam inconsulto Episcopo.

83 Idem const. 25. *incip.* Ex quo. Quod si Religionem ingredi voluerit, Episcopus ipsi licentiam denegare nequit. (Consonat pag. 287. n. 147. lit. E.) Idem *ibid.*

85 Parochi, alique curam animarum habentes tradere debent doctrinam christianam juxta dispositionem Concilii Tridentini omnibus diebus festis. Idem tom. 2. const. 42. *incip.* Etsi minime §. 3. & 4. Quæ doctrina christiana tradenda est etiam à Sacerdotibus celebrantibus in ecclesiis ruralibus non parochialibus. Id. *ib.* §. 14.

FERRAR. BIBLIOTH. TOM. VII.

☉ Quod Parochus habens redditus tenues, & populum frequentem, ut per se sufficere nequeat, teneatur sibi adjungere alium Sacerdotem adiutorem, cui, si ipse nequeat, populus necessaria ad sustentationem subministrare teneatur, asseritur ab A. Difficilis in hispania casus occursum erit, in quo populus ad parochi, alteriusve presbyteri eum coadjuvantis alimenta præstare teneatur; quia ad hoc præcavendum, interque alia possibilis ab A. proposita, populos redimendos, & in quocumque, decente, honestaque dotatione gaudeant parochi: merito considerata tanti ponderis causa, fuit deliberatum, cum de jure in decimarum perceptione, qua fideles alimenti spiritualis ratione contribuunt, parochi se fundent, priusquam ad primitiarum exactionem, vel harum proratam in participes deveniatur, beneficia ibi existentia unienda venire; si vero nullum reperitur, vel tam exigui valoris, ut ad honestam sustentationem haud suffragetur; primitiis, & in decimis assignatio fiet, eoque congrua, necessariave adimpleatur dotatio, ideo facultas erit, ubi duæ, aut plures incongruæ parochiales dentur, incorporandi, seu uniendi, defectum sustentationis haud competentis simili modo evitando (a).

(a) *Ord. Circ.* 12. Jun. 1769. *Vid. lit. D.* pag. 73. & *verb.* Congrua.

Parochi ante, vel post missam parochialem recitare debent elata voce actus *Fidei, Spei, & Charitatis*, populo verba iterante. Bened. XIV. const. *incip.* Cum religiosi §. 4. Parochi etiam extra diocesim possunt audire confessiones suorum parochianorum. Idem const. *incip.* Apostolicum ministerium §. 22. Vide supra n. 26. & 27.

Quoad dicta supra n. 66. & seqq. concludendum est, non amplius suffragari parochis pro ingressu cum cruce, & stola in ecclesias Regularium const. Bened. XIII. *incip.* Pretiosus: hæc enim revocata fuit à Clemente XII. constit. *incip.* Romanus Pontifex, quæ ad literam adducitur infra *verb.* Privilegium *art.* 3. n. 64. ad cujus revocationis tramitem omnia Urbis tribunalia hodie decidunt, ut videre est in celebri Baron. *Juris tumulandi, coram Aldovrando* 12. Jan. 1733. & 29. Novemb. 1743. *coram Vajovemb.* 1744. & novissime ita etiam decisum fuit 4. Feb. 1757. à Cong. Episc. & Regul. in Pientina funerum pro Minoribus Conventualibus, licet eorumdem conventus subesset jurisdictioni Ordinarii ob defectum præscripti numeri Religiosorum.

* Parochi ecclesiarum filialium interesse tenentur benedictioni Fontium diei Sabbathi Sancti, ex sæpe repetitis Sac. Congr. Conc. decretis. *Inst. eccles.* 1. §. 2. & seq.

Parochi alienæ Diocesis non possunt in altera audire confessiones sine approbatione Ordinarii illius loci, nisi tantum suorum subditorum. Ita ex decr. Sac. Congr. Conc. *Inst. eccles.* 86. §. 7.

Parochi per concursum provisi censentur idonei ad audiendas confessiones in tota civitate vel oppido, ubi parochi constituuntur, non vero in tota diocesi Episcopi approbantis, ut ex Decret. S. Congr. *ibid.* §. 13. Ex consuetudine tamen parochi civitatis confessiones audiunt in diocesi & viceversa. *ib.* §. 13. Si parochus beneficium renunciaret, indiget nova facultate audiendi confessiones, ut ex communi Doctorum, *ib.*

Parochus habens redditus tenues, & populum frequentem, ita ut per se sufficere nequeat audiendis confessionibus, tenetur sibi adjungere alium Sacerdotem adiutorem, cui, si ipse nequeat, populus necessaria ad sustentationem subministrare tenetur. Ita ex Decr. Sac. Congreg. Conc. *Instit. eccles.* 94. §. 7. ☉

Parochus ex privata scientia noscens alterum ex sponsis matrimonium celebraturis hæreticæ sectæ occulte adhærere, assistere Matrimonio non potest, quemadmodum nequit, si sciret impedimentum etiam impediens. *De Synod. Diac. lib. 6. cap. 7. §. 6. & 7.*

Parochus tempore pestis, & eo modo infectis teneatur ministrare Sacramenta Baptismi & Pœnitentiæ; sed & Viaticum, ne tanto bono in illa necessitate parochiani priventur, nisi in eo rarissimo casu, in quo rarus esset Sacerdos, vel parochus; ex quo fieret, ut

- nt post administratum sacramentum Poenitentiae uni, non superesset spatium, ut aliis morituris Poenitentiae sacramentum administraretur, vel si eo sacramento administrando mortem vitare non posset, & sic populus destitueretur Sacerdotibus, ut ex doctrina Suarii, *De synodo dioces. lib. 13. c. 19. §. 18. 19. nov. edit.*
- 96 In ordine ad extremam Uctionem ex doctrina ejusdem Suarii tunc tenetur parochus illam administrare, quatenus valeat absque morali periculo. *ib. **
- 97 *¶* Mirum quod *Auctor* tametsi Regularis n. 67. videatur sentire quod ex constitutione Bened. XIII. quae *incip.* Pretiosus, fas sit parochis associantibus cadavera suorum parochianorum cum stola, & cruce elevata ingredi in ecclesias Regularium. Nulla enim potest amplius haberi ratio de mox dicta Benedictina constitutione, utpote quae non diffitente ipso *Auctore* n. 67. à Clemente XII. in constitutione cui est initium *Romanus Pontifex*, fuit reducta ad terminos Juris communis Concilii Trident. & Apostolicarum constitutionum. Nec facit ad rem, quod revocata dici debet Benedictina constitutio in quantum Regularibus est favorabilis. Sciendum enim est, quod ubi constitutio statuit, ut fas esset parochis associantibus cadavera suorum parochianorum ingredi cum stola, & cruce elevata in ecclesias Regularium, ibi simul statuit, ut & vicissim fas esset Regularibus invitatis ad funera cum cruce elevata ingredi in ecclesias parochiales. Nulla autem aequi bonique ratio patitur, ut ea revocata dicatur in favorabilibus Regularibus, non item in favorabilibus parochis, quando unum alterius gratia concessum est.
- 101 De hac igitur quaestione iudicium ferendum est seposita praefata constitutione Benedictina. Certum autem est, quod ea seposita, ubi *agitur* (sunt verba Rotae in *Valentina Funerum 7. Decemb. 1731. §. 4. & seq. cor. feliciter regnante Summo Pontifice* inter impressas *dec. 30. n. 2. & plur. seq.*) „de cadaveribus tumulandis in ecclesia Regularium „ratione exemptionis, qua ipsi fere omnes peculiari „Sedis Apostolicae beneficio fruuntur in suis ecclesiis, & monasteriis quamvis intra limites parochiae „positis, Rector pastoralis Jurisdictione praeminentia tam actu quam habitu adeo est destitutus, ut „si velit in associatione cadaverum cum stola, & „cruce per dictas ecclesias incedere, vel exequias „ecclesiastico ritu celebrare, vel alios quoscumque „actus ab officio, & potestate parochiali simili modo dependentes ibidem exercere, positivam Juris resistantiam potius habere dicatur, sicque omnino excludendus &c. Sed teneatur terminare praesertim associatorias ante Januam ecclesiae, ibique benedicere, & dare ultimum vale.
- 103 Sensit vero Rota in dicta *Valentina Funerum l. c.* quod ex immemorabili consuetudine, vel alio legitimo titulo possint parochi jus acquirere ingrediendi ecclesias Regularium, non obstante ipsarum exemptione cum stola, & cruce elevata, inibique faciendi officium funebre. Adeoque sentit necessariam esse consuetudinem immemorabilem, ut in specie ejus causae prodesse haud crediderit consuetudinem, propterea quod de ea testificati haud fuere. Testes cum notissimis requisitis *Glos. in c. 1. verb. Memoria, de Praescrip. in 6.*
- 105 At non immerito dubitari de hac opinione potest; Idque quia Regulares nituntur tantummodo privilegiis exemptionis, & non dispositioni Juris communis; contra vero parochi pro se habeant assistentiam juris communis; immemorabilis autem vel centenaria, vel quadragenaria cum titulo colorato numquam requiritur tum quum agitur adversus eos, qui non dispositioni Juris communis, sed privilegiis nituntur; praesertim si praescribentes habeant pro se Juris communis assistentiam.
- 106 Ceterum excludi parochi ab ingressu in ecclesias

Regularium nequeunt, si declarent, „expeditum ac „privativum exercitium functionum funebrium illis „(*id est ecclesiis Regularium*) relicturos, ac insuper „per oblata conditione dimittendi propriam crucem, „quae ingressum praefatum longe faciliorem reddit, „removetque obstaculum tam Sacrarum Congregationum, quam Sacrae Rotae obsistentium hujusmodi ingressui, quae intelligendae sunt in casu ingressus cum cruce elevata, secus ea inclinata: *Sunt verba Rota* in Melevitana funerum super ingressu in ecclesias Regularium 23. Novembris 1744. §. 3. coram clar. mem. Millino. *Confer etiam Pignat. consult. canon. tom. 3. consult. 48. fer. per tot.*

* Quid mirum, si nullius partis studio abreptus ego *loc. cit.* visus sum sentire, quod ex constitutione Benedicti XIII. *incip.* Pretiosus fas sit parochis associantibus cadavera suorum parochianorum cum stola, & cruce elevata ingredi in ecclesias Regularium? Visus sum, *inquam*, nam quae *ibi* adduco, dubitantis in modum adduco, ut legenti patet; sententiamque meam potius sub *num. 68.* in medium profero hisce verbis: Quid autem, attentis tot allatis contrariis resolutionibus & decisionibus, concludendum sit? Mihi videtur standum esse cujusque loci legitimae consuetudini, cum ipsa sit optima legum interpretes.... Nisi tamen (ut subjungo *ibid. n. 69.*) declaretur, ut satis probabile & consonum est, quod Clemens XII. in dicta sua constitut. *Romanus Pontifex* revocaverit illas ad favorem Regularium emanatas solum quoad maxima privilegia &c. Regularibus concessa, non autem quoad hanc dispositionem &c. sed quidquid senserim *cit. loc.* nunc attendenda sunt quae tradidi sub sequenti n. 88. prout videre est supra in hoc eodem articulo. *

ARTICULUS IV.

Parochus quoad ea, quae concernunt immunitatem.

Non est hic opus summario.

Parochus post delictum commissum confugiens ad propriam domum parochialem gaudet immunitate; *Sacr. Congr. Immunit. in Mutinen. 18. Febr. 1631. l. 2. decr. Paul. pag. 69.*

Parochus captus pro debito in propria domo parochiali gaudet immun. eccl. & est restituendus; *Ead. Sacr. Congr. in Ariminensi 2. Maii 1661. lib. decr. Rocci part. 331.*

Parochus captus in propria domo parochiali, etiamsi distante ab ecclesia, gaudet immunitate; & restituenda ei sunt ablata, seu quae solvit, ne deduceretur ad carceres; *Eadem Sacr. Congreg. in Portuen. 24. Maii 1672. lib. 1. decret. Altoiti pag. 692.*

Verum Episcopus potest extrahere parochum à propria domo parochiali ad correctionem tantum; *Ead. Sacr. Congr. in interamn. 27. Maii 1640. lib. 2. decr. Paul. pag. 14.*

Sic parochus repertus in fraganti delicto cum muliere in domo parochiali extrahi potuit per Episcopum ad effectum correctionis; *Ead. Sacr. Congreg. in Aretina 31. Augusti 1648. lib. 4. decr. Paul. p. 86.*

Circa parochum inobedientem iterato Episcopi praepcepto de dimittenda è domo sua parochiali muliere malae famae, cum de mandato ejusdem Episcopi extractus fuisset è dicta domo simul cum muliere, & conjectus in carceres; *Sacr. Cong. pronuntiavit, bene extractum fuisset ad correctionem; & retinendum arbitrio Episcopi ad eundem effectum, nec dimittendum, nisi renovato praepcepto de non conversando cum muliere; Ead. Sacr. Congr. in Aretina 15.*

Nov. 1689. lib. decr. Martelli p. 526.

- 7 Attamen parochus nulliter extractus jussu Pro-Vicarii per curiam laicam è domo parochiali, & successive detentus in carceribus à Vicario Generali nomine ecclesiæ, est restituendus; Ead. Sac. Cong. in Nonantulana 22. April. 1698. lib. 2. decr. Vallem. p. 149.
- 8 Aliquando datur Episcopo facultas extrahendi cum debita decencia, & interventu personæ ecclesiasticæ ad formam Bullæ è domo parochiali, tum parochum, tum mulierem, qua sub prætextu famulæ revera ut concubina utebatur, ad effectum retinendi in carceribus per aliquot tempus nomine Sac. Congreg. ad correctionem tantum; Ead. Sac. Congr. in Feretrana 10. Decemb. 1692. lib. 1. dec. Vallem. p. 9. (Vid. verb. Forum, præcipue vers. Proponitur: & vers. De concubinariis:)
- 9 Item datur facultas Episcopo carcerandi in ecclesia, & quocumque loco immuni parochum pravæ, incorregibilis, & scandalosæ qualitatis, qui post barbaram occisionem sui pensionarii, qui ei resignavit curam, ac ejus servæ, fugitus è carceribus habitabat cum suis in domo parochiali, & celebrabat sacrum suo populo, & datur etiam facultas ejiciendi ab ecclesia in domo parochiali consanguineos ejusdem, & alias personas ibidem confugas pro dicta causa; Ead. Sac. Congr. in Asculana 26. Sept. 1679. lib. 2. dec. Altoviti pag. 1847.
- 10 Parochum, seu Curatum conjectum in carceres nimis asperos Sacra Congregatio mandat Episcopo, ut faciat charitative tractari; Ead. Sac. Congr. in Pisana 19. Febr. 1695. lib. 1. decr. Vallem. p. 172.
- 11 Quoad parochum suspensum ab Episcopo in contumaciam injungitur eidem Episcopo, ut procedat ad reintegrationem bonorum, & suspensis censuris per duos menses dictus parochus compareat coram Episcopo, qui charitative recipiat, & nullo modo molestat; Eadem Sac. Congr. in Aquen. 7. Jul. 1699. lib. 2. decr. Vall. p. 229.
- 12 Eodem recusante comparere, ac denuo suspenso à curia episcopali, Sac. Congr. decrevit, ut suspensa suspensione per tres menses Episcopus transmittat omnia acta; Ead. Sac. Cong. in eadem 8. Jun. 1700. ibi pag. 293.
- 13 Extractus ab ecclesia ob violentiam illatam parochi jubetur restitui ecclesiæ præstita idonea fidejussione de non offendendo eundem parochum; Ead. Sac. Cong. in Spoletana 9. Maii 1990. l. dec. Mart. p. 610.
- 14 Vicarius Generalis ordinans carcerationem parochi in loco immuni, suspenditur arbitrio Sac. Congr. Sic Sac. Congr. Immun. in Alban. 12. Sept. 1684. l. 3. decr. Altoviti p. 363.
- 15 Domus Præposituræ contigua ecclesiæ gaudet immunitate etiam respectu bonorum ibidem existentium, quamvis pars ejusdem domus sit laico locata. Sac. Congr. Immun. in una Castri Durantis, sive Orban. 19. Aug. 1630. lib. 2. decr. Paul. p. 54.
- 16 Domus parochialis gaudet Immunitate; Ead. Sac. Congr. Immun. in 16. Comen. 25. Febr. 1698. lib. 2. dec. Vallem. p. 138.
- 17 Etiam si ab ecclesia distans, modo non sit locata, & inhabitata à laicis. Eadem Sac. Cong. Immun. in Casen. 17. Nov. 1654. lib. 5. dec. Paul. p. 24.
- 18 Attamen distans ab ecclesia parochiali spatio circiter tertiæ partis milliarii non gaudet Immunitate. Ead. Sac. Congr. Immun. in una Civ. Castel. 4. Jul. 1673. lib. 1. decr. Altoviti p. 817.
- 19 Domus, quæ habitatur à parochi, sed non est parochialis, id est de pertinentia parochiæ, non gaudet Immunitate. Ead. Sac. Congr. Immun. in Alatrina 5. Maii 1699. lib. 2. decr. Vallem. p. 217.
- 20 Domuncula de juribus ecclesiæ parochialis, ab ea tamen, & à domo parochi distans circa triginta passus, quæ solum inservit pro usu, & servitio paro-

chi, non gaudet Immunitate. Eadem Sac. Congr. Immun. in Feretana 27. Jul. 1683. l. 3. decr. Altoviti p. 109.

PAROCHI PRÆSENTIA QUOAD MATRIMONIA, Vid. verb. Impedimenta Matrimonii art. 2. à num. 60. ad 112.

PARRICIDIUM.

Filius occidens proprium patrem naturæ crudelis sæpe sæpius indiscrete percutientem ipsum filium bonæ indolis, restituitur ecclesiæ, à qua fuit extractus, nec condemnatur ad poenam extraordinariam, ut petebatur. Sac. Congr. Immun. in Fulg. 18. Jul. 1690. lib. decr. Martelli p. 636.

In causa parricidii Sanctissimus tribuit Archiepiscopo Ravennæ licentiam consignandi curiæ Legationis Urbini processum constitutum à Notario subdito ejus jurisdictioni. Ead. Sac. Congr. Immun. in Pisauren. 21. April. 1694. l. 1. decr. Vallem. pag. 117.

Matricida extractus ab ecclesia gaudere debet immunitate ecclesiastica. Ead. Sac. Congr. Immun. in Arian. 15. Nov. 1661. lib. dec. Rocci p. 267.

Parricidii poena quæ sit, vide verb. Poena art. 2. à num. 28. ad 133.

PARVULI.

Non est hic opus summario.

Parvuli originale tantum peccatum habent. Cap. 1 Majores 3. de Baptismo: ibi: Qui peccato tantum originali tenentur.

Parvuli utiliter baptizantur, licet non credant; Ipsis enim in Baptismo deletur originale peccatum, citat. Majores 3. de Baptismo. (Vid. verb. Baptismus.)

Parvulis in Baptismo fides aliorum sufficit. „ cap. 3 „ In Ecclesia Salvatoris per alios parvuli credunt, & „ in ejus Summario dicitur: Aliorum fides in Baptismate parvulos salvat. Fiunt enim fideles per fidem offerentium, cap. Parvuli fideles 138. dist. 4. 4 „ de consecrat. ibi: Parvuli fideles recte vocantur, „ qui fidem per verba gestantium quodammodo confitentur, & in ejus Summario dicitur: Offerentium fides parvulos facit fideles.

Parvuli baptizati dicuntur fideles, non quia actu credunt, sed quia recipiunt Sacramentum fidei, scilicet Baptismum; cap. Nihil est aliud 76. dist. 4. de consecr.

Parvuli baptizati morientes salvantur, cit. cap. Majores 3. de Baptismo.

Sine Baptismo enim non possunt salvari, sive moriantur nati, sive in utero matris, „ c. Firmissime 2. „ & cap. Nulla 142. dist. 4. de consecr. ibi: Nulla „ præter Baptismum salus promittitur in infantibus, „ quia infantes si per Sacramentum, quod ad hoc „ est divinitus institutum, in credentium numerum „ non transeunt, in tenebris manent.“

Parvuli decedentes sine Baptismo quomodo puniantur juxta sententiam S. Augustini in canone firmissime tene 2. dist. 4. de consecr. vide ibi. At observa responsionem datam sub verb. Peccatum n. 72.

Parvulis baptizatis non est necessaria Poenitentia, cap. Tres sunt 81. dist. 1. de poenit.

Parvuli carentes usu rationis non tenentur ad Eu- charistiam de necessitate salutis. Non tamen damnari debent Patres antiqui, qui eam dabant. Concil. Tridentin. ses. 21. capit. 4. & can. 4. (Vid. liter.

E. pag. 331. vers. Quinto :: & pag. 332.)

- 11 Parvulorum sepulcrum ab aliis debet esse separatim. Sac. Congr. Rit. in una Civitatis Castellanae
12 Decemb. 1620. Apud Aldan. in compendio canon. res. lib. 1. tit. 36. n. 1. & Barbos. in summa Apostol. dec. verb. Parochus n. 1.
- 12 Parvulorum corpora possunt sepeliri in ecclesia Regularium, si ibi est sepulcrum majorum, vel concurrente consuetudine pater ibi eligit sepulturam. Ead. Sac. Congr. Rit. in d. caussa Civitatis Castellanae 22. Dec. 1620. apud eosdem loc. cit. & Sac. Congr. Concilii in Novarien. 15. Martii 1704. in resp. ad primum. Vid. verb. Quarta funer. n. 32.
(In hac villa Matritensi quotidie demonstrat experientia, ubi voluerint domestici, ibi parvulos, non habentes usum rationis, id est septem annos non implentes, esse sepeliendos, sive in Regularium ecclesiis sive parochialibus, dummodo in primo casu publice non deferantur; nec impensæ pro sepultura aliqua exigantur.)

PASCHA, PASCHALIS COMMUNIO.

SUMMARIUM.

- 1 Pascha in uno die, & tempore per universam ecclesiam celebrari debet.
- 2 Pascha celebrari non potest ante æquinoctium vernale cum Judæis. Id faciens debet ejici ab ecclesia.
- 3 Pascha celebrari debet die Dominico post lunam 14.
- 4 Datur præceptum, ut fideles omnes adepti usum rationis communicent singulis annis ad minus in paschate.
- 5 Ad satisfaciendum tali præcepto sufficit Eucharistiam sumere in hebdomada sancta, vel infra Octavam paschæ Resurrectionis.
- 6 Potest tamen tempus paschale extendi in longius tempus ex Episcopi, aut parochi dispensatione rationabili.
- 7 Eucharistia pro adimplendo præcepto Communionis paschalis est sumenda in propria parochia.
- 8 Communicans in ecclesiis Regularium infra tempus paschale animo satisfaciendi præcepto ecclesie non satisfacit.
- 9 An communicans in ecclesia cathedrali satisfaciat.
- 10 Sacerdos satisfacit pro Communionem paschali, ubicumque celebret missam, tamen si non celebret, tenetur communicare in parochia.
- 11 Vagi, Peregrini, & Advenæ possunt ubilibet præcepto paschali satisfacere, etiam in ecclesiis Regularium.
- 12 Fratres, & Sorores Tertii Ordinis, necnon Mantellati, Corrigiati, Pinzochere, Cordellati, & alii similes quocumque nomine nuncupati in propriis domibus habitantes debent pro satisfaciendo præcepto ecclesie paschali Eucharistiam recipere à proprio parochi, & non à Regularibus.
- 13 Famuli domestici, & continui Comensales in monasteriis Regularium degentes satisfaciunt præcepto paschali recipiendo Eucharistiam ab ipsis Regularibus.
- 14 Hoc tamen privilegio non gaudent seculares illi, qui tantum ipsis monasteriis deserviunt, sed in eis non sunt de familia, nec continua comensales, & cum secularibus externis extra monasteria habitant.

- 15 Nec hoc privilegio gaudent Advenæ, qui in monasteriis Regularium infirmantur.
- 16 Regulares non possunt in die paschatis administrare secularibus Eucharistiam.
- 17 Etiam si tales personæ in alia die satisfecerint præcepto.
- 18 Per communionem sacrilegam non satisfit præcepto.
- 19 Qui culpabiliter non adimplet præceptum paschale, vivens interdicatur ingressu ecclesie, & moriens privatur ecclesiastica sepultura.
- 20 Ipse tamen non adimplens præceptum paschale non est ipso jure interdictus, sed interdicens; Unde si ante declarationem moriatur, non est privandus ecclesiastica sepultura, nisi tamen intermissio esset notoria, vel adesset statutum synodale in contrarium.
- 21 Qui ex malitia, vel impotentia non communicavit in paschate, probabiliter & in praxi debet statim post communicare quum primum poterit. Quod tamen varii alii negant.
- 22 Affertur ratio nostræ conclusionis.
- 23 Qui prævidet tempore paschali se impediendum, probabiliter non tenetur prævenire, si jam semel eo anno communicaverit, vel brevi post pascha esse communicaturus.
- 24 Qui tamen nec ante communicasset, nec postea habiturus esset occasione, teneretur prævenire, ut satisfaceret præcepto Communionis annuæ.
- 25 Qui tempore paschatis Eucharistiam ex negligentia non suscipit, potest ab Ordinario excommunicari.
- 26 Immo potest etiam mulctari pœna pecuniaria alicui pio loco applicanda.
- 27 Non expedit tamen, quod Episcopum talium, absolutionem sibi reservet.
- 28 Excommunicati paulo ante pascha, non sunt molestandi, si non communicant in paschate.
- 29 Communio an, & quomodo possit dari pueris, mutis, & surdis à nativitate, energumenis, epilepticis, semifatis, stolidis, phræneticis & amentibus, aliisque infirmis.
- 30 Studiosi scholas frequentantes extra parochiam satisfaciunt præcepto Communionis paschalis communicando in ecclesiis Regularium, & aliorum, apud quos scholas frequentant. Ubi tamen Ordinarii, & Parochi contradicerent, essent mittendi studiosi singuli ad suas respective parochias.
- 31 Qui fuerunt interdicti declarati ex eo, quod in paschate non communicaverunt in parochia, si postea ibi communicant, debent absolvi, & cedulae amoveri.
- 32 Episcopus non debet procedere contra eos, qui in paschate communicaverunt Romæ.
- 33 Subnectuntur supplementa Auctoris, ad n. 35.
- 36 Novæ addit. inseruntur.

Pascha in uno die, & tempore per universam ecclesiam celebrari debet; Conc. Roman. sub Victore I. c. Paschæ 22. & cap. de observatione Paschæ 15. dist. 3. de cons.

Pascha celebrari non potest ante æquinoctium vernale cum Judæis. Id faciens debet ejici ab ecclesia, Conc. quod dicitur Apostolor. cap. 8. ubi sic habetur: Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus sanctum paschæ diem ante vernale æquinoctium celebraverit, abjiciatur; Lib. 6. const. apostol. c. 16. ubi sic statuitur: Oportet ergo fratres, ut qui pretioso Christi sanguine redempti estis, dies festos paschæ accurate, & omni diligentia post æquinoctium celebretis.... Neque amplius cum Judæis tempus celebrandi pascha observetis; nulla enim nobis nunc cum eis communitas est.

Pascha celebrari die Dominico post lunam 14. Concilium Romanum sub Victore I. ubi sic habetur statutum: *Decretum est pascha non decima quarta Luna prima mensis, sed potius die Dominico post 14. Lunam, & vernale æquinoctium, occurrente, prout ab Apostolis traditum est, celebrandum esse.* Conc. Roman. III. sub Silvestro c. 1. ibi: *Omnibus Episcopis, & presbyteris præceptum est paschæ observantiam custodire à Luna 14. usque ad vigesimam primam, ita ut Dominicus dies coruscet. Et dixerunt Episcopi, placet; cap. Nosse 21. dist. 3. de consecr. ibi: Nosse vos volumus, quod pascha Domini die Dominico annuis temporibus sit celebrandum; istis enim temporibus Hermes Doctor fidei, & scripturarum effulsit inter nos. Et licet nos idem pascha prædicto die celebraremus, quia tamen inde quidam dubitaverunt, ad corroborandas animas eorum eidem Hermeti Angelus Domini apparuit in habitu pastoris, & præcepit ei, ut pascha Domini die Dominico ab omnibus celebraretur; Unde & Nos apostolica auctoritate instruimur omnes eadem servare debere, quia & Nos eadem servamus, neque debetis à Capite quoquo modo dissidere.*

4 Datur præceptum ut fideles omnes adepti usum rationis communicent singulis annis ad minus in paschate: c. Omnis utriusque sexus 12. de pœna & remission. ibi: *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenit, confiteatur... suscipiens reverenter ad minus in pascha Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejusmodi susceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab ecclesiæ ingressu arceatur, & moriens christiana careat sepultura.* Idem declarando statuit Conc. Trid. ses. 13. can. 9. ibi: *Si quis negaverit omnes, & singulos Christifideles utriusque sexus, cum ad annum discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in paschate ad communicandum juxta præceptum S. Matris Ecclesiæ, anathema sit. (Vid. lit. E. pag. 332. in fin. addit. hisp. novis. col. 1.)*

5 Ad satisfaciendum tali præcepto sufficit Eucharistiam sumere in hebdomada sancta, vel infra octavam paschæ Resurrectionis. Vide d. verb. Eucharistia n. 9.

6 Potest tamen tempus paschale extendi in longius tempus ex Episcopi, aut parochi dispensatione rationabili. Vid. verb. Eucharistia n. 10.

7 Eucharistia pro adimplendo præcepto Communionis paschalis est sumenda in propria parochia. Vid. verb. Eucharistia n. 16.

8 Communicans in ecclesiis Regularium infra tempus paschale animo satisfaciendi præcepto ecclesiæ, non satisfacit, vide d. verb. Eucharistia n. 12.

9 An communicans in ecclesia cathedrali satisfaciatur, vide d. verb. Eucharistia n. 13.

10 Sacerdos satisfacit pro Communionem paschali ubicumque celebret missam; tamen, si non celebret, tenetur communicare in parochia. Vid. d. verb. Eucharistia n. 14.

11 Vagi, Peregrini, & Advenæ possunt ubilibet præcepto paschali satisfacere, etiam in ecclesiis Regularium. Vid. d. verb. Eucharistia n. 15.

✠ Debent semper in ecclesia parochiali præcepto paschalis communionis satisfacere. ✠

† Cum paschalis Communio debeat fieri in propria parochia, & vagi, peregrini, & advenæ nullam habeant parochiam, stat mea conclusio suffulta, nedum classicis Auctoribus, sed etiam constit. Julii 11. incip. Dum ad Sacrum §. 37. relata à Lantusca in *theatro Regularium, verb. Eucharistia n. 6. edit. tom. & novissime meam conclusionem defendit ut communissimam D. Alphonsus de Liguori nell' Istruzione è pratica per li Confessori*, italico idio-

mate impressa Venetiis 1759. qui tom. 1. cap. 12. punto 2. num. 42. sic expresse tradit: „I Pellegrini, i quali si trovano lungi dalla parrocchia propria, „posson far la Comunione in qualunque Chiesa; „nè sono tenuti a farla nella parrocchia del luogo, „dove si trovano: così comunissimamente Gaet. „Soto, Azor, Suarez, Logo, Sanchez, Bonacina, „Castrop. Salm. contra Barbosa, Torn. e Roncaglia. „La regione e, perchè essi non anno allora il proprio Pastore, che debba riconoscerli, onde cessa „affatto il fine di comunicarsi in parrocchia. †

Fratres, & Sorores Tertii Ordinis, necnon Mantellati, Corrigiati, Pinzocheræ, Cordellati, & alii quocumque nomine nuncupati in propriis domibus habitantes, debent pro satisfaciendo præcepto paschali Eucharistiam recipere à proprio parochia, & non à Regularibus. Vide d. verb. Eucharistia n. 16.

Famuli domestici, & continui comensales in monasteriis Regularium degentes, satisfaciunt præcepto paschali recipiendo Eucharistiam ab ipsis Regularibus. Vid. d. verb. Eucharistia n. 17.

Hoc tamen privilegio non gaudent seculares illi, qui tantum ipsis monasteriis deserviunt, sed in eis non sunt de familia, nec continui comensales, & cum secularibus exteris extra monasteria habitant. Vide d. verb. Eucharistia n. 18.

Nec hoc privilegio gaudent Advenæ, qui in monasteriis Regularium infirmantur. Vide d. verb. Eucharistia n. 20.

Regulares non possunt in die paschatis administrare secularibus Eucharistiam. Vide d. verb. Eucharistia n. 20.

Etiam si tales personæ seculares in alia die satisfacerint præcepto. Vide d. verb. Eucharistia n. 21.

Per Communionem sacrilegam non satisfit præcepto. Vide d. verb. Eucharistia n. 22.

Qui culpabiliter non adimplet præceptum paschale, vivens interdicatur ab ingressu ecclesiæ, & moriens privatur ecclesiastica sepultura. Vide d. verb. Eucharistia n. 23.

Ipse tamen non adimplens præceptum paschale non est ipso jure interdictus, sed interdicendus; Unde si ante declarationem moriatur, non est privandus ecclesiastica sepultura, nisi tamen intermissio esset notoria, vel adesset statutum synodale in contrarium. Vide d. verb. Eucharistia n. 24.

Qui ex malitia, vel impotentia non communicavit in paschate, probabilius, & non tantum probabilius, sed certe & in praxi debet statim post comunicare quum primum poterit. Ita S. Thom. Navar. Suar. Vesq. Azor. Coninch. Silvester, Fagund. Layman, Hurtad. Lugo, Bernal, Avers. Illsung. Plat. citati, & secuti à La-Croix lib. 6. p. 1. n. 644. & plures alii contra S. Antoninum, Victoriam, Tolet. Medin. Gran. Præposit. Valent. Henriq. aliosque cum Diana p. 3. tract. 4. res. 41. dicentes non amplius ipsum obligari pro tali anno, quia Communio videtur per præceptum fuisse alligata isti determinato tempore, uti obligatio audiendi missam alligatur certæ diei, qua transacta non est amplius obligatio.

At ratio pro nostra conclusione est, quia tempus paschale est designatum, non ad terminandam, sed ad urgendam obligationem; quod colligitur ex verbis præcepti, nam c. Omnis utriusque sexus 12. d. pœnit. & remiss. dicit; *Ad minus in paschate*, & Conc. Trid. ses. 13. can. 9. dicit: *Saltem in paschate*; Tum quia præceptum Communionis paschalis videtur esse virtualiter duplex, & continere in primis præceptum communicandi semel in anno, deinde communicandi circa pascha ob venerationem festi, commemorationem Coenæ Domini. Unde quamvis hoc posterius non possit amplius impleri, tamen prius, si nondum impletum est, adhuc impleri potest, adeoque etiam debet impleri, sicuti qui ex poenitentia debet jejuna die Sabbati, si ex negli-

gentia, vel impotentia non jejundet tali die, tenetur jejunare tempore sequenti, & idem probat Card. in 1. Crisi d. 52. dicens esse moraliter certum.

- 23 Qui prævidet tempore paschali se impediendum, probabiliter non tenetur prævenire, si jam semel eo anno communicaverit, vel brevi post pascha esset communicaturus; Suar. Lugo, Castropal. Bernal. Burg. Platell. Illsung citati, & secuti à La-Croix
- 24 l. 6. part. 1. n. 641. & alii plures. Qui tamen nec ante communicasset, nec postea habiturus esset occasionem, teneretur prævenire, ut satisfaceret præcepto Communionis annuæ. *Omnes cit. Doctor. & alii.*
- 25 Qui tempore paschatis Eucharistiam ex negligentia non suscipit, potest ab Ordinario excommunicari. Sac. Cong. Conc. 28. Jan. 1587. in resp. ad primum.
- 26 Immo potest etiam mulctari poena pecuniaria alicui pio loco applicanda. Eadem Sac. Congr. Conc. in resp. ad secundum.
- 27 Non expedit tamen, quod Episcopus talium absolutionem sibi reservet. Eadem Sac. Congr. Concil. in respons. ad tertium. Vide verb. Eucharistia n. 25. ubi afferuntur dicta dubia cum responsione Sac. Cong.
- 28 Excommunicati paulo ante pascha non sunt molestandi, si non communicant in paschate. Vide d. verb. Eucharistia n. 26.
- 29 Communio, an, & quando possit dari pueris, mutis, & surdis à nativitate, energumenis, epilepticis, semifatis, stolidis, phræneticis, & amentibus, aliisque infirmis. Vide d. verb. Eucharistia à n. 30. ad 33.
- 30 Studiosi scholas frequentantes extra propriam parochiam satisfaciunt præcepto Communionis paschalis communicando in ecclesiis Regularium, & aliorum, apud quos scholas frequentant. Gobat. tom. 1. tract. 4. n. 77. consuetudine, inquit, fere ubique id obtinente. La-Croix lib. 6. part. 1. n. 636. & alii dicentes, quod ideo conniveant prudenter Ordinarii, & Parochi, quia professores longe facilius observant defectum, & ad confessionem, & communionem urgent; Ubi tamen Ordinarii, & parochi contradicerent, essent mittendi studiosi singuli ad suas respective parœcias, quia ex supra adductis tenentur omnes pro satisfaciendo præcepto Communionis paschalis communicare in propria respective parochia, nisi alibi communicent ex dispensatione, vel permissione Ordinarii, seu parochi.
- ✠ Falsa videtur hæc opinio Censoribus, Ordinario etiam, & parochi non contradicentibus. ✠
- † Nescirem quomodo, si admittatur hæc opinio seu censura Rom. Theologi, possunt sine gravi culpa Ordinarii, & parochi id scientes, talem gravem transgressionem tolerare, & nullimode contradicere, cum facile possent, & tenerentur. Unde ad ipsos, aliosque eximendos à gravi culpa, dicendum est, quod non contradicendo, sed id tolerando accedat eorum, si non expressa, saltem tacita facultas, seu permissio: taciti autem, & expressi eadem est virtus, ac idem judicium; L. cum quid 3. ff. de rebus credit. cap. ex part. 2. de rescriptis. (Leg. 6. ibi: E aun :: tit. 19. p. 3. & 48. tit. 18. ejusd. p. 2. ibi: maguer :: tit. 1. p. 5.) Et frustra exprimitur, quod jam intelligitur, L. Cornelius 69. ff. de hæredibus instituendis; Et L. Hæc verba 3. ff. de legatis 1. (Leg. 18. tit. 6. p. 6. ibi: que no habia voluntad ::) Habetur enim pro expresso, quod tacite subintelligitur; L. Fideicommissa 11. ff. de legatis 3. §. Si filio; maxime, ut inquit Gobat, tom. 1. tract. 4. n. 67. Consuetudine fere ubique id obtinente, cum ipsa sit optima legum interpres; L. Si interpretatione 37. ff. de legibus, c. Cum dilectus 8. de consuetudine: sicque his stantibus, sistit in suo robore mea conclusio. †
- 31 Qui fuerint interdicti declarati ex eo, quod tempore paschatis non communicaverunt in parochia, si postea ibi communicent, debent absolvi, & cedulones amoveri. Sac. Congr. Episcop. in Trojana 30. Apr. 1613.

Episcopus non debet procedere contra eos, qui in paschate communicaverunt Romæ. Sac. Congr. Episcop. in Castrensi 24. Maii 1624.

Paschale tempus pro Communione paschali à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis concluditur, nec potest ab Episcopo prorogari, præsertim in sua synodo, usque ad festum v. g. Ascensionis Domini-cæ, vel Sanctissimæ Trinitatis, inconsulta Sac. Congreg. Bened. XIV. de synodo diœcesana lib. 2. cap. 69. n. 9. ubi dicit, quod si ejusmodi synodalis constitutio ederetur, corrigenda foret, quia non decerneret quod est à jure prætermisum, sed contra jus limites ampliaret, ab ipso jure jam præfinitos. Quocirca Cardinalis Cantelmus Archiepiscopus Neapolitanus probe noscens sibi non competere facultatem prorogandi dictum tempus usque ad diem Ascensionis, illam sibi concedi petiit à Sacra Congregatione quæ ob ingentem numerum populi Neapolitanam Urbem incolentis, petitam prorogationem concessit, die 20. Mart. 1694. quam idem Cardenalus in suam inseruit diœcesanam synodum, eodem anno celebratam, quod idem præstitum fuit ab ejus successore Cardinali Pignatello in synodo ab ipso celebrata anno 1726. Hæc ille.

Superiores Regulares, & non parochi, debent exquirere à suis familiaribus, & continuis comensalibus, eisque actu inservientibus, an præcepto paschalis Communionis satisfecerint. Sic Sac. Congr. Concil. ex Bullario Ordinis Prædicatorum tom. 7. pag. 332. const. 69.

☞ Vide additiones ad verbum Eucharistia.

PASCUA.

SUMMARIUM.

1 Pascua unde nomen deducant: pro pascuis quæ loca intelligantur: ad quos pertineant: cui concedatur usus pascendi, ad n. 6.

7 Domino loci qua sub qualitate competat: an, si detur prohibitio: quis incolis possit prohibitionem similem efficere, ad n. 15.

16 Quibus modis acquiratur jus pascendi: ad præscribendam servitutem prædicti juris quod tempus requiratur, & quod damnum integrandum in pascuis alienis animalia immittentis, ad n. 21.

22 Quæ circa pasqua exponuntur, de lignatione in silvis intelliguntur: quam vim habeat consuetudo, ad n. 32.

33 Novæ addit. inseruntur, ad n. 44.

Pascua nomen, & originem ducunt à pascendo; Communis. Unde pro pascuis intelliguntur illa loca, in quibus pecora, aliaque similia animalia pastum sumere solent; Communis.

Pascua, & Sylvæ de Jure communi spectant ad communitatem; leg. Omnes 13. Cod. de operibus publicis, leg. Omne territorium 4. Cod. de censibus, cum similibus, Rota part. 4. recent. tom. 1. dec. 277. n. 2. Adeout communia sint omnibus pasqua publica; leg. In tantum 6. ff. de divisione rerum §. Universitatis sunt; leg. Cum nulla 1. & leg. Insignis 2. Cod. de pascuis publicis. Rota p. 3. recent. dec. 433. n. 1. Et sic Dominus loci potest & ipse sua animalia mittere ad pasqua; Rot. cit. dec. 433. n. 1. Intellige tamen jus mittendi propria animalia ad pasqua publica competere quidem domino loci tamquam civi illius loci; Rota l. c. n. 1. Non autem tamquam domino, cum ratione dominii & jurisdictionis nullam habeat jus in publicis pascuis; Rota l. c. n. 1.

Hinc sequitur, quod si ex causa publica per com-

minitatem fuerit prohibita pascualio, tunc nec ipse dominus loci potest mittere sua animalia in loco prohibito pascolari, cum talis pascualio sibi non competat tamquam domino, sed tamquam civi, & propterea debet subjacere legibus aliorum civium; Unde cessat quod dicitur, leges inferiorum non ligare superiorem, quia hoc est intelligendum respectu illius, in quo est superior, & dominus; Rota cit. dec. 433. n. 2.

9 Jus pasceudi in bonis communibus competit communitati, & dictum jus potest communitas exercere in iis tantum, quæ sub domino Universitatis esse censentur; Rot. recent. part. 2. dec. 300. n. 1.

10 Adeout hujusmodi jus prohiberi non possit à domino castri ratione jurisdictionis, quam in eo exercet;

11 Rota l. c. n. 12. Dominus enim loci prohibere non potest incolis usum pasceudi, lignandi, & hujusmodi; Card. de Luca de servit. disc. 42. per tot.

12 & disc. 36. n. 11. Etiam si domino loci per principem expresse concessum esset feudum cum nemori-

bus, sylvis & forestis exemptum ab omni onere. Card. de Luca cit. disc. 42. n. 2.

13 In aliis vero pascuis, quæ non sunt juris communis, sed ipsius domini castri, vel privatorum, communitas non potest, illis invitis, animalia ad pastum mittere. Rota recent. cit. dec. 300. n. 3. Dominus enim potest prohibere pastionem in suo. Rota l. c. n. 4. & Communis Doctorum. Unde si alicujus animalia depascant in loco, in quo à domino fundi jus pasceudi sit interdictum, resarciendum damnum inde emergens tenetur ipse animalium dominus, jure naturali id suadente, & juribus scritis id demandantibus; textu expresso in l. De his 6. Cod. de lege Aquilia, ibi: De his, quæ per injuriam depasta contendis ex sententia legis Aquilia agere minime prohiberis; l. Si Quadrupes 1. ff. Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, ibi: Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur, actio ex lege 11. tabularum descendit, & concordant l. Si quis 1. Cod. de fundis, & saltibus rei Dominicæ; l. Insignis 2. & l. Prata 3.

14

15

16

17

18

19

20

21

22

Super pascuorum materia, nec ullum enarrabitur verbum, cum jam A. præveniat attendendas esse leges provinciarum, locorumque consuetudines; etiamque nostra in peninsula negotium esse haud dubitatur, quod minus fuerit considerationis Supremo Legislatori, omnes populos necessaria pabula habere desideranti, & nullum detrimentum pecoribus, ac armentis fratrum Consilii, vulgo de la Mesta, ob eorum penuriam inferri. Dumtaxat pertractabitur, in dicta peninsula permissam lignandi facultatem, prout ab A. absolute propositam, locum habere non posse. Ubi propago, custodia, & quorumcumque terminorum, veluti montium in arboribus, & plantis conservatio fuit demandata (a): nemini imposterum licuisse absque regia licentia funditus eruere, & pullulantia hujus qualitatibus germina, imperatur; alicujus oppidi, quo sint sata, domiciliatis permittitur equidem, ligna necessaria ad focum prævenire, dummodo vertex, & ramus princeps, idiomate hispano, Horca y Pendon nuncupatus, in quibus earum erectio, & progressus consistit, sectionem haud patiatur (b); adeout si vicinitate gaudentes, aliive extra illius jurisdictionem habitantes, arborem quamcumque, licentia justitiæ territorii non obtenta in scritis, quæ debet esse juxta petentis indigentiam, radicibus eruerint, seu ceciderint, poenis determinatis plectentur (c): sin autem, ea adepta aliqua extrahuntur, constituti in obligatione extrahentes erunt, tres, in cujuslibet extirpata loco cum, subrogandi. Nulla major facultas, montium dominis, in eorum propagine, custodia, & conservatione conceditur, quam ceteris populorum vicinis, in communes; leges regni executionem merentur, idcirco utrumque eodem modo præcipitur (d).

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

(a) Ord. Circul. 7. Decemb. 1748. § 15. Supuestas las reglas, tiempos y circunstancias con que deben hacerse los nuevos plantíos y siembras, se les debe prevenir por los Corregidores á las Justicias y Ayuntamientos de los Pueblos lo siguiente:

(b) Ead. §. 16. Que con la mayor aplicacion cuiden de la conservacion de los montes, sin permitir se talen, descepen, ni corten sin licencia de S. M. que sus vecinos para proveerse de la leña necesaria, solo puedan aprovechar las ramas, dexando en ellos horca y pendon, por donde crien y se mantengan baxo las penas que se expresan. L. 14. tit. 17. lib. 4. Ind. Es nuestra voluntad, que los Indios puedan libremente cortar madera de los montes para su aprovechamiento. Y mandamos, que no se les ponga impedimento, con que no los talen de forma, que pierdan crecer y aumentarse.

(c) Cit. Ord. §. 17. Que qualquiera que se aprehenda cortando, ó arrancando algun pie de árbol sin licencia, por escrito de la Justicia, que solo se la deberá dar limitada á su necesidad, incurra por la primera vez en la pena de mil maravedis, por la segunda doblada, y por la tercera de veinte y cinco ducados y quatro campañas; pudiéndose conmutar esa en los que no hubieren bienes de que satisfacerla, con que trabajen el tiempo que la Justicia arbitrare en limpiar, desbrozar y componer los árboles viejos y nuevos, y la tierra en que se deban plantar, ó sembrar. §. 35. Y se declara ser las penas ordinarias ademas de las extraordinarias prevenidas en su caso, y de las corporales que se deben imponer, segun la gravedad, ó malicia de cada uno, mil maravedis por cada pie de árbol que se quemare, cortare, ó arrancare en contravencion de esta

ordenanza. §. 19. Las limitadas licencias que las Justicias dieren por escrito á sus vecinos para sacar uno, ú otro árbol en caso de necesidad para sus propios usos y servicio, ha de ser con la precisa calidad de que por cada pie pongan tres, á satisfaccion de las Justicias, ó de sus Zeladores. §. 24. Que á los dueños particulares de montes blancos, ó esquimados se les mande notificar los replanten en la parte y porcion que los expertos declaren ser conveniente, y poderlo hacer cada año, con apercebimiento, de que no lo haciendo, se executará por el pueblo donde estuviere, y quedará el aprovechamiento de ellos á beneficio del comun; en quanto á cortas y talas observarán las leyes del reyno, baxo las penas establecidas en ellas, que se executarán irremisiblemente.

(d) L. 7. tit. 7. lib. 7. Ibi: Y no los talen, ni descepen, ni corten, ni derruequen los dichos edificios sin nuestra licencia y especial mandato, salvo los montes que fueren tan grandes y tales, que los vecinos de las dichas ciudades, villas y lugares se puedan aprovechar de ellos de la leña, no los cortando por el pie, salvo por rama, y dexando en ellos horca y pendon, por donde puedan tornar á criar: L. 28. ejusd. Ordenamos y mandamos, que la ley siete de este título, que dispone cómo se han de hacer las cortas y talas de los montes, se entienda de aquí adelante tambien con los dueños de ellos, y que conforme á la dicha ley, y no en otra forma, se puedan hacer las dichas talas y cortas: L. 28. ejusd.

(a) L. 2. tit. 11. lib. 6. Defendemos, que sin nuestra licencia y mandato ninguno sea osado de poner imposiciones nuevas so color de portadgo, ni peage, ni sean osados de acrecentar las imposiciones que an-

ti-

ti-

ti-

ti-

ti-

ti-

3. *Cod. de pascuis publicis.* Jus pascendi potest acquiri quinque modis. *Primo*, institutione, vel alia ultima voluntate, si jus pascendi relinquatur. *Secundo*, stipulatione, pactione, vel emtione, donatione, & simili contractu. *Tertio*, sententia. *Quarto*, lege, vel statuto. *Quinto*, præscriptione; *Cæpol. de servit. rustic. præd. cap. 91. à n. 6. usque ad 31.* ubi late de omnibus; *Panim. dec. civil. Mor. Criminal. part. 1. dec. 25. adnotat. 2. n. 2.* & alii. Ad præscribendam tamen hanc servitutem juris pascendi requiritur immemorabilis, seu tantum tempus, cujus initii memoria non extet in contrarium, seu centenaria. *Cæpol. l. c. n. 32. Panimol. l. c. num. 3. Rota rec. p. 9. tom. 1. dec. 320. n. 8. & part. 9. tom. 2. dec. 317. n. 17.* Vel requiritur, quod probetur quadragenaria cum titulo. *Rota part. 9. tom. 1. cit. dec. 300. n. 10.*
- 16 Jus pascendi potest acquiri quinque modis. *Primo*, institutione, vel alia ultima voluntate, si jus pascendi relinquatur. *Secundo*, stipulatione, pactione, vel emtione, donatione, & simili contractu. *Tertio*, sententia. *Quarto*, lege, vel statuto. *Quinto*, præscriptione; *Cæpol. de servit. rustic. præd. cap. 91. à n. 6. usque ad 31.* ubi late de omnibus; *Panim. dec. civil. Mor. Criminal. part. 1. dec. 25. adnotat. 2. n. 2.* & alii. Ad præscribendam tamen hanc servitutem juris pascendi requiritur immemorabilis, seu tantum tempus, cujus initii memoria non extet in contrarium, seu centenaria. *Cæpol. l. c. n. 32. Panimol. l. c. num. 3. Rota rec. p. 9. tom. 1. dec. 320. n. 8. & part. 9. tom. 2. dec. 317. n. 17.* Vel requiritur, quod probetur quadragenaria cum titulo. *Rota part. 9. tom. 1. cit. dec. 300. n. 10.*
- 17 Qui sine ullo ex dictis quinque titulis animalia sua pascit interdicto fundo alieno, peccat graviter, vel leviter juxta gravitatem, vel levitatem damni causati, & tenetur ad restitutionem, sicuti in alia re damnificasset. *Communis.* Item quia sua animalia pascit in pascuis communitatis elocatis alicui privato, tenetur restituere damnum datum, non aliter ac si ad personam privatam spectarent talia pascua, quia communitas illa locando dictæ personæ privatæ, transtulit totum suum jus in illam, non aliter ac si pro tempore vendidisset. *Communis.*
- 18 Qui sine ullo ex dictis quinque titulis animalia sua pascit interdicto fundo alieno, peccat graviter, vel leviter juxta gravitatem, vel levitatem damni causati, & tenetur ad restitutionem, sicuti in alia re damnificasset. *Communis.* Item quia sua animalia pascit in pascuis communitatis elocatis alicui privato, tenetur restituere damnum datum, non aliter ac si ad personam privatam spectarent talia pascua, quia communitas illa locando dictæ personæ privatæ, transtulit totum suum jus in illam, non aliter ac si pro tempore vendidisset. *Communis.*
- 19 Qui sine ullo ex dictis quinque titulis animalia sua pascit interdicto fundo alieno, peccat graviter, vel leviter juxta gravitatem, vel levitatem damni causati, & tenetur ad restitutionem, sicuti in alia re damnificasset. *Communis.* Item quia sua animalia pascit in pascuis communitatis elocatis alicui privato, tenetur restituere damnum datum, non aliter ac si ad personam privatam spectarent talia pascua, quia communitas illa locando dictæ personæ privatæ, transtulit totum suum jus in illam, non aliter ac si pro tempore vendidisset. *Communis.*
- 20 Qui pascit animalia sua in pascuis communitatis ab ipsa non elocatis alicui personæ particulari, sed relictis communibus omnibus incolis, & civibus, nullimode peccat, nisi fortasse essent pascua divisa, & assignata singulis pro parte, ut pluribi solet fieri de sylvis ad ratam singulis assignatis pro parte, quia tunc non posset animalia sua pascere, nisi in pascuis sibi pro sua parte assignatis, & pascendo in pascuis assignatis aliis, peccaret graviter, vel leviter juxta gravitatem, vel levitatem damni dati, & teneretur ad restitutionem, ac si pasceret in interdicto fundo alieno, maxime si repartitio & divisio talium pascuorum sit juste, & recte facta, quia quisque in

parte sibi juste à communitate assignata habet jus strictum, tamquam in pascuis propriis. *Communis.*

Qui pascit animalia sua in pascuis spectantibus ad communitatem, cujus ipse non est pars, secundum *Dicast. & alios cum Burg. Centur. 3. caus. 77.* non peccat, nec tenetur ad restitutionem; Quod admittunt *Illsung. tom. 4. dec. 2. n. 284. Sanch. in Consil. l. 1. cap. 5. dec. 1. n. 21. & 35.* & alii, si pascit in pascuis communitatis vicinæ, quia talia damna mutuo compensantur in oppidanis vicinis; Unde videntur ista licite per consuetudinem, aut saltem tantum sub pœna prohiberi, vel per pacta disjunctiva, ut vel non pascant, vel si pascant, & deprehendantur, solvant pœnam; *Opinio tamen contraria est probabilior, & communior cum Bon. cit. & secut. à La-Croix lib. 3. part. 2. n. 255.* quod nempe in hoc fiat injuria, possitque etiam peccari mortaliter, si attingatur materia gravis; nam quævis communitas habet ad sua pascua jus strictum contra alias communitates, neque scitur, quod adsint talia mutua pacta: neque potest dici, quod talia damna mutuo compensentur, quia, ut recte dicit *Vasq. c. 5. de rest. §. 4. dub. 1.* compensatio debet fieri in bonis ejusdem, qui damnum intulit, & non in bonis alterius innocentis, prout in hoc casu frequenter fieret; cum non fiat ex bonis propriis ejus, qui damnum intulit, sed communibus aliorum, qui nihil debent.

Quæ dicta sunt de pascuis, intelligenda sunt etiam de lignatione in sylvis, ut tradunt communiter Doctores. Qui insuper docent quoad ista attendendas esse consuetudines, & leges diversis provinciis, ac locis proprias.

Gabella imposita ab universitate super pascuis non comprehendit animalia ecclesiasticorum. *Sacr. Cong. Immunit. 14. Septembr. 1675. lib. 1. Decr. Altov. pag. 1146.*

Pro pasculatione animalium ecclesiasticorum nihil solvendum, si hucusque ita fuit observatum. *Sacr. Congr. Immunit. in Laquedonen. 2. Jul. 1630. l. 2. Decr. Paul. pag. 51.*

Non comprehenditur, quomodo intelligenda veniat A. doctrina, gabellam ab universitate impositam ecclesiasticorum animalia asserens non amplecti, si eam nostris legibus volumus adaptare: quia universitati non competit facultas illam imponendi, utpote actio regis majestatis privativa (a) absdubio æstimatur. Universitas dum propria Consilii vulgo de *Concejo* deficiunt trium millium marapetitorum distributionem efficere potest (b); plus aliisque in casibus extendi valet distributio, urgente necessitate, iisdemque haud sufficientibus propriis, veluti accedit in casu custodibus populi terminorum, & montium succurrendi, ut commode suum possint munus adimplere; in hoc equidem regis majestatis actio particularis elucescit, eo quod talis distributionis extensio non sortiretur effectum, ni à superiore sic esset judicatum (c); Gabella sursum notata, & à rege permissa, vel consideratur, ut pœna, ad damna in commune populorum obvianda, vel ad necessaria aliqua etiam pro publica omnium ibi habitantium utilitate, directa? Cujuscumque æstimetur conceptus, facies vertatur, & obvia erit responsio (d). Omnibus bene perpensis facili negotio in cognitionem venient, quæ sequentibus numeris inseruntur, an scilicet aliquid sit solvendum pro pasculatione animalium ecclesiasticorum, vel an laicale statutum, ingressum in pascuis, animalibus prohibens, eadem, eorumdem comprehendat.

figuamente fueron puestas, y qualquier que lo contrario ficere, restituya y pague lo que así injustamente oviere llevado: *L. 16. t. 8. lib. 9.* Por quanto nos es hecha relacion, que algunos Concejos y otras Justicias y personas por su autoridad, y sin nuestra licencia y mandado han puesto y ponen imposiciones: mandamos y defendemos que ninguno, ni algunos sean osados de poner las dichas imposiciones y sisas sin nuestra licencia y mandado: *L. 1. tit. 15. lib. 4. Ind.* Ordenamos, que ninguna Comunidad, ni persona particular, de qualquier estado, dignidad, ó condicion que sea, pueda imponer sisas, derramas, ni contribuciones sin nuestra especial licencia, sino fuere en los casos permitidos por derecho: (b) *L. 1. tit. 6. lib. 7.* Ordenamos y mandamos, que sin nuestra expresa licencia y mandado se pueda

repartir, ni reparta por ninguna ciudad, villa, ó lugares de nuestros reynos para sus necesidades, demas, ni allende de tres mil maravedis:

(c) *Ord. sup. cit. §. 26.* Que los referidos Guardas, ó Zeladores por recompensa de su trabajo se les exima de todas cargas concegiles, alojamientos, quintas y levas por el tiempo que sirvieren estos oficios, y se les aplique íntegramente la tercera parte de las penas y denunciaciones que hicieren: y que si todavía no bastare, los pueblos, como particularmente interesados en la conservacion y aumento de los montes y plantíos, les sitúen de los propios la ayuda de costa que estimaren justa con la debida moderacion, conforme á la ley del reyno.

(d) *Vid. verb. Bona ecclesiastica, Clericus, & Gabella.*

- 26 Statutum laicorum prohibens moram, & ingressum animalibus in pascuis, non comprehendit ecclesiasticos. Sac. Congr. Immunit. *in una Montis Falisci* 24. *Januar.* 1646. *lib. 3. Decr. Paul. pag.* 243.
- 27 Si territorium sit proprium communitalis, non intrat immunitas ecclesiasticorum circa pascua; Sac. Congr. Immunit. *in Amerina* 7. *Oct.* 1631. *lib. 2. decr. Paul. pag.* 92.
- 28 Verum pascua provenientia, non ex tenuta particulari communitalis, sed totius territorii proprii ecclesiarum, & particularium civium, reduci debent ad pristinum statum libertatis, tam quoad Laicos, quam quoad Clericos; Sac. Congr. Immunit. *in Faventina* 26. *Junii* 1627. *lib. 2. decr. Paul. pag.* 97.
- 29 Laici pro belluis ab ecclesiasticis eis traditis sub specie cujusdam contractus nominati census revera transferentis dominium ipsarum belluarum in laicos, tenetur ad solutionem fidæ, seu pasculi, & in hoc decret. Sac. Congr. recessit à jam decisis, quod non tenerentur; Sac. Congregat. Immunitat. *in Larinen.* 24. *Septemb.* 1697. *lib. 2. decr. Vallem. pag.* 113.
- 30 Circa edictum Episcopi, an obliget Clericos ad solvendum pro pascuis aliquam summam minorem, quam laici? Sac. Congr. remittit causam ad A. C. Sac. Congr. Immunit. *in Marsicen.* 7. *Julii* 1699. *lib. 2. decr. Vallem. pag.* 230.
- 31 Super controversiis inter Abbatem Commendatarium, & Baronem loci Laterzæ Sac. Congr. respondit: Firma remanente restitutione Jacchi, omnia quoad pascua, seu prætersam fidem remittuntur ad A. C. cum facultatibus Sacræ Congr. Sac. Congr. Immunit. *in Acheruntina* 2. *Decemb.* 1704. *lib. 3. decr. Vallem. pag.* 632.
- 32 Cum jus supra pascua animalium competat Archiepiscopo Regien. ratione dominii temporalis, injungitur Episcopo Boven. ut informet, & interim nihil innovet. Sac. Congr. Immunit. *in Boven.* 3. *Sept.* 1695. *lib. 1. decr. Vallem. pag.* 213.
- 33 De Jure pascendi an, & quando ipsum secum ferat prohibitionem immutandi culturam, tum restringendi, non incongrue hic disquiritur.
- 34 Potest jus pascendi competere vel in propriis agris aliis concessis ad percipiendos fructus dumtaxat industriales; uti est tunc quum competit *jure dominii fundiarii*, vel in agris alienis. Priori sane casu non est dubitandum quin possessores agrorum nequeant immutare culturam, & restringere, quum dominium unde provenit libertas illa immutandi culturam, & restringendi, non sit apud possessores agrorum, sed apud illum qui jus habet pascendi. Cardin. de Luc. *de Servit. disc.* 37. *n. 10. Capyc. Latr. consil.* 83. *n. 34. & plur. seq.*
- 36 At posteriori casu non semper eodem modo se res habet. Porro si jus pascendi in agris alienis competit *jure servitutis veræ, & propriæ*, ut est dum ab uno prædio alteri prædio debetur, & sic talia pascantur. Animalia, quæ prædii vicini instrumento continentur, adeoque prædii accessoria sunt, in hoc pariter casu non est in arbitrio possessorum agrorum quamvis dominorum, immutare culturam, & restringere; Surd. *consil.* 27. *num. 10. Cæpoll. de servit. rust. præd. cap.* 9. *n. 40. Oter. de pascuis cap.* 16. *n. 2. Antunez de donat. reg. tom.* 2. *lib. 3. cap.* 9. *numer.* 78. *Cohel. de Bon. Regim. cap.* 10. *numer.* 198.
- 38 Quod si jus pascendi in alienis agris competat *non jure servitutis veræ & propriæ, sed abusive, & improprie*, prout est quum non prædio, sed personæ, & quidem indefinite & generaliter quibuscumque animalibus debetur, & in hoc disparato casu si acquisitum ostendatur titulo expresso eoque *oneroso*, nec in potestate est possessorum agrorum licet domino-

rum culturam immutare & restringere; Rot. *in Veliterna Juris pascendi* 9. *Jun.* 1755. §. 4. *cor. Em. Bussio.*

Sin autem acquisitum sit titulo quidem expresso, sed *liberalis concessionis*, puta *statuto, privilegio &c.* liberum est possessoribus agrorum vi dominii immutare culturam & restringere, quum concessum intelligendum sit, quamdiu ipsi agri aperti remaneant, prout erant de tempore ipsius liberalis concessionis, ne alias propria cuique liberalitas noceat; Calcan. *consil.* 50. *n. 4. & seq. Casanat. consil.* 22. *n. 10. Capiblanc. de Baron. pragm.* 11. *n. 115. Corradin. de Jur. Prælat. q.* 74. *n. 17. & duobus. seq. Thomat. dec. Maceraten.* 234. *n. 31. & 34. Rota coram Molin. dec.* 774. *n. 16. & seq.*

Idemque juris est si acquisitum sit consuetudine, seu præscriptione; Quum consuetudo hæc seu præscriptio proveniat *ex natura campestri & aperta agrorum, tamquam ex cessante murorum, vel sepium, aut fovearum impedimento*: ut sunt verba Card. de Luc. *de servit. disc.* 37. *n. 6. & adamussim conveniunt Capiblanc. de Baron. pragm.* 11. *n. 30. Antonell. de temp. legal. cap.* 110. *n. 4. Carol. Anton. de Luc. adde de Franch. dec.* 301. *num. 6. Tomat. dec. Macerat.* 234. *n. 34. Hinc est quod impedire* 41 *haud valet quominus possessores eorundem agrorum virtute dominii culturam immutent, & restringant; Rocc. disp. jur. select. c.* 169. *n. 23. Bonden. ad Oter. de pasc. cap.* 16. *n. 5. Panimol. dec.* 25. *adnotat.* 2. *n. 33. Rot. in Prænestina Herbarum* 27. *Junii* 1736. §. *Ad cor. clar. mem. Calcagn.*

Idque procedit etiamsi agatur de consuetudine, seu præscriptione immemorabili. Tametsi enim vigore consuetudinis, seu præscriptionis immemorabilis allegari regulariter queat quicumque titulus magis utilis; eo tamen in casu, uti habens *certam originem* ex mox dicta *natura campestri & aperta agrorum*, operari haud valet præsumptionem tituli utilis, adeoque inefficax est ad impediendam immutationem culturæ & restrictum; Rot. *in Signina Juris pascendi* 25. *Junii* 1725. §. *fn. cor. clar. mem. Aldovrand. in Carpenteraten. Territorii super damnis* 16. *Jun.* 1747. §. 2. & *in confirmatoria* 2. *Dec.* 1750. §. 4. *cor. Reverendiss. Molin. & in Balneoregien. Juris pascendi super bono jure* 25. *Jan.* 1751. §. 3. *cor. Eminent. Bussio.*

Solumque consuetudo, seu præscriptio immemorabilis efficax esse potest ad impediendam immutationem culturæ, & restrictum, si illi, qui ex ea acquisiverunt jus pascendi, simul prohibuerint, quominus possessores agrorum immutarent culturam, & restringerent, & hi acquieverint. Ceterum secluso concursu talis prohibitionis, talisque acquiescentiæ, nequit consuetudo seu præscriptio immemorabilis impedire immutationem culturæ, & restrictum, eo quia fieret transitus *ab affirmativo jure pascendi ad negativum*, illudque longe diversum *jus prohibendi* immutationem culturæ, & restrictum, qui sane transitus non permittitur; Rot. *in Balneoregien. Jus pascendi super bono jure* 25. *Jan.* 1751. §. 6. *cor. Eminent. Buss. in Sutrina juris pascendi quoad facultatem faciendi restrictum super servatis* 27. *Mart.* 1752. §. 3. & 16. *Martii* 1753. §. 3. *cor. Eminent. Elephant. & in Veliterna juris pascendi* 9. *Jun.* 1755. §. 4. & *seq. cor. Emin. Bussio.*

(Oriretur nullum præjudicium, si circa juris pascendi acquisitionem insertum hic aliquid animadverteres: sed, verb. *Servitus*, ubi concernentia ad *tit.* 31. *p.* 3. debent subnecti, recognito, enarratio ejus præmittitur, præmaxime, dum quod de *servitutibus* ibi exponitur, præsentis servire materiæ consonum videtur; insuper, si suis convenientibus locis hoc opus percurritur, præcipue, ubi modi acquirendi dominium (*vid. etiam verb. Dominium*) aperiuntur, jus pascendi quomodo adquiratur, invenies; ideo so-

lummodo quæ sequuntur, memoriæ pro nunc demandentur.

Nemini dubium occurrit, per *leg. 4. tit. 6. lib. 4. For. Reg.* præventum existere, equum proprium, seu jumentum, per diem integrum, ampliusve, si domino placuerit, pro commoditate, ac necessario usu pabulare, cuicumque viatori licere: per consequens, si hoc ita stabilitum observantiam retineret, cum de pascuis ad cujusdam privati dominium pertinentibus agitur, quod ad communia, & civitatis propria (etiãsi per dictam legem non decerneretur) extensio fieret, admiratione dignum non videbitur; ceterum *leges 9. & 10. tit. 28. p. 3.* utrumque denegant: rerum communium duplex distinctio advertitur, aut de illis, propter quarum usum nil solvitur, tractatur, aut de eis, super quibus pensio aliqua constituitur: primo casu earum usus oppidanis, seu populi incolis dumtaxat permittitur, extra habitantibus non conceditur: in secundo etiam private ad eosdem incolas attinet, sed canon præfixus exigere debet, ut in communem convertatur utilitatem: semper vicini sunt præferendi, & exteri, nisi prædictorum populorum accolæ sibi necessaria jam habuerint, nec sunt admittendi, nec eis sunt universitatis prædia distribuenda, sic quoque demonstratur per *reg. schedul. 2. Maii ann. 1766. 11. Aprilis ann. 1768. Reg. Provis. 14. Jun. an. 1771. vid. verb. Locatio, vers. Compellendum :: prope fin.* quæ quidem decisiones ad terrarum communium, seu populorum, in quibus pensio quædam pro earum usu, seu nulla, si fert consuetudo, assignatur, distributionem sua præcepta dirigunt: (*Vid. addit. hisp. lit. L. vers. In tantum :: usque in fin.*) quapropter venit in cognitionem reluctantem sive domino renuente, in pascuis private animalia sua reficere, nulli esse permissum, præsertim, cum sit constans, neminem cum alterius detrimento esse locupletandum: *lit. A pag. 110. n. 83. in fin. & lit. D pag. 106. n. 85.* atque juris sit compertissimi, alteri per alterum iniquam conditionem inferri, aliquem alterius odio prægravari non debere, nec malitiis esse indulgendum *leg. 2. tit. 2. 15. tit. 10. Reg. 18. tit. 34. p. 7. lit. A pag. 111. n. 88. & lit. D pag. 91. numer. 43. cum 115. numer. 19.*

Permultas exceptiones prædictam doctrinam pati, videtur demonstrari valere, quamvis absolute asseverari, non sit consentaneum: extra eam omnes, qui actiones suas in communem utilitatem intendunt, considerantur, nam, licet utilitas privata publicam comitetur, & è converso publica privatam, suadet aliquas esse quæ veluti illam primario pertingunt: inde est, eos, qui curribus vulgo *la Carretería del Reyno* ultro, citroque vehunt merces, & transportant, fere ut vicinos considerari, quia in pascuis publicis, & communibus animalia immittendi, est eis facultas *leg. 1. & 3. tit. 19. lib. 6. Remis. 4. tit. 7. lib. 7. Recop. Cast. vid. etiam instruction. ann. 1760.* ubi agitur de rebus ex carbonaria fornace conductis; si alicui fodinas investigare, metellaque eruere (*vid. lit. C pag. 5. & pag. 103. lit. D in addit. hispan.*) permittitur, in hisce operationibus animalia detenta ex conterminis pascuis publicis valent pabulum sumere, *leg. 5. §. 54. & 9. §. 50. tit. 13. lib. 6. Recop. Cast.* Si circa villæ matritensis provisionem, hoc est de pecoribus ac suis ad victum necessariis eidem ut consuleretur §. 3. & 2. *Ord. circ. ad eorum emtionem ann. 1766. & 1772.* expeditorum, decretum attenditur, eadem libertas ostenditur; pro coronide §. 9. *reg. sched. ann. 1770.* dictæ villæ matritensis in navigationis cursum directæ perlegatur, in quo quidem paragrapho idem privilegium circa animalia ibidem destinata prænotatur, nam ea cum pecoribus seu armentis vulgo *de la Real Cabaña* in pabulatione, ac gratis ceteris æquo pede procedunt; omnia hucusque tradita, ut citatæ doctrinæ

exceptiones aliquæ in publicum redigantur, tamquam *ex. gr.* proposita sufficiant.

Quid dicendum versus ea, quæ in pecorum, & armentorum favorem, quorum insinuatio præcessit, nostro idiomate *la Real Cabaña*, dum occurrit, calamus detinetur: tanta equidem sunt notatione digna, ut nihil convenientius reperiatur quam Lectorem remittere *ad tit. 14. lib. 3. leg. & auct. acord. Recop. Cast.* in quorum decisionibus, *in prima*, de Consilii lingua hispanica *de la Mesta*, & judicum vulgo *Alcaldes Entregadores* jurisdictione definitur: *in secunda*, quid prædictum Consilium, ejusque fratres sermone patrio *los Hermanos del honrado Concejo de la Mesta* in generalibus conventibus efficere debeant: *in tertia*, de eisdem judicibus, pascuorum possessione, & forma, in horum æstimatione observanda, pertractatur: *in quarta*, horum judicum numerus declaratur; in suo exercitio quomodo procedere debent: quæ ab eisdem sunt adimplenda, simulque à judicibus ordinariis: nec referre omititur, territoria ad depascendum designata non posse absque Supremo Castellæ Senatus venia aratro subverti, seu proscindi, quantumque esse præcavendum, ut viæ, & itinera, qua verno, & autumnali tempore dicta pecora transitum solent efficere, sarta, atque illibata ab omnibus custodiantur, nec constringantur, poenas in contraventores decernendo; etiam si omnia in eisdem determinationibus contenta ulterius producerentur, recognoscere codicem, cujus lingua vernacula est inscriptio, videlicet *Leyes, Privilegios y Provisiones Reales del honrado Concejo de la Mesta, y Cabaña Real de estos Reynos*, vitari non poterit, eumque invenies per titulos, ni fallor, quinquaginta distributum, & consequenter, privilegia, & provisiones; quantum proderit, si majorem intelligentiam acquirere desideratur, alios duos codices, nostris temporibus in lucem editos, quibus titulus est, *Memorial ajustado del Expediente promovido por el honrado Concejo de la Mesta*, præmanibus habere, ex ipsiusmet lectura patefiet; quæ quidem volumina per libellum vulgo *Gazeta n. 38. ann. 1783.* ad omnium aures pervenerunt.)

PATER.

SUMMARIUM.

- 1 Pater, & filius dicuntur una persona: an vere vel fecte: patris sub nomine qui veniant: quid juris pater habeat, patre vivente, aut mortuo, ad num. 5.
- 6 Per transitum ad secundas nuptias quibus privetur: pater & filius an possint beneficium in eadem ecclesia obtinere, aut celebrare, & an idem successive possidere, ad n. 12.
- 13 Renuentibus filiis, pater potest profiteri: fit irregularis si in lecto filium suffocavit, excommunicatur, si in sacris constitutum filium percuserit: per filios quæ immunitas patri, ad n. 19.
- 20 An teneatur pater ad restitutionem mutui sine consensu à filio accepti: quando iniquitas patris ad filium transfundatur, ad n. 22.
- 23 Novæ addit. subnectuntur, ad n. 29.

Pater, & filius dicuntur una persona, & habetur expresse in Juribus, tam civilibus, quam canonicis; In civilibus, *in l. Si quis duobus, 11. Cod. de impuberum, & aliis substitutionibus*, ibi: *Cum, & natura pater, & filius eadem esse persona pene intelligantur*; & sæpe alibi. In canonicis, *in c. Contradicimus 21. caus. 25. q. 3. §. 1.* ibi: *Cum una caro probetur pater, & filius, & sæpe alibi.* Di-

- cuntur pater, & filius una, & eadem persona, non vere sed fecte, seu juris fictione, ut statuunt Baldus in l. de tutela §. Si duo, ff. de legitim. tut. & alii communiter. (Consonant leg. 1. tit. 15. 1. tit. 20. p. 2. & 2. tit. 5. p. 5.)
- 3 Nomine patris venit etiam avus, & proavus paternus respectu nepotum, & pronepotum, seu respectu neptum, & proneptum, si fuerint sub potestate avi, & proavi; l. Cum oportet 6. Cod. de bonis, quæ liberis in potestate &c. cum similibus. Pater filius avi, vivente eodem avo, non habet jus in suos filios, nisi habitu, l. Nam Civium 4. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt, ibi: „ Nam qui „ ex me, & uxore mea nascuntur, in potestate mea „ sunt, item qui ex filio meo, & uxore ejus, idest „ nepos meus, & neptis æque in mea sunt potestatem „ te “ Pater decedente avo, acquirit actu potestatem in suos filios; leg. Nepotes 5. de his, qui sui, vel alieni juris sunt, ibi: „ Nepotes ex filio, mortuo „ avo, recidere solent in filii potestatem, hoc est patris sui. “
- 6 De Jure communi pater ob transitum ad secundas nuptias non privatur usufructu bonorum filiorum prioris matrimonii. Gom. ad leg. 48. Tauri n. 1. in fine, Paschalis de viribus patr. potest. p. 3. n. 37. Ascanius Clemens de patria potestate c. 7. effect. 2. n. 40. vers. Amplia decimo tertio: Castellus de usufructu c. 3. n. 26. Sanchez consil. mor. lib. 1. c. 2. dub. 28. in fin. Joannes Angelus Bossius de patr. potest. cap. 7. n. 170. & in tract. de contractu Matrimonii cap. 11. n. 276. & 325. & innumeri alii ibi ab ipso citati. Et ratio est, quia filii familias ex priori matrimonio nati per transitum patris ad secundas nuptias non desinunt esse sub patria ipsius potestate, ut omnes concedunt, ergo nec eorum bona desinent esse sub ipsius administratione, & usufructu, jura etenim, quæ non diffidunt quoad personam, nec diffidere videntur quoad bona; Hoc idem evincitur ex l. Generaliter 5. & l. Hac edictali 6. Cod. de secundis nuptiis.
- 7 Nec valet objicere, quod sicuti mater transiens ad secundas nuptias privatur jure educationis, & tutelæ filiorum prioris matrimonii, ita pater transiens ad secunda vota debet privari usufructu bonorum filiorum prioris matrimonii. Non valet, inquam, quia non currit paritas quoad hoc de matre, & patre; Mater enim nec habet filios sub sua patria potestate, nec gaudet usufructu in eorum bonis, sed solummodo exercet munus tutelæ, quod est quid diversum à munere patriæ potestatis, & cum ipsa quodammodo transeat sub potestate secundi mariti, non est æquum, quod filios prioris apud se retineat: Quæ omnia considerari non possunt in patre transeunte ad secundas nuptias. (Vid. lit. A col. 1. pag. 109. lit. D pag. 110. num. 12. vers. Etsi: in addit. novis. hispan. etiamque verb. Mater, verb. Tutor, vers. Matrem: verb. Usufructus, vers. Etsi legitima: in addit. hisp.)
- 8 Pater non potest beneficium habere in una ecclesia, & filius in alia, quando ambæ sunt sorores, ita ut residens in una censeatur in alia residere, quarum aliqua reperitur in Hispania Sacra. Congr. Concil. apud Nicol. Garz. de benefic. p. 7. in addit. ad c. 3. n. 75. & Barbosa in Summa Apostol. dec. verb. Pater n. 3.
- 9 Pater, & filius possunt celebrare in eadem ecclesia. Sacra. Congr. Concil. sub die 31. Jan. 1503. apud Sellium in selectis canonicis cap. 92. n. 7. Barb. l. c. n. 4.
- 10 Pater legitimus nulla indiget dispensatione ad obtinendum immediate beneficium filii; licet filius quamvis legitimus dispensatione egeat ad obtinendum immediate beneficium patris. Sacra. Congr. Concil. apud Nicol. Garz. in addit. ad dict. part. 7. c. 3. n. 29. & Barb. loc. cit. n. 5. & 6.
- Pater enim non prohibetur obtinere immediate Beneficium filii sui legitimi. Sacra. Congr. Concil. sub die 30. Maii 1602. & in Maceraten. 18. Nov. 1628. apud Sellium cit. cap. 92. n. 8. & Barbos. loc. cit. n. 7. (Recognoscatur lit. A pag. 53. lit. B p. 323. n. 83. & 84. & lit. C pag. 62. in addit. hisp. & pag. seq. col. 1. in princip. cum remission. ibi adnotatis. Retineque præcipue disposition. Sacrosanct. Concil. Trident. ad dict. n. 83. relatum.)
- Pater reclamantibus filiis, etiam minoribus, uxore mortua, potest professionem in aliqua religione emittere. Sacra. Congr. Concil. in Casalen. educationis filiorum 26. Aug. & 25. Decemb. 1719. de qua late Urfaya tom. 4. p. 1. disc. 15.
- Pater, qui dormiens in lecto filium suffocavit, efficitur irregularis propter culpam, vel negligentiam, quæ homicidium præcessit, ut est textus in c. Quæsitum, & ibi DD. de pœnit. & remiss. c. Consuluiti 2. q. 5. cap. ult. cum ibi notatis, de iis, qui filios occiderunt; Fagnan. lib. 5. Decr. in c. Si constiterit 12. de accusationib. n. 39. Silvester in verb. Homicidium secund. n. 15. in 23. q. & alii passim.
- Pater percutiens filium in Sacris constitutum excommunicationem incurrit, ut efficaciter probat textus à contrario sensu in cap. Cum voluntate §. fin. de sentent. excom. Cum enim percutientes correctionis causa propinquos inferiorum graduum, idest Minorum Ordinum in sententiam excommunicationis non incidant, ut ibi deciditur, utique à contrario sensu in hujusmodi excommunicationem incidunt, qui percutiunt propinquos superiorum graduum, id est in Sacris constitutos, & ita videtur sentire ibi Glossa fin. & tenent expresse Hostiens. n. 13. Butrius num. 25. & Abbas num. 8. vers. Item quoad percussionem. Idem firmant Hostiens. in cap. Indecorum 3. de ætat. & qualitat. n. 8. vers. Item quoad nimiam violentiam: Joann. Andreas num. 13. vers. Item quoad violentiam: Fagnan. n. 48. & ipso teste reliqui omnes. (Verb. Censura, & Excommunication.)
- Immunitas duodecim filiorum non conceditur patri propter adoptivos; si enim per statutum, seu constitutionem dispositum sit, quod pater habens duodecim filios gaudeat immunitate quoad onera communia, ut in Statu Mediolanensi, & pluribus aliis provinciis habetur concessum, ne nimio gravamine in alendis tot liberis prematur pater, qui in procreatione tot liberorum sic favorabilis videtur reipublicæ ad notat. per textum in l. Cum ratio naturalis 7. & §. Si plures filios, ff. de bonis dator. & l. 2. C. de indicta viduitate. Tunc si pater non habeat complementum filiorum duodecim, nisi computatis adoptivis, talis immunitas eidem non competit, arg. l. Sextum 2. ff. de vacatione, & excusatione munerum, §. Adoptivi filii, ibi: Adoptivi filii in numerum non proficiunt eorum liberorum, qui excusare parentes solent, & Inst. de excusationibus Tutorum in princ. ibi: Sed adoptivi liberi non prosunt. Rosignol. de patr. potest. disc. 2. cap. 10. n. 4. & alii communiter.
- Immunitas duodecim filiorum patri concessa non tollitur per emancipationem aliquorum ex filiis. Roland. cons. 52. n. 5. vol. 2. Menoch. consil. 486. n. 6. Rosignol. l. c. disc. 6. cap. 23. n. 3. ubi pluribus adductis testatur de communi.
- Nec talis Immunitas tollitur ex nuptiis filiarum, & licet plures ex filiabus nubant, non cessat privilegium in patre duodecim liberorum, ut definivit Excellentissimus Mediolani Senatus per literas patentes in casu Joannis Petri de Mutina dicti Othonæ die 7. Maii 1552. teste Rosignol. l. c. n. 5.
- (Quinque liberos superstites naturales, seu legitimos habens, nisi propter belli causam aliquos amisserit, quod à tutela, vel cura liberetur, lex 2. tit. 17. p. 6. asserit; vid. ad eam glos. D. Gregor. Lopez;

pez; sed *lex* 14. tit. 1. lib. 5. *Recopil. Cast.* à muneribus, officiis vulgo *Concegilés* eos, qui sex habuerit, licet eorum aliquis defecerit, per omne vitæ suæ tempus immunes esse: quæ quidem decisio ut in effectum perduceretur quoad Castellæ territoria, *Reg. Sched.* 27. *Aug. ann.* 1782. fuit expediendi mandata: quoad cetera vero, ubi per leges peculiare, contrariamque praxim quid aliud meretur executionem, ibi Regium Auditorium super immunitatibus quibus juxta consuetudinem gaudent duodecim liberos habentes, cognitionem assumet, & per tribunal vulgo *de la Intendencia* quod præcipiatur, exequatur; in dicta *Sched.* præcipue de Cathalauniæ principatu loquitur.)

18 Item ne talis Immunitas tollitur per professionem aliquorum ex filiis in religione. *Communis*, teste *Rosign. l. c. n. 6.*

19 Alia, vid. *verb.* Filius, *verb.* Parentes.

20 Pater an, & quando teneatur ad restitutionem mutui sine suo consensu accepti à filio, vid. *verb.* Mutuum à n. 1. ad 19.

21 Patris iniquitas transfundi potest in filium quoad poenam, seu punitionem temporalem, non quoad culpam, seu defectum moralem: quoad poenam quidem, ut exponunt SS. Patres: *Exodi c. 20. vers. 5. Visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generationem: & idem c. 34. vers. 7. ac n. 14. vers. 18.* ut etiam multoties Deus propter unius peccatum populum totum punivit; ita *lib. 2. Reg. cap. 24. vers. 15.* propter Davidis peccatum pestem in populum Israeliticum immisit in tantum, quod tribus diebus septuaginta hominum millia mortui sunt; immo id etiam quandoque contigit propter privati hominis peccatum; sic *Josue c. 7.* accidit propter furtum Achan filius Charmi in Jericho. Præfata tamen dubio procul à Deo præstita sunt, & præstantur sanctissime; siquidem poena in Insonite ordinatur in patientiæ exercitium, virtutumque excitamentum, atque incrementum. Accedit, quod *Exodi c. 34. vers. 7.* nullus apud Deum per se innocens est, proindeque poena illa in proprii piaculi expiationem cedere potest.

22 At patris iniquitatem transfundi non posse quoad culpam in filium lubet *Ezech. 18. vers. 20. Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur, filius non portabit iniquitatem patris, justitia justi super eum erit, & impietas impii erit super eum, & idem Deuter. c. 24. vers. 16. Regum lib. 4. cap. 16. vers. 6. Paralip. leg. 2. cap. 25. vers. 4.* Quod si filii Adam nedum malum poenæ, sed etiam malum culpæ peccati originalis contraxerunt: *Psalm. 50. vers. 7.* "Ecce enim iniquitatibus conceptus sum, &c. & ad Roman. cap. 5. vers. 12. Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt": Id sane est, quia Dei infinita sapientia, & voluntate æquissima fuit Adamus totius generis humani caput creatus tum physice, tum moraliter; ac omnium voluntates in Protoparente tamquam in capite, & principio totius posteritatis repositæ fuerunt; sicque ut justitia originalis participanda erat, si Supremi Numinis mandatū observasset, ita contrahendum originale, quoties violasset; de quo tamen non plus æquo & temere explorandum, sed potius firma mente incessanter volendum, quod justa judicia Domini, & in seipsis justificata, atque non minus grato corde jugiter meditandum hominem primum ac in eo omnes peccavisse, & filium Dei de Coelis descendisse, amictumque carne sanguinem, & vitam in copiosam redemptionem profudisse.

23 Quod ait *Auctor n. 8.* scilicet non posse habere beneficium patrem in una ecclesia, filium in altera ecclesia sororia, id intellige de filio illegitimo.

24 Ceterum filius legitimus non prohibetur habere be-

neficium non solum in ecclesia sororia, sed in eadem ecclesia, in qua pater habet beneficium, solumque prohibetur immediate succedere in patris beneficium; Confer *Murg. de Benefic. quæst. 3. subsect. 2. n. 649.*

Quænam vero ecclesiæ dicantur sororiæ, tum quid requiratur ut ecclesiæ possint esse sororiæ, tradit *Rota in Cæsaraugustana Canonicius 2. Julii 1724. coram Eminent. Bussio*, ubi quod si proponatur qualitas sororia ad omnes Juris effectus, requiratur vel privilegium apostolicum, vel consuetudo immemorabilis; secus vero si ea proponatur ad simplicem illum effectum, ut Beneficiarii unius ecclesiæ possint promiscue interesse divinis officiis in altera.

Ut autem prohibeatur filius illegitimus obtinere beneficium in ecclesia sororia, non est probanda qualitas sororiæ ad omnes effectus, sed satis est eam probare ad effectum illum, ut possint Beneficiarii ecclesiæ, in qua pater habet beneficium, interesse divinis officiis in altera illa ecclesia; *Rot. in dict. Cæsaraugust. Canonicius §. 2. & 3.*

Quod si filius illegitimus jam obtinuerit beneficium in una ecclesia, tum pater prohibetur obtinere vel in eadem, vel in sororia ecclesia alterum Beneficium, Ratio hujus est (*inquit Murg. de Benefic. q. 3. subsect. 1. n. 624.*) quia quum simul post Concilium Tridentinum beneficia obtinere nequeant, in eadem ecclesia, congruentius erit prohibere patrem, nec acquirat de novo, quam compellere filium ad dimittendum jam quæsitum, & possessum. "☞"

PATRIA POTESTAS.

SUMMARIUM.

- 1 *Patria potestas rigorose capta quid sit?*
- 2 *Patria potestas radicaliter oritur à Jure naturæ corroborato lege divina.*
- 3 *Quoad modum autem quo utimur, dicta patria potestas oritur à Jure civili.*
- 4 *Définitio tradita de patria potestate procedit solum de ipsa rigorose capta, quæ oritur ex vi naturalis, & legitimæ generationis. Unde ipsa solum radicaliter oritur à Jure naturæ corroborato lege divina. Quæ autem oritur per adoptionem, vel per quid aliud, originem habet à Jure civili.*
- 5 *Ad acquirendam patriam potestatem rigorose captam, requiratur, ut proles procedat ex justis nuptiis.*
- 6 *Patria potestas extenditur ad omnes filios legitimos, sive fuerint masculi, sive femina.*
- 7 *Etiam ad conjugatos, & senes, si adhuc eorum pater, seu avus vixerit.*
- 8 *Filii, nepotes, & pronepotes quantumvis conjugati dicuntur filiifamilias, & vivunt sub potestate avi, seu proavi adhuc viventis.*
- 9 *Pater, filius avi, vivente eodem avo, non habet patriam potestatem in suos filios, nisi habitu.*
- 10 *Decedente autem avo, pater acquirit actu patriam potestatem in suos filios.*
- 11 *Decedente vero proavo, & remanente avo, & ejus filio patre nepotum, tunc filii non recidunt actu in patriam potestatem sui patris, seu potestatem avi primi descendentis.*
- 12 *Patria potestas, mortuo patre, non transit in matrem.*
- 13 *Mortuo filio soluto patria potestate, ejus filii non recidunt in potestatem avi.*
- 14 *Filii nati ex filio illegitimo, sed ex legitimis nuptiis, non transeunt in patriam potestatem avi, qui non ex legitimis nuptiis, sed for-*

nicarie genuit hunc patrem, sed transeunt immediate sub potestate patris sui licet illegitimi.

15 Patria potestas acquiritur, non solum per procreationem ex justis nuptiis, sed de jure communi acquiritur etiam per legitimationem proles, aut per adoptionem hominis liberi.

16 Legitimationis proles fit, vel per subsequens matrimonium inter parentes ejus legitime contractum, vel per rescriptum Principis.

17 Per quale subsequens matrimonium, & per quale rescriptum principis legitimatur proles.

18 Adoptio quid sit.

19 Adoptio est duplex, una propria, & perfecta, quæ Adrogatio dicitur, & alia impropria, & imperfecta, quæ Adoptio simplex, & in specie vocatur.

20 Quenam sit utraque, & in quibus differant: quid per eam adquiratur, & qui possint adoptare, n. 32.

33 Quibus modis patria potestas amittatur.

34 Supplementa Auctoris proponuntur.

1 Patria potestas rigore capta est jus radicaliter à natura indutum, & per jura civilia modificatum, quod habet pater in filios eorumque bona ex vi legitimæ generationis, Rosign. de patr. potest. c. 2. n. 3. Mysing. Inst. lib. 1. tit. de patria potest. in princ. n. 1. Sanch. opusc. mor. lib. 1. c. 1. dub. 11.

2 & in re alii passim. Unde, ut vides, patria potestas radicaliter oritur à Jure naturæ corroborato lege divina, ut evincitur ex Aristotele lib. 1. politic. c. 8. ubi sic habet: *Naturæ lege, ac præcepto liberorum parentum imperio subesse, quod enim procreavit, & genuit, id ut præsit, & amicitia ratio, & senectutis postulat, & ex quarto decalogi præcepto: Honora parentes, quod præceptum Doctores communiter asserunt esse Juris naturalis corroboratum lege divina. Quoad modum vero, quo utimur, dicta patria potestas oritur à Jure civili, ut evincitur ex §. Jus autem potestatis 2. & §. Qui igitur 3. Inst. de patria potest. & leg. Item 3. de his, qui sui, vel alieni juris sunt, ibi: Item in potestate nostra sunt liberi nostri, quos ex justis nuptiis procreavimus, quod jus proprium civium Romanorum est.*

4 Dicta autem definitio tradita procedit de patria potestate, ut fuit dictum, rigore capta, quatenus oritur ex vi naturalis, & legitimæ generationis; nam quæ oritur, vel per adoptionem, vel per quid aliud, non est proprie talis, sed solum per quamdam accomodationem, nec proprie habet originem à natura, sed solummodo à Jure civili, per quod inducta est adoptio.

5 Unde ad acquirendam patriam potestatem rigore captam prout oritur ex vi naturalis, & legitimæ generationis, requiritur, ut proles procedat ex justis nuptiis, nempe ex masculo, & foemina conjunctis per verum, & legitimum matrimonium, de quibus loquitur textus Inst. de patria potest. in princ.

6 Hinc patria potestas extenditur ad omnes filios legitimos, sive fuerint masculi, sive foemina, ut colligitur expresse ex §. Qui igitur 3. Inst. de patr. potest. ubi fit mentio æque de masculis, ac de foeminis, ibi: *Nepos tuus, & neptis æque in tua sunt potestate, & pronepos, & proneptis.* Etiam ad conjugatos, & senes si adhuc eorum pater, seu avus vixerit, cit. §. Qui igitur 3. Instit. de patria po-

testate, ibi: *Qui igitur ex te, & uxore tua nascitur, in tua potestate est. Item, qui ex filio tuo, & uxore ejus nascitur idest nepos tuus, & neptis æque in tua sunt potestate, & pronepos, & proneptis, & deinceps ceteri, & leg. Nam civium 4. ff. de his, qui sui vel alieni juris sunt, ibi: Nam qui ex me, & uxore mea nascuntur, in potestate mea sunt. Item qui ex filio, & uxore ejus, id est nepos meus, & neptis æque in mea sunt potestate.*

Filii enim, nepotes, & pronepotes, quantumvis 8 conjugati, dicuntur adhuc filii familias, & vivunt sub potestate avi ☉, seu proavi adhuc viventis, nisi fuerint emancipati, cum avus, & proavus habeant patriam potestatem in nepotes, & pronepotes descendentes per lineam rectam masculinam, per textum, in cit. §. Qui igitur 3. Inst. de patria potest., testate, & l. Si Maritus 7. de Cod. eod. ibi: Si, maritus tuus licet militans in patria potestate constitutus filium ex legitimis suscepit nuptiis, eum in potestate avi perseverasse non ambigitur.

Unde pater filius avi, vivente eodem avo non 9 habet patriam potestatem in suos filios, nisi habitu, per textum in cit. §. Qui igitur 3. Inst. de patr. potestate, & cit. l. Maritus 7. Cod. eod. & cit. l. Nam Civium 4. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt cum similibus.

Decedente autem avo, pater acquirit actu patriam 10 potestatem in suos filios, textu expresse, in l. Nepotes 5. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt, ibi: *Nepotes ex filio, mortuo avo, recidere solent, in filii potestatem, hoc est patris sui.*

Decedente vero proavo, & remanente avo, & 11 ejus filio patre nepotum, tunc filii non recidunt actu in patriam potestatem sui patris, sed in potestatem avi primi descendentes, §. Permissum est, inst. de Tutelis, & cit. §. Qui igitur 3. Instit. de patria potestate, & cit. leg. Nepotes 5. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt. Et ratio est, quia sicuti, mortuo proavo, pater ipse remanet in potestate avi; ita in ejusdem avi potestate remanere debent filii, seu nepotes ex filio, cum non possit alios in sua potestate habere, qui non est suæ potestatis, textu expresse, in l. Sic evenient, 21. ff. ad Leg. Juliam de adulteriis, ibi: *In sua enim potestate non videtur habere, qui non est suæ potestatis.*

Patria potestas, mortuo patre, non transit in ma- 12 trem: evincitur expresse ex textu, in §. Ceteri 3. Instit. de hæredum qualitate, & differentia, ibi: *Quia foemina in potestate liberos non habent, & ex §. Foemina 10. Instit. de adopt. ibi: Foemina quoque adoptare non possunt, quia nec naturales liberos in sua potestate habent. Rota recent. part. 5. tom. 1. decis. 329. num. 5. & Doctores passim.*

Mortuo filio soluto patria potestate, ejus filii non 13 recidunt in potestatem avi, quia soluto patre à patria potestate sui patris, etiam ejus filii intelliguntur soluti ab ipsa, cum non ex capite alio subjiciantur nepotes patriæ potestati avi, nisi ex quo d. potestati remanet subjectus eorum pater, adeoque ipso ab ea soluto, solvuntur & ipsi, nec eo mortuo videntur in eandem recidere, sed remanent sui juris absolute; arg. leg. Nepotes 5. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt. Sic Gloss. in dict. l. Nepotes verb. In familia; Sanchez lib. 1. consil. moral. cap. 1. dub. 12. num. 4. Joann. Angelus Bossius in patria potestate cap. 1. num. 34. Rossignol. de

☉ Quid juris circa existentiam filiorum, nepotumve in patris, seu avive potestate, si matrimonio jam sint juncti, declaratum manet (a).

(a) Vid. verb. Mater, lit. D. pag. 73.

de patria potestate discept. 4. cap. 40. n. 1. & 3.

- 14 Filii nati ex filio illegitimo, sed ex legitimis nuptiis, non transeunt in patriam potestatem avi, qui non ex legitimis nuptiis, sed fornicarie genuit hunc patrem, sed transeunt immediate sub potestate patris sui licet illegitimi. *Communis*. Et ratio est, quia in tantum filii filiorum non transeunt in potestatem suorum patrum, sed avorum, & ascendentium, in quantum & patres ipsorum non sunt sui juris, sed sub potestate patrum suorum, per jura adducta *sup. n. 7. & seq.* sed in hypothesi, de qua loquimur, patres istorum filiorum, utpote geniti fornicarie, non sunt sub potestate sui patris fornicarii, ad terminos. *Instit. de patr. potest. in princip. ibi: In potestate nostra sunt liberi nostri, quos ex justis nuptiis procreavimus, & cit. §. Qui igitur 3. Inst. sub eodem de patria potestate, & cit. l. Nam civium 4. ff. de his, qui sui, vel alieni juris sunt;* ergo nec filii istius transeunt in potestatem sui patris illegitimi sui patris, sed immediate in potestatem sui patris, quamvis illegitimi, quia quamvis ipse sit illegitimus, quia quamvis sit illegitimus, legitime tamen eos genuit ex justis nuptiis, quas præcise requirunt supracitata jura ad inducendam patriam potestatem.
- 15 Patria potestas acquiritur, non solum per procreationem in justis nuptiis, seu legitimo matrimonio, sed de jure communi acquiritur etiam per legitimatorem prolis, aut per adoptionem hominis liberi. *Communis* per jura infra adducenda.
- 16 Legitimatio prolis fit, vel per subsequens matrimonium inter parentes ejus legitime contractum, *c. Conquestus 1. & c. Tanta 6. Qui filii sint legitimi; l. Divi Constantini 5. leg. Nuper 11. l. Cum quis 18. Cod. de natural. liber. cum similibus.* Vel per rescriptum Principis §. Si quis sane non habens filios legitimos, & §. Sit igitur licentia, *Auth. Quibus modis naturales efficiantur legitimi Auth. Præterea, & Auth. Item sine, Cod. de natural. liber. c. per venerabilem 13. Qui filii sint legitimi cum similibus.*
- 17 Per quale autem subsequens matrimonium, & per quale rescriptum Principis legitimetur proles, vid. *verb. Filius à n. 32. ad 56.*
- 18 Adoptio quid sit, vid. *verb. Impedimenta matrimonii art. 1. num. 74.*
- 19 Adoptio est duplex, una propria, & perfecta, quæ *Adrogatio* dicitur, & alia impropria, & perfecta, quæ *Adoptio simplex*, & *in specie* vocatur; *l. 1. de Adoption.* Quænam sit utraque, & in quibus differant, vid. *verb. Impedimenta matrimonii art. 1. n. 7. & seq.*
- 21 Per simplicem, seu imperfectam, & impropriam adoptionem Adoptans regulariter non acquirit patriam potestatem in Adoptatum. *Communis*, per textum „ in §. Sed hodie 2. *Institut. de Adoptionibus*, ibi: Sed hodie ex nostra const. cum filius „ familias à patre naturali extraneæ personæ in adoptione datur, jura patris naturalis minime dissolvuntur, nec quidquam ad patrem adoptivum transit, „ nec in potestate ejus est “ Et ratio est clara, quia qui remanet sub alterius potestate, non potest transire sub potestate adoptantis; sed dum fit simplex adoptatio, adoptatus remanet adhuc sub potestate ejus, sub quo prius erat, ut patet ex ejus definitione, & *ex §. Adoptio 1. & cit. §. Sed hodie 2. Institut. de Adoptionibus; & leg. General. 2. ff. de Adoptionibus*, ergo &c.
- 22 Excipe tamen nisi filius naturalis, & legitimus datus fuerit in adoptionem avo materno filii, vel etiam si ipse pater naturalis, & legitimus fuerit emancipatus à suo patre, & filium suum in adoptionem dederit suo patri, & respective avo sui filii paterno; tunc enim ipse avus maternus, & paternus respective ad casus propositos acquirerent in nepotem patriam potestatem per textum *in cit. §. Sed hodie 2.*

Inst. de Adoptionibus & l. Cum in adoptivis Filis 19. Cod. de adoptionibus addita ratione, quod in hoc casu copulantur jura naturalia.

Per adoptionem vero propriam, & perfectam, seu per *adrogationem* Adrogans acquirit patriam potestatem in Adrogatum. *Communis*, per textum *in §. Adoptio 1. Inst. de Adoptionibus, & l. Generalis 2. ff. eod. tit.* Cum enim sic Adrogatus sit sui juris, vel ex eo quod ascendentes per lineam masculinam non habeat, vel ex eo quod sit emancipatus, si alia serventur, quæ ad legitimam, & propriam adrogationem requiruntur, certum est, quod transeat in patriam potestatem adrogantis per citata jura.

Adoptare, seu adrogare possunt soli mares, seu masculi, nam foeminae adoptare non possunt, nisi ex speciali concessione Principis, §. Foeminae 10. *Inst. de Adoptionibus*, ibi: *Foeminae quoque adoptare non possunt, quia nec naturales liberos in sua potestate habent, sed ex indulgentia Principis ad solatium liberorum amissorum adoptare possunt.*

Adoptantes, seu adrogantes, debent esse majores natu adrogatis, & ipsos decem, & octo annis præcedere, textu expresso *in §. Minorem 4. Institut. de adoptionibus*, ibi: *Minorem natu, majorem non posse adoptare, placet; Adoptio enim naturam imitatur, & pro monstro est, ut major sit filius, quam pater: debet itaque is, qui sibi filium per adoptionem, vel adrogationem facit, plena pubertate, idest decem & octo annis præcedere.*

Adoptantes, seu adrogantes debent esse potentes saltem physice, & naturaliter ad generandum; Unde castrati adoptare non possunt §. Sed, & illud 9. *Instit. de adoptionibus*, ibi: *Sed, & illud utriusque adoptionis commune est, quod & ii, qui generare non possunt (quales sunt Spadones) adoptare possunt, castrati autem non possunt.* Ubi, ut vides, Textus dicit, quod spadones possunt adrogare, non autem castrati: Nomine autem *Spadonum*, ut notat Glossa *ib. in verb. Spadones*, veniunt ii, quibus testiculi, vel genitalia abscissa sunt cultello, vel spatula; nomine vero *Castratorum* veniunt ii, qui sic nati sunt, & ab origine sunt inepti ad generationem: ratio autem cur possint adoptare spadones, non autem castrati, ea est, quam adducit Glossa *ibid.* quia scilicet naturæ fortius est impedimentum, quam accidentium, per textum *in leg. Sed est quæsitum, §. 1. & 2. ff. de liber. & posth.* Et sic tenent Mysingerius *in d. §. Sed, & illud 9. Inst. de adoptionibus*, Pichardus *in d. §. Minorem 4. eod. tit.* Rosignol. *de patria potestate discept. 2. c. 1. n. 10. & alii.* Vulgo tamen castrati, spadones, & eunuchi pro synonymis solent accipi. Advertendum tamen est, quod sacri canones castrationem voluntariam expresse vetant, & sic castratos irregulares declarant, *c. Si quis 4. c. Hi qui 5. c. Qui partem 6. c. Si Evangelica 13. dist. 55. cap. 1. de Cleric. pugnant. in duell. cap. ult. de homicid. in 6. Clem. unic. eodem tit. cum similibus*: Rationes autem quare sacri canones castrationem detestentur, enumerat Pignatell. *t. 7. consult. 66. & Ursaya Institut. crim. lib. 2. tit. 5. à n. 162.* I. Scilicet, quia pomorum amoris abscissio magno vitæ periculo peragitur. II. Quia vigor etiam mentis interit, & malignitas quædam, pusillitasque accedit, ipsaque corpora deteriora fiunt, quod in belluis experientia manifestum est; & III. quia voluptatum voluntas nullatenus excinditur, sed potius incrementum accipit, præcipue ex parte mulierem, ob remotionem periculorum gravitationis, juxta lepidum Anton. Abbat. *nelle Frascher. fol. 198.*

Sacerdotes, & alii Sacris Ordinibus initiati possunt adoptare, quia isti non à natura, seu physice, sed per accidens & moraliter tantum inhabiles sunt ad generandum. Abbas *in cap. Si qui 1. de cognitione legali n. 4. Hostiens. ib. n. 4. Rosig. l. c. n. 11. & alii.*

29 Adoptantes, seu adrogantes debent esse sui juris, & majores 24. annis, quia alias nondum habent administrationem suorum bonorum. Quæ omnia, & alia habentur *tot. titul. ff. & Cod. de adoptionibus*, & *Instit. eodem.*

30 Adoptari, seu adrogari possunt tam masculi, quam foeminae, textu expresso in § *Adopt. 1. Instit. de Adoptionib.* ibi: *Qualis est Filius, Filia, Nepos, Neptis, Pronepos, Proneptis.*

31 Adoptari possunt solum legitimi, & legitimæ; spurii enim, & etiam solum naturales excluduntur; *l. Legem 7. vers. imposterum; Cod. de naturalibus liberis*, §. Oportet enim semper, *Authen. Quibus modis natural. efficiant. sui.* Sic Joann. Angel. Bossius *de patria potest. cap. 1. n. 59.* Ascanius Clem. *de patria potest. c. 1. n. 7.* Decius *consil. 288.* & alii.

32 Adoptari possunt solum inferiores ætate saltem 18. annorum Adoptante, vel Adrogante, textu expresso in §. *Minorem 4. inst. de adoptionibus* per verba adducta *n. 25.*

33 Patria potestas quando, & quibus modis amittatur à patribus super filios: Vide *verb. Filius à n. 121. ad 128.* Hic autem ad uberiores notitiam insuper accipe, quod patria potestas tanta erat apud cives Rom. quod lex XII. Tab. sic præcipiebat: *In liberos suprema patrum auctoritas esto: Venumdare, occidere licito.* A patris autem potestate liber efficiebatur, ac sui juris, paterque familias filius constituebatur post triplicem venditionem mox declarandam. *Leg. cit. Si pater filium ter venumduit, filius à patre liber esto.* Hinc præhabendum, emancipationem in Jure Romano esse actum, quo pater, è manu, seu mancipio, idest ex potestate, & dominio filium etiam impuberem, & tutore indigentem dimittebat, *Purch. p. 2. Ethicæ cap. 10. ad tit. 9. de patria potestat.* ubi etiam tradit apud Gal. emancipationem esse actum, quo minor 25. annis, altero, vel utroque parente orbatus, ex consanguineorum consilio, auctoritate Principis judicibus cognita, tutoris potestate dimittitur, ut suorum bonorum usumfructum habeat sub curatoris auctoritate, donec completo anno 25. plenum habeat rerum suarum dominium.

Liberorum igitur emancipationes veteri Jure Romano fiebant per tres imaginarias venditiones, & totidem manumissiones (est autem manumissio idem, ac de manu missio, sive datio libertatis, at rigore loquendo est respectu servorum, de quibus in *verb. Servitus*). Pater itaque naturalis adibat Præto-rem cum aliquo sibi amico, qui maxime fidebat, ac idcirco pater fiduciarius appellatur. Huic vendebat, seu mancipabat filium sic: pater fiduciarius coram Præto- re, & quinque testibus, ac libripende, sic vocato, quod libram, seu stateram ferret, patri naturali dabat in similitudinem pretii unum, vel duos nummos, quos ferebat libripens, sicque filius in illius transibat potestatem; illico tamen eum manumittebat, ac iterato in patris naturalis potestatem residens rursus ab eo mancipabatur, & à patre fiduciario manu mittebatur, ut supra bis, & tertio; quibus expletis, filius è patria potestate dimittebatur.

His successit 1. Emancipatio Anastasiana, quæ fiebat ex rescripto Principis, ut constituerat Imperator. Anastasius *l. 1. Cod. de emancipationibus* 2. Justinianæ, quæ fiebat coram Magistratu, prout statuit Justinianus *l. 6. cod. eod. tit.* Item patria potestas Jure Roman. solvebatur per summam filii dignitatem, & per patris, aut filii mortem civilem. Hæc autem erat capitis diminutio, idest status prioris mutatio, quæque triplex distinguitur, nempe minima, media, & maxima; 1. est tantum familiæ mutatio, salva civitate, & libertate, ut in adoptivis, qui in aliam transibant familiam; 2. est amissio civitatis, & consequenter familiæ, retenta tamen libertate, ut iis

accidebat, quibus aqua, & ignis interdicebatur, sive qui, ut postea mos obtinuit, ob maleficium in insulam deportabantur; quæ poena major erat relegatione; deportati namque civitatem amittebant, & peregrini fiebant, retentis dumtaxat iis, quæ de Jure Gentium: Relegati vero cives Romani persistebant, juribus Rom. gaudebant, videlicet testamenti factione, jure connubii, patriæ potestatis &c. 3. est amissio libertatis, civitatis, & familiæ, ut eveniebat iis, qui majores 20. anni ad pretium participandum venundari patiebantur, vel qui servi poenæ efficiebantur, idest qui ob maleficia ad metallum è fodinis eruendum damnabantur, aut bestiis subiciebantur. Media, & maxima capitis diminutione solvebatur patria potestas, non tamen minima, ut nec etiam solvebatur, sed solum suspendebatur per captivitatem patris propter Jus postliminii, quo scilicet fingebatur patrem nunquam abfuisse, postliminio autem reversus dicebatur, qui ab hostibus captus ad patriam remeabat; *Prælaud. Puch. l. cit.*

* Patria potestas neque divino, neque naturali, aut gentium Jure inducta est, sed legibus Romanorum; *Benedictus XIV. tom. 2. const. 28. incip.* Postremo mense §. 9. Ea ab Imperatore Antonino ad omnes Imperii Romani subditos ampliata est, & consequenter ad Judæorum nationem; *Id. ib.* Ea amittitur à parentibus si liberos exponant, & abjiciant. *Id. ib.* Patria potestas residet apud patrem, non vero apud matrem; *Idem ib. §. 15.* Ut tamen infidelium filius licite baptizetur, sufficit, quod à matre ad Baptismum offeratur, etiam dissentiente patre; *Id. ibid. §. 16.* Patria potestas non officit, quin baptizetur filius adultus, sive adolescens, qui sponte Baptismum petit; *Idem ib. 36.*

§ Jam in additionibus ad verbum *Mater* dictum est, quod inspecto Jure naturæ potestas in filios æque matri, ac patri competit. Jure vero Romano competit solummodo patri, & quidem in immensum.

Num autem hodiernis moribus effectus omnes patriæ potestatis secundum Jus Romanum obtineat, non inutilis est disquisitio. Confer tamen *Strik de usu modern. Pandect. lib. 1. tit. 16. per tot.* qui rem pro dignitate tractat, confutatis *Groenwegg Gudel. Cugnion*, aliisque tenentibus omnes patriæ potestatis effectus hodie cessasse.

(Nec summatim titulos, seu juris corpora, de hac materia tractantes, demonstrabo: est fugienda omnis repetitio, nam, ni fallor, sufficiunt prænotata. *Vid. lit. A pag. 65. col. 1. verb. Alimenta, præsertim pag. 109. lit. D pag. 110. colum. 2. in fin. vers. Etsi :: lit. E pag. 332. vers. Cum corpore :: bene recognosce verb. Filius, vid. lit. I pag. 56. & 59. lit. P pag. 32. ad 41. Ad rem lit. C pag. 151. n. 124.* Si attente ea omnia perlegeris, mihi videtur quæ supra animadvertuntur, corroborata reperiri.)

PATRIMONIUM.

SUMMARIUM.

1 *Ad titulum patrimonii qui possint ordinarii: si agitur de promovendo viro docto &c. necessitas, vel saltem utilitas concurrat: pacifice debet obtineri, & ad sustentationem sufficiens, ad num. 3.*

4 *Quid, si cum facto patrimonio ordinetur, & bona fide: quas pœnas incurrant donans fraudulenter, & fecte idem promittens: constituto, an revocetur: fictum non censetur, si congruam contingat: à quo constituendum alii fratres reperiuntur, & quomodo: an computandum in legitimam: Clerico mortuo do-*

- donans an bona recuperet . ad num. 13.
- 14 Si constituatur , donec aliquod beneficium , aut alia bona adquisierit , an sit sufficiens : quid comprehendat : super quibus rebus debeat constitui , ad n. 24.
- 25 Ad quem pertineat patrimonii examen : quam summam attingere debet : ultra taxam nihil : beneficio impetrato an redeant bona ad suum primævum statum : quando in supplementum beneficii admittatur , ad n. 30.
- 31 Brevi extra tempora obtento , ut ordinetur ad titulum patrimonii , necessitas , & utilitas non dispensatur : executio in eo nequit fieri : quando familiaris Episcopi possit ordinari : more Regularium viventes absque beneficio , seu patrimonio nequeunt ad sacros ordines promoveri : arbitrio Episcopi , an sit sufficiens relinquatur , & sine ejus licentia non potest alienari , ad n. 36.
- 37 Quando talis titulus extinguatur : an possit donari absque dicta licentia , usufructu reservato : neque in emphyteusim : neque alienare patrimonium , ecclesiastico beneficio obtento : quid in similibus alienationibus , & an sit nulla , ad n. 43.
- 44 Epistola Encyclica Sacræ Congregationis super dicto patrimonio : cetera , ad idem concernentia , ad n. 65.
- 66 Auctoris supplementa subnectuntur , ad n. 73.
- 74 Additiones ex aliena manu inseruntur , ad numer. 77.

- 1 Ad titulum patrimonii , vel pensionis ordinari posthac non possunt , nisi illi , quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate , vel commoditate ecclesiarum suarum. Sic expresse Concil. Trident. ses. 21. de reform. c. 2. ibi : „ Patrimonia vero , vel „ pensionem obtinentes ordinari posthac non possint , „ nisi illi , quos Episcopus judicaverit assumendos „ pro necessitate , vel commoditate ecclesiarum suarum „ , & novissime de mandato Innocentii XI. Sac. Congr. Conc. 3. Martii 1679.
- 2 Necessitas autem , vel saltem utilitas ecclesiæ pro admittendo patrimonio , vel pensione regulariter concurrat , & alterutra adesse censetur , quoties agitur de promovendo viro docto , vel nobili , seu potente , probatæ vitæ , & integritatis , quibus valde indiget ecclesia ; cap. Super specula 5. de Magistris , cap. Cum ex eo 34. de election. in 6. Riccius prax. for. eccles. tom. 3. resol. 457. n. 3. Ventrigl. tom. 1. adnotat. 44. §. Unico n. 29. Monacell. tom. 1. tit. 3. formul. 17. n. 3. ubi addit : „ Quod nota pro cap- „ tando arbitrio Episcoporum , qui non semel rerum „ cortici hærendo excusatione deficientiæ beneficii „ etiam hos ab ordinatione repellunt : & eodem tom. „ 1. in appendice ad literam Sac. Congr. Concil. „ super patrimonio Ordinandorum n. 7. “ ubi cit. etiam Garziam.
- 3 Patrimonium , seu pensio debet vere , & realiter ab Ordinando pacifice obtineri , & debet esse sufficiens ad suam honestam sustentationem. Sic expresse Concil. Trident. cit. ses. 21. cap. 2. ibi : „ Eo „ quoque prius perspecto , patrimonium illud , vel „ pensionem vere ab eis obtineri , taliaque esse , quæ „ eis ad vitam sustentandam satis sint. “ Unde Clericus suscipiens Ordines Sacros cum patrimonio ficto , sicuti etiam cum ficto beneficio suspensionem incurrit , vide verb. Ordo art. 2. n. 90. ubi jura , & decreta ad id adducuntur. Non esset tamen suspensus ipse Ordinatus , si bona fide , & nulla fraude , & dolo absque legitimo titulo ordinaretur. Vide d. verb. Ordo n. 91. Et sic ordinatus in Subdiaconum ad titulum patrimonii ipsi à patre assignati , si postea habuit notitiam prioris obligationis dicti patrimonii , non incurrit poenas statutas à Trident. cit. ses. 21. cap. 2.

quia ab initio fuit in bona fide. Sic decisum fuisse à Sac. Congr. Conc. sub die 26. Junii 1621. referunt Sellius in selectis canon. cap. 3. n. 17. & Barbos. in Conc. Trident. loc. cit. n. 72.

Donans fraudulenter , vel fecte promittens patrimonium , deprehensa fraude , & constituto , quod promissio patrimonii fuit facta , & donatio tantum verbalis , debet propter fraudem commissam contra ecclesiam puniri per sententiam Judicis amissione patrimonii. Nicol. Garz. de benefic. part. 2. cap. 5. num. 152. Sanchez de matrim. lib. 6. disp. 32. n. 8. ad med. Fr. Emmanuel in summa tom. 2. cap. 15. num. 7. Petrus de Ledesma in Summa part. 1. de sacrament. ubi de sacramento Ordinis cap. 7. conclus. 6. definit. 5. Avila de cens. part. 3. disc. 5. dub. 5. vers. Tertia Conclusio. Rodericus à Cunha in comment. ad cap. 1. n. 23. distinct. Barbosa in Conc. Trid. cit. ses. 21. cap. 2. n. 70. & alii.

Patrimonium pro Ordinando semel constitutum non potest amplius revocari prætextu , quod fuerit fictitie constitutum , & donatum , nec admittitur constituens , aut donans ad allegandam & probandam fictionem , sed cogitur illud libere Ordinato consignare. Sic respondit Sac. Congr. Episc. in una Januen. 6. Sept. 1697. proponente Eminentiss. Colloredo.

Patrimonium Clerici non dicitur fictum neque fiduciarium , neque insufficiens , si patri una cum fratribus simul donantibus , nihil remaneat pro eorum victu , dummodo donatio sit realis , firma , legitime facta , & tot bonorum , ut fructus ascendat ad summam præscritam in diocesi. Sac. Congr. Episc. in Aretina 10. Apr. 1590. cit. & secut. à Nicolio lucubrat. canon. lib. 1. tit. 1. post n. 23. vers. Et quod patri , & à Monacell. tom. 1. tit. formul. 13. n. 5. Tales autem donationes non debent recipi , nisi prius constet parentes aliunde habere , unde honeste pro status qualitate sustentari queant. Sac. Congr. Conc. in Cesenaten. Synod. 26. Feb. 1695. apud Monacell. tom. 3. tit. 2. form. 2. n. 4.

Non potest tamen solus pater donare uni filio Clerico pro patrimonio in præjudicium aliorum filiorum , non relicta eis legitima portione , sed tantum relicta debita portione aliis filiis , ita ut talis donatio in præjudicium aliorum filiorum nec juramento firmetur ; Gabriel de donat. concl. 4. n. 5. Marius Antoninus de Macerata variar. resolut. lib. 1. resol. 88. n. 9. vers. tertio , Nicolius lucubr. civil. lib. 2. tit. 7. de donat. inter virum & uxorem , & patrem & filium n. 15. vers. Immo Filius , Monacell. tom. 1. tit. 3. formul. 13. n. 6. Ventriglia tom. 1. adnotat. 42. §. 1. n. 24. subdens , quod hinc bene servant nonnullæ curiæ ecclesiasticæ informationem capiendo super numero filiorum , & bonis donantis.

Donatio patrimonii facta à patre filio , ut ad sacros ordines promoveri possit , non conferri debet , nec imputari in legitimam , quia talis donatio non dicitur ob causam , cum non habeat necessitatem , ut est donatio causa dotis , nec respiciat commodum donantis ; tum quia patrimonium non est libere assignatum , ut de illo possit Clericus ad libitum disponere , cum non possit vendi , nec alienari , quod requiritur in legitima , adeoque &c. Gratian. discept. forens. cap. 159. n. 31. Squillant. de privil. Cleric. cap. 12. n. 25. cum aliis ibi citatis. Ventriglia l. c. n. 22. Barbos. de offic. & potest. Episc. part. 2. allegat. 19. à n. 64. ad 69. cum innumeris ibi citatis contra plures alios citatos ibid. n. 70.

Donatione facta , & secuta traditione bonorum donatorum pro patrimonio ad suscipiendos ordines sacros ; si Clericus moriatur ante susceptos Ordines , non obstat decretum Concilii Trident. cit. ses. 21. cap. 2. quin donans recuperet eadem bona , si attento jure communi restituenda forent. Sic decisum fuisse à S. Congr. Conc. in Mutinen. 11. Junii 1631. referunt Sellius in select. canon. cap. 3. num. 3. & Barbosa

- 13 *in Conc. Trident. loc. cit. n. 43.* Ventriglia tamen *loc. cit. n. 23.* cum Riccio, Antonio de Marinis, Donat. ibi adductis dicit, quod si hæc donatio facta pro suscipiendis sacris ordinibus non habuerit effectum suum, quia donatarius discesserit è vita ante susceptionem Ordinum, adhuc donatio ad hæredes donatarii transit, & non ad donantem revertitur.
- 14 Patrimonium donatum per parentes ea conditione, ut Filius usumfructum habeat donec beneficium aliquod, aut bona alia ad ejus congruam sustentationem sufficientia adquisierit, est sufficiens, & ad illius titulum potest ordinari. Sic decisum fuisse à Sac. Congreg. Episc. & Regul. *in Eugubina 22. Maij 1590.* referunt Sellius *loc. cit. cap. 3. n. 2.* & Barbosa *loc. cit. num. 41.* Vide *infra n. 28.* Talis autem Clericus non spoliatur patrimonio, quamvis Beneficium, vel bona acquirat, sed viget Patrimonium ut prius, non obstante dicta conditione, donec ab Episcopo non fiat subrogatio. Vide *verb. Ordo art. 2. n. 93.* ubi afferuntur ad id decreta Sac. Congr.
- 16 Tale autem patrimonium assignatum Clerico a consanguineis cum clausula: *Donec fuerit de beneficio provisus &c.* non comprehendit officium Organistæ, et Magistri Capellæ. Sac. Congr. Concilii 26. *Junii 1621.* apud Barbosam *in Sum. Apostolic. decis. verb. Patrimonium n. 10.*
- 17 Patrimonium super re immobili constitui debet; *Communis* cum Barbosa *in Concil. Trident. ses. 21. cap. 2. n. 36.* & *de offic. & potest. Episcop. par. 2. allegat. 19. n. 55.* cum pluribus ibi citatis. Item patrimonium debet esse res certa, & fructifera. Sic decisum referunt Garzias *de beneficiis part. 2. cap. 5. n. 96.* & Barbosa *in Trid. loc. cit. n. 37.* & *in Summa loc. cit. n. 4.*
- 19 Patrimonium pro ordinando Clerico potest constitui super bonis emphyteuticis. Sac. Congr. Concilii *in Lucana 7. Sept. 1630.* apud Barbosam *in Summa Apostolic. decis. l. c. n. 12.*
- 20 Patrimonium constitui potest etiam in censibus, dummodo constituentes tale patrimonium in forma juris valida se obligent, quod in casu redemptionis pro sufficienti Ordinati victu providebunt, donec iterum investiantur. Sac. Congr. *in Nullius 21. Junii 1629. l. 13. decretor. p. 109.*
- 21 Patrimonium constitui non potest in bonis hypothecatis, quia ordinatus non poterit ex illis bonis sustentari, si creditor de iis sibi satisfieri voluerit, nam transierunt cum onere hypothecæ. Sac. Congr. Episcop. *in Ugentina 6. Octobris 1717.* Potest tamen in ipsis hypothecatis constitui, quando bona hypothecata, deductis oneribus, sufficiunt ad congruam sustentationem. Eadem Sac. Congr. Episcop. *in Faventina*
9. *Martii 1614.* & etiam Sac. Congreg. Concil. apud Nicol. *Lucubrat. Canonic. lib. 1. tit. 11. num. 25. vers.* Quod tamen. Item potest in ipsis bonis hypothecatis constitui, quando donator, vel assignator patrimonii aliis hypothecati promittit evictionem, & habet alia bona libera, de quibus eam præstare potest, quia tunc ratio cessat, et multo magis quando ipsa bona donata, vel assignata, deductis oneribus sufficiunt ad congruam sustentationem. Eadem Sac. Congreg. Episcop. *in dict. Faventina 9. Maij 1614.* apud Nicol. *loc. cit. vers.* Limitandum tertio.
- Patrimonii quantitas, ad quod quis promoveri possit, non taxatur, sed remittitur ad terminos Concilii. Sac. Congreg. Concilii penes Garziam *de Benefic. part. 2. c. 5. n. 113.* & Barbosa *in Trident. ses. 21. cap. 2. n. 37.* & *jur. eccles. univers. lib. 1. cap. 33. n. 155.* & *in Summa loc. cit. n. 3.*
- Patrimonii examen pertinet ad Episcopum private quo ad alios. Sac. Congr. Conc. *in Placentin. 16. Martii 1630.* apud Barbosam *in Trid. loc. cit. n. 39.* & *in Summa l. c. n. 11.* & *Jur. eccles. univers. l. c. n. 156.*
- Taxa patrimonii sacri extra Urbem in summa scutorum quadraginta monetæ Romanæ non dicitur excessiva, nec est reducenda. Sac. Congr. Concil. *in Senogaliens. pro Terra Rocchæ contrada 20. Junii 1705. in resp. ad primum dubium.*
- Ultra taxam non possunt in patrimonium assignari alia bona. Ead. Sac. Congr. Conc. *in d. Senogallien. in resp. ad tertium dubium.*
- Impetrato beneficio bona assignata in patrimonium redeunt ad primævum statum etiam pro rata beneficii obtenti, facta tamen prius subrogatione per Ordinarium. Eadem Sac. Congr. Conc. *in dict. Senogallien. in resp. ad 4. & 5. dubium* juxta alia decreta *in Terracinen. 20. Julii 1619.* & *in Tolentinaten. 10. Maij 1692.* in quibus responsum fuit, titulum, & privilegium patrimonii Ordinati non extingui, quamvis Ordinatus acquirat beneficium, nisi fiat ab Episcopo subrogatio.
- Patrimonium Ordinandi inserviens solum pro supplemento defectus reddituum beneficii, non admittitur, nisi ecclesiæ utilitas, aut necessitas id exigere Episcopo videatur. Sac. Cong. Concil. *in Asculana 13. Martii 1693. l. 23. Decret. fol. 62.* & *in Tridentina 1. Martii 1687.*
- Facilius tamen ordinandus admittitur ad hunc titulum, quam si haberet patrimonium simplex sine admixtione beneficii. Monacell. *tom. 1. in Appendic. ad literam Sac. Cong. Conc. de Patrim. Ordinandorum n. 16.* & *tom. 4. supplement. ad tom. 3. n. 185.* Quarant. *in Summ. Bullar. verb. Ordo, vers.* Secundo exten-

☉ Patrimonii ad ordines suscipiendos constituti pro suscipientium sustentatione redditus sufficere debent, taxas synodales non superando, utpote Episcopi arbitrio, juxta territorii constitutionem assignatio pendet (a). Semper Reges Catholici opportunè providere censuere, ne Ecclesiastici sine sufficiente viverent dotatione (b), & regii proventus per patrimonium ad sic promovendum diminuerentur (c); ita ut, cum similes evitare haud consequerentur, fuit equidem concordatum, & a Summo Pontifice D. Clemente XII. mediante ejusdem Hispaniarum Regis supplicatione, concessum, eas declinandi ergo, quod imposterum, patrimonium summam sexaginta Romæ Coronatorum singulis annis non excederet (d): sed cum ultimè præveniatur, Episcopos congruas assignare, præsentis temporis consideratione, majorisque rerum æstimationis præ oculis habita: reddituum patrimonii valor, congruam synodalem præscriptam ad minus attingere debet, per consequens congruæ hujus assignatio, ni fallimur, aliud quam taxæ nomen non meretur (e).

(a) *Ord. circ. 12. Jun. 1769. §. 6. ibi: lit. D. pag. 73.*

(b) *Aut. acord. 4. tit. 1. lib. 4. §. 20. ibi:* Y que por quanto dispone el Santo Concilio de Trento, que á las Ordenes mayores no se pueda ascender sin que el promovido tenga capellanía, beneficio, pension, ó patrimonio con las calidades contenidas en su canon, y esto de manera, que sea bastante para su decente sustentacion :::

(c) *Id. §. 21.* Que porque hay muchos que en frau-

de del estado temporal se ordenan á título de patrimonio, cuyos bienes eclesiásticos quedan libres de las cargas á que estaban sujetos, y lo hacen solo con ánimo de defraudar los derechos reales, á que ocurrió el Santo Concilio, mandando que los patrimonios, á cuyo título se admitiese á Ordenes mayores, no pudiesen enagenarse :::

(d) *Concord. ann. 1737. §. 5. ibi:* Vid. *verb.* Forum.

(e) *Vid. sup. prox. §. 21. ibi:* Porque hay muchos.

- tende. Riccius *prax. for. eccles. tom. 1. resol. 458. n. 3.* ubi declarationem Sacræ Congregationis affert.
- 31 Obtinens breve extra tempora cum clausula: *Ut ad titulum patrimonii tui promoveri licite possis*, non censetur dispensatus super necessitate, vel commoditate ecclesiæ a Concil. Trident. requisita ad hoc, ut quis ad titulum patrimonii possit ordinari. Sac. Cong. Conc. in *Parmen. 10. Junii 1648. & in S. Agathæ Gothorum eodem die, et anno.*
- 32 Episcopus non potest ordinare suam familiarem triennem ad titulum patrimonii, vel pensionis ob necessitatem, vel utilitatem ecclesiæ, sed requiritur beneficium, ut declaravit Sac. Cong. Concil. in *Tricaricen. 27. Junii 1697.* in qua proposito dubio: *An stante novissima constitutione Sanctissimi D. N. possit Episcopus familiarem triennem ad titulum patrimonii promoveri ad sacros ordines ob necessitatem, vel utilitatem ecclesiæ nullo collato ecclesiastico beneficio?* Respondit *Negative*, & est contra *Barbosam in Summa loc. cit. n. 2. Garziam de benefic. p. 2. cap. 5. num. 81. & alios citantes antiquum Sac. Congr. Decretum.*
- 33 Patrimonium Clerici, ad cujus titulum fuit ad sacros ordines promotus, non potest capi in executione ob illata vulnera alicui ad reficiendas curationis expensas a Judice condemnatas, etiamsi nihil aliud præterea possideat, quia ejus alienatio interdicta est Decreto Concilii *cap. 2. ses. 21. de reformat.* Sac. Congr. Conc. *5. Februarii 1604.* apud *Barbosam in Summa loc. cit. n. 9. & lib. 1. juris eccles. univers. cap. 33. n. 160.*
- 34 Sine patrimonio, aut beneficio ad sacros ordines promoveri non possunt Clerici Religiosi more Regularium in communi viventes, qui numquam, vel non nisi ad certum tempus professionem emittunt, & interim ad seculum redire possunt. *S. Pius V. constit. 75. incipient. Romanus Pontifex.*
- 35 Patrimonium an tale sit, quod sufficiat? relinquatur arbitrio Ordinarii propter diversitatem locorum, cum in uno loco sufficiat, quod in alio non erit sufficiens. *Sacr. Congr. Concil. apud Barbosam in Summa loc. cit. n. 2.*
- 36 Patrimonium, seu pensio posthac sine licentia Episcopi alienari, aut extinguere, vel remitti nullatenus potest, donec Ordinatus beneficium ecclesiasticum sufficiens suo statui sint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere possint. Vide *verb. Ordo, art. 2. n. 93.*
- 37 Unde patrimonii titulus non extinguatur, etiamsi Ordinatus acquirat alia bona, donec ab Episcopo loco patrimonii subrogentur. Vide *d. verb. Ordo art. 2. n. 93.*
- 38 Neque Ordinatus potest absque expressa licentia Episcopi donare patrimonium libere constitutum, reservato sibi usufructu ad vitam. Vide *dict. verb. Ordo art. 2. n. 94.*
- 39 Neque potest absque licentia Episcopi illud in emphyteusim concedere, reservato desuper annuo canone fructibus correspondente. Vid. *dict. verb. Ordo art. 2. n. 95.*
- 40 Neque patrimonium potest sine licentia Episcopi alienari, etiamsi Ordinatus consequatur beneficium. Vide *dict. verb. Ordo art. 2. n. 96.*
- 41 Prohibitio Concil. Trid. alienandi patrimonium extenditur ad fidejussionem Ordinati. Et quomodo in tali casu provideatur creditori? Vide *d. verb. Ordo n. 67.*
- 42 Venditio, hypothecatio, extinctio patrimonii, vel pensionis subsequens promotionem est invalida, quia dictio illa Concilii: *Nullatenus possint*, importat nullitatem actus ipso jure. *Barbosa in Concil. Trid. cit. ses. 21. cap. 2. n. 60. & seq. cum pluribus ibi citatis, & alii communiter.*
- 43 Patrimonii sacri permutatio sine Episcopi consensu nulla est, Sac. Congr. Conc. in *Fanen. patrimonii sacri 2. Aug. 1717. ad primum dubium.*
- 44 Ad uberiores notitiam juvat hi afferre epistolam encyclicam Sacræ Congregationis Concilii super patrimonio Ordinandorum, quæ est, ut sequitur.
- “ Etsi Sacra Congregatio Concilii Tridentini *cap. 2. ses. 21. de reformat.* disserte caveat, ne quis Clericus secularis, quamvis alias sit idoneus moribus, & scientia, et ætate, ut ad sacros ordines promoveatur, nisi prius legitime constet, eum *beneficium ecclesiasticum*, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere; patrimonium vero, vel pensionem obtinentes ordinari non possint, nisi illi, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate ecclesiarum suarum; temporis tamen cursu animadversum est nonnullos Episcopos ab hac ordinandi norma, absque ullo discrimine deflexisse, passim quoscumque ad patrimonii titulum ad sacrum ministerium admittendo. Quantum ex hoc jacturæ in ecclesiastica disciplina acceptum fuerit, manifestum est. Quare Sanctissimus Dominus noster pro suo insigni zelo malis hujusmodi provide obviantur prædictæ dispositionis exactissimam observantiam in Urbe in primis instauravit, deinde per hasce circulares literas Ordinariis omnibus Tridentini decretum in memoriam reduci mandavit, quantum tenus omnes illud sancte custodiant, scientque non aliter, non ordinandum ad titulum patrimonii, & pensionis, nisi cum ecclesiæ *necessitas*, vel *commoditas* ita exigat, qua in re prudens Ordinarii, timoratorumque judicium versari debet. Dominatio igitur tua Sanctitatis suæ exemplo, et mandato sese conformare non omittat, dum ei omnia prospera precamur a Domino. Romæ 3. Maii 1679. = *Uti Frater.* = *P. Card. Columna Præfectus.* = *S. Archiepisc. Brancacius Episcopus Viterb. Secr.*
- Bona assignata in patrimonium Clericorum pro Ordinibus suscipiendis non sunt subjecta, nisi oneribus certis realibus & invariabilibus, quando tempore assignationis erant subjecta similibus oneribus. Sac. Congreg. Immunit. in *una Montis Regalis 11. Augusti 1638. lib. 3. Decretal. Paul. pag. 95.*
- Patrimonia ad quorum titulum Clerici sunt ordinati, sunt immunita ab impositionibus, & gabellis. Eadem Sac. Congr. Immunit. in *Alban. 14. Septemb. 1626. 1. Decretal. Paul. pag. 18. & in Faventina 24. Martii 1627. ubi pag. 42.*
- Limita tamen quoad usque Clerici non obtineant beneficium legitime subrogatum loco patrimonii. Eadem Sac. Congr. Immunit. in *Fundana 25. Septembr. 1627. eodem l. pag. 66. 13. Nov. 1629. lib. 7. Decret. Paul. pag. 62. in Aquilana 27. Apr. 1638. lib. 3. Decretal. Paul. pag. 58. in Lycien. 26. Aug. 1636. ibi pag. 12. in Nucerna 23. Ianuarii 1674. lib. 1. Decretal. Altov. pag. 891. in Firmana 14. Maii 1675. d. lib. pag. 1097.*
- Licet patrimonia Clericis sint assignata pro assumendis sacris ordinibus, non est permittendum gaudere exemptione patrimonii ecclesiastici, nisi post assumptionem Sac. Ordinum, gaudere tamen debent exemptione bonorum Clericorum, si vere effectu fuerint in Clericum translata. Ead. Sac. Cong. Imm. in *Aquilana 5. Martii 1641. lib. 3. Decret. Paul. pag. 138.*
- Bona integre assignata Clerico in patrimonium non gaudent Immunitate patrimonii sacri ab oneribus laicis nisi a die suscepti ordinis sacri. Eadem Sac. Congr. Immunit. in *Aquilana 4. Aug. 1627. lib. 1. Decret. Paul. pag. 47. in Nazarena 2. Apr. 1669. lib. 1. Decret. Paul. pag. 58. in Aprutina 2. Julii 1630. lib. 2. Decret. Altov. pag. 336. in Neritonen. 12. Julii 1689. lib. Decret. Martelli pag. 493. in Pedemontana 22. Nov. 1692. lib. 1. Decret. Vallem. pag. 4. in Aquilana 11. April. 1693. d. l. pag. 36.*
- Restituenda sunt quæcumque fuerunt a Clerico indebite exacta per Ministros laicos super bonis, ad quorum titulum fuit ordinatus. Eadem Sac. Congr. Immunit. in *Caputaquen. 30. Mart. 1694. lib. 1. Decret. Vallem. pag. 114.*
- Amplia I. Etiamsi ille promotus fuisset ad ordines

- sacros, incepto jam semestri, in cujus fine collectæ solvendæ erant. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *Æsina* 5. Octobr. 1688. lib. Decret. Martelli pag. 357. excipe tamen onera privilegiata, *ibid.*
- 52 Amplia II. Etiam quoad collectas Camerales. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *Camerinen.* 7. Octobris 1631. lib. 2. Decret. Paul. pag. 93. in *Forosempronien.* 13. Aug. 1647. lib. 4. Decr. Paul. pag. 23. in *Montis alti* 14. Octobr. 1630. lib. 2. Decret. Paul. pag. 62.
- 53 Amplia III. Quod bona patrimonii Clericalis sunt exempta ab onere subsidii triennalis. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *Anagnina* 13. Aug. 1632. lib. 2. Decret. Paul. pag. 166.
- 54 Amplia IV. Quamvis in assignatione patrimonii apposita fuisset clausula: Donec, & quousque obtinuerit beneficium ecclesiasticum, vel de aliis fructibus provisus fuerit, quibus se alere possit. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *una Civitatis Castelli* 2. Martii 1700. lib. 2. Decret. Vallemanni pag. 275.
- 55 Amplia V. Quod bona subrogata loco bonorum, ad quorum titulum quis fuit ordinatus, si subrogatio legitime facta fuerit, gaudent exemptione. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *una S. Severini* 26. Aug. 1636. lib. 3. Decret. Paul. pag. 13. & in *una S. Angeli in Vado* 12. Julii 1686. lib. Decret. Mart. pag. 495.
- 56 Amplia VI. Quod etiam bona acquisita a Clerico, & subrogata in patrimonium sunt exempta.
- 57 Amplia VII. Quod bona assignata pro patrimonio Clerici delenda sunt de catastico laicorum, & describenda inter bona ecclesiasticorum. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *Squillacen.* 21. Jan. 1676. lib. 1. Decr. Alt. pag. 1202.
- 58 Amplia VIII. Nec possunt confiscari, & ideo restituenda sunt. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *Mutinen.* 15. Junii 1638. lib. 3. Decret. Paul. pag. 64. & 13. Junii 1640. dict. lib. pag. 127.
- 59 Amplia IX. quod bona assignata in patrimonium ad sacros ordines suscipiendos gaudent exemptione a collectis impositis per æs, & libram pro eo tempore, quo Ordinatus non habuit sufficiens beneficium. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *una Civitatis Plebis* 10. Nov. 1674. lib. 1. Decret. Altov. pag. 1022.
- 60 Amplia X. Quod etiam bona assignata pro supplemento patrimonii juxta taxam factam in synodo gaudent exemptione. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *Recinaten.* 18. Decemb. 1668. lib. 1. Decr. Alt. pag. 300.
- 61 Amplia XI. Quod bona assignata in patrimonium Clerici sunt Immunia a Bonatenentia; illa vero transeunt cum suis hypothecis, pro quorum liberatione Clericus agere potest contra assignantem. Ead. Sacr. Congr. Immun. in *Sulmonen.* 19. Novemb. 1630. lib. 2. Decr. pag. 66.
- 62 Sacerdos, cui fuit evicta possessio, super qua erat constitutum patrimonium, si subrogavit aliam possessionem legitime cum auctoritate Episcopi, gaudet pro subrogata exemptione a collectis. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *Æsina* 21. Jan. 1676. lib. 1. Decr. Alt. pag. 1158.
- 63 Injungitur Episcopis Status Subaudiæ, ut circa assignationes pro patimoniis Clericorum obviant fraudibus, observando Sacros Canones, Concilia, & Constitutiones Apostolic. in illorum Constitutione. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *Taurinen.* 15. Martii 1650. lib. 44. Decr. Paul. pag. 101.
- 64 Injungitur Episcopis status Pedemontis, ut sedulo curent, ne fiant fraudes circa patrimonia assignanda Clericis in præjudicium communitatum, & ne eadem patrimonia excedant quantitatem sufficientem pro quolibet Ordinandorum Episcopi arbitrio juxta dispositionem Sacri Concilii Tridentini. Ead. Sacr. Congr. Immun. in *Pedemontana* 28. Febr. 1658. lib. Decret. Rocci pag. 70.
- 65 Verum quando pater habens plures filios assignat duobus omnia sua bona in patrimonium, Episcopus provideat, ne subrepant fraudes, & informet. Eadem Sacr. Congr. Immun. in *Squillac.* 9. Junii 1704. lib. 3. Decret. Vallem. pag. 592.
- * Patrimonii loco ad suscipiendos ordines sacros a Græcis assignari nequit dos uxoris. Benedict. XIV. tom. 1. const. 57. incip. Etsi pastoralis §. 7.
- Constitui non debet patrimonium in industria Clerici, ut si sit Musicus, Ludimagister, &c. ut respondit Sacr. Congr. in *una Seguet. mense Octobr.* 1589. Sicuti nec constitui potest in bonis movilibus, & somoventibus, ut respondit Sacr. Congr. Conc. 29. Novemb. 1670. *Instit. Eccles.* 26. §. 7.
- Patrimonium admissurum se profitetur Benedictus XIV. dum erat tantum Archiepiscopus Bononien. in Capellania amovibili, dummodo patronus obligasset fidem suam numquam ab ordinato removendi illam Capellaniam, quoadusque ille vixisset, vel quoadusque ordinandus non obtinisset aliud sive beneficium sive patrimonium, & idem patronus, vel alius se pariter obstrinxisset ad alimenta ordinato præstanda, si forte impediretur a celebratione missæ. *Ibid.* §. 11.
- Item admisit in censibus perpetuis, dummodo debitores census, si voluissent illum restituere obligassent sese ad deponendam pecuniam in loco tuto, ad hoc ut in novis censibus, vel stabilibus impenderetur. *Ibid.* §. 12. Tunc autem curæ erit ordinato sub pœna suspensionis de investienda pecunia.
- Si quis voluerit assignare de suo patrimonium sufficiens ordinando, dummodo hæc liberalitas sit vera, & inalienabilis absque licentia Ordinarii, id ubique admitti poterit ex variis responsis Sacræ Congregationis. *Ibidem* §. 13. Curandum est tamen, ut bona illa adeo libera sint ab aliis oneribus, ut remaneant ex iis sufficientia alimenta ordinato. *Ibid.* §. 14. Dummodo etiam absit omnibus pactio tacita, vel expressa extra instrumentum, ut possessio bonorum remaneat apud assignantem. Non valet assignatio patrimonii facta a patre respectu filii, cui in præjudicium legitimæ reliquorum hliorum omnia sua tribuit. Sicut nec admittitur, si pater transferat omnia sua in filium cum onere, ut se alat, nisi id expressum candide fuerit in instrumento patrimonii. *Ibid.*
- Si quis fictum patrimonium suum sciat, & nihilo secius ordinationem recipiat, manet suspensus, ut ex *can. Neminem, & can. Cunctorum, dist. 70.* & ex decreto Sacræ Congregationis anno 1610. Si vero id nesciat, sciat autem Ordinarius, & tamen ordinet, Ordinarius quidem suspensionem non incurrit; teneatur tamen de suo ordinatum alere ex vi eorundem canonum, & sensu Sacr. Congr. Concil. *Ibidem* §. 16.
- Patrimonii alienatio absque Ordinarii licentia ipso jure nulla est, ut ex decretis Sacræ Congregationis. *Ibidem* §. 28. Nec commutari potest in alia bona, vel in aliud pariter beneficium sine facultate Ordinarii, ut ex similibus decretis. *Ibidem* §. 29. Nec tandem obligari possunt bona patrimonii, adeo ut si forte accidat, ut debitum solvendum sit, nulla fieri executio poterit, nisi supra eorum bonorum partem, quæ alimentis ordinati superfluit. Fas est tamen creditori recipere in solutum, seu vendere, jus quod post mortem transiret ad hæredes. Ita ex decretis Sacræ Congreg. *Ibidem* §. 30.
- Denique ordinati ad titulum beneficii, resignare illud nequeunt, nisi facta mentione tituli, qui beneficio resignando adjacet, & concludentibus probationibus demostretur aliam suppetere resignanti viam, qua commode sibi de victu provideat, Ita ex decretis Sacr. Congr. *Ibid.* §. 30. *
- Ad titulum patrimonii non posse ordinari, nisi eos, qui vel necessarii, vel utiles sunt ecclesiæ, communiter traditur. At non in eo omnes conveniunt, quinam dicendi sunt vel utiles vel necessarii ecclesiæ.
- “Stimo utili alla Chiesa (recte inquit Auctor notarum in novissima Concordata inita S. Sedem inter, & Serenissimum Regem Neapolis cap. 4. art. 2. n. 2.)

„quelli, i quali si promovono allo stato ecclesiastico chiamati dal Signore non già per ambizione o per altro rispetto o vantaggio umano, e che fanno sperare che col di loro buono esempio e dottrina possano edificare i popoli, e servire i Parrochi, assistere ai Vescovi, ed adempire alle parti che sono proprie del loro istituto. Necessari poi si considerano a riguardo del bisogno delle chiese, e del comodo de' Popoli, accadendo che in un luogo benchè numeroso di popoli per mancanza di benefici, capellanie, servizi di chiese e simili necessità minor numero di ecclesiastici, e che all' incontro maggior numero si richiegga quattunque meno numeroso di popoli, e ciò per soddisfare al servizio delle chiese collegiali, cattedrali, ed altre chiese, che hanno bisogno del quotidiano servizio del coro, o per adempire all'obbligo delle messe e simili fondazioni; e concorrendovi l'utilità delle chiese i Vescovi devono essere più facili, perchè mai fu superfluo, e molto meno odioso il numero di buoni e santi ecclesiastici, ma più tosto da' nostri popoli sempre desiderato.

77 Recteque idem Auctor ubi supra n. 4. monet, quod: *basta che per detto effetto vi concorra l'una, o l'altra, cioè la commodità o sia l'utilità, o la necessità de la chiesa*: idque quia disjunctive loquitur Concilium Tridentinum ses. 11. cap. 2. de Reformat.

(Vid. circa hic exposita verb. Congrua, Parochus vers. Quod Parochus: : verb. Unio beneficiorum, ibi, & in add. hisp. Vid. etiam lit. E, pag. 153. col. 1. lit. D, pag. 72. per tot. in addit. hisp. novis. Quoque retine art. 2. lit. B, pag. 400. cum addit. novis. pag. seq. vers. Omnia: : & pag. 407. quæ incipit De exemptione: : usque in fin. sequentique pag. vers. Postquam: :).

PATRINUS. Vid. verb. Baptismus, art. 7. n. 4. n. 43.

PATRONI BENEFICIORUM.

- 1 Patronus ecclesiasticus tenetur præsentare ad beneficium Curatum illum, quem digniorem putat inter approbatos ab examinadoribus, ex vi Trident. ses. 24. cap. 18. etiamsi de præelectione dignioris non fuerit ei facta interpellatio. Benedictus XIV. tom. 2. Bull. constit. 4. incip. Redditæ Nobis.
- 2 Patroni ecclesiastici iudicium in electione dignioris sequi tenetur Episcopus, si nemo adversus patroni iudicium reclamet. Secus vero si inter approbatos ab examinadoribus sit qui reclamet à præelectione Patroni. Idem *ibid.* Vide infra verb. Præsentatio.
- 3 Patronus laicus præsentare tenetur digniorem ad beneficium curatum, ut ex S. Thoma 2. 2. quæst. 65. art. 2. ad 3. aliisque Theologis firmatur *Inst. eccles.* 7. §. 5. 8.
- 4 Patronus si promiserit conferre alicui beneficium ex motivo aliquo temporali, nempe quia sibi sit conjunctus sanguine &c. non obligatur servare quod spondit, tum præsertim cum nondum beneficium vacat. Ita ex S. Thoma, *Instit. eccles.* 23. §. 28. *
- 5 Patroni præsentare possunt Canonicos Regulares Lateranenses, & SS. Salvatoris ad beneficia secularia Curata, & residentialia, cum præservatione beneplaciti apostolici, aliisque conditionibus latius expressis à Benedicto XIV. tom. 1. constit. 135. incip. Quod inscrutabili, §. 17. & 18. Vide infra verb. Præsentatio.
- 6 Ex stylo Datarie, si lis inter patronos intra tempus præfixum finiri nequeat, provisio beneficii reservata est Papæ ex allegatis per Riganti tom. 3. pag. 279. n. 191. in Regulam 42. Cancellarie.
- 7 Si Patronus beneficii Rectorem interficiat, ipse, & omnes ad patronatum jus habentes illud amittunt, ex

cap. In quibusdam, de pœnis. De synod. diœc. lib. 13. cap. 24. §. 21.

Alia ad rem. Vid. verb. Beneficia art. 3. à n. 69. 8 & art. 5. à n. 31. & verb. Juspatronatus per tot. & signanter art. 4.

PATRONI SANCTI.

SUMMARIUM.

- 1 Electio Sanctorum in patronos facienda est juxta Decretum à Sacra Congregatione Rituum de mandato Urbani VIII. die 23. Martii 1630.
- 2 Hoc decretum est in viridi observantia. Recurrentibus enim ad Sacra Congregat. Rit. pro approbatione electionis in patronum alicujus Sancti solet rescribi, quod doceant de servato decreto Urbani VIII.
- 3 Et si in electione requisita dicti decreti observaverint, & locus non sit celebris notæ, solet concedi approbatio cum clausula: Dummodo alium principalem patronum, seu protectorem non habeant.
- 4 Electio patroni non confirmatur à Sacra Congr. Rituum ex solo motivo devotionis, sed ex aliis causis hic recensitis.
- 5 In electione Sancti in patronum non debent fieri promissiones, & vota servandi diem festum ejusdem de præcepto, & jejunandi in ejus vigilia.
- 6 Excipitur tamen festum unius ex principalioribus patronis in quocumque regno, sive provincia, & alterius pariter principalioris in quacumque civitate, oppido, vel pago, ubi hos patronos haberi, & venerari contigerit; nam tale festum est de præcepto observandum.
- 7 Excipiuntur etiam electiones Sanctorum Patronorum factæ ante emanationem supra allati decreti Urbani VIII. Tale enim decretum, licet irritet electiones postea factas, & faciendas, non irritat electiones jam antea celebratas.
- 8 Regulares tenentur celebrare festum, & officium de patrono principali loci conventus, ac de patrono, seu protectore principali civitatis, & regni, aut provincie sub ritu duplici primæ classis, & sine octava.
- 9 Ad officia vero de patronis minus principalibus, ac de Sanctis diœcesum non tenentur, nisi sint descripta in kalendario, & tunc non sub alio ritu quam ibi assignato.
- 10 Ad hoc autem ut Regulares teneantur ad officia patronorum principalium, & Clerici seculares etiam ad officia patronorum minus principalium, debent esse electi in patronos juxta conditiones requisitas in dicto decreto Urbani VIII.
- 11 Regulares exempti, & utentes Breviario Romano an possint recitare officia de patronis minus principalibus, & de festis diœcesum solitis recitari à Clero seculari.
- 12 Regulares sub ritu primæ classis, sed sine octava, tenentur recitare officium Sanctorum, qui provinciis ipsorum Regularium præsunt tamquam eorum patroni, seu titulares.
- 13 Officium patroni principalis loci tenentur omnes recitare sub ritu duplici primæ classis; Clerici quidem seculares cum octava, Regulares autem sine octava.
- 14 Si in locis diœcesis nullus reperiatur electus patronus, tenetur diœcesis non solum ad festum de

de patrono civitatis, sed etiam ad octavam.

15 In patronorum, sive protectorum præcedentia servandus est ordo hierarchiæ ecclesiæ, & inter ordinem hierarchicum, anterioritas in electione.

16 Subnectuntur Supplementa Auctoris ad n. 18.

19 Nove addit. ad n. 21.

Electio Sanctorum in patronos debet fieri juxta decretum à Sacra Congregatione Rituum editum de mandato Urbani VIII. quod, ut ab omnibus præ oculis habeatur, hic ad literam datur.

DECRETUM

Super electione Sanctorum in patronos à Sacra Rituum Congr. de ordine Sanctissimi Domini nostri

URBANI PAPÆ VIII.

Emanatum die 23. Martii 1630.

„ Sacra Rituum Congregatio, annuente SS. D. N. in electione patronorum mandavit infrascripta imposterum servari debere, declarans, quod aliter facta electio nulla sit ipso jure.

„ Primo, quod eligi possint in patronos ii solum, qui ab ecclesia universali titulo Sanctorum columnatur, non autem Beatorum dumtaxat.

„ Secundo, quod de patrono civitatis electio fieri debeat per secreta suffragia à populo mediante consilio generali illius civitatis, vel loci, non autem ab officialibus solum, & quod accedere debeat consensus Episcopi, & Cleri illius loci.

„ Idemque servari debeat in patrono regni, qui pariter eligi debeat per secreta suffragia à populo singularum civitatum provinciarum.

„ Et quod Repræsentantibus regnum, civitatem, vel provinciam nulla competat facultas eligendi patronos, nisi ad hoc habeant speciale mandatum, & ulterius interveniat consensus Episcopi, & Cleri dictarum civitatum.

„ Et tertio, quod causæ electionis novorum patronorum debeant in Sacra Congregatione deduci, & ab ea examinari, ac demum causa cognita, ab eadem Congregatione approbari, & confirmari.

„ Et ne præmissorum ignorantia ullo unquam tempore possit allegari; eadem Sacra Rituum Congregatio suprascriptum decretum imprimi, & publicari mandavit.

2 Hoc decretum est in viridi observantia, nam recurrentibus Universitatibus ad Sacram Congregationem Rituum pro approbatione electionis in patronum alicujus Sancti, si preces dictis requisitis sunt destitutæ; rescribi solet: *Doceant de servato decreto Urbani VIII.* prout non semel se vidisse testatur Monacell. tom. 2. tit. 16. formul. 10. num. 11. vel *Pro concessione servata forma decreti Urbani VIII.*

3 Alias vero, qui in electione requisita decreti observarunt, si locus non sit celebris notæ, solet concedi approbatio cum clausula: *Dummodo alium principalem patronum, seu protectorem non habeant, ut in una Mazzarien. 30. Martii 1697 pro Universitate Castri Veterani, & in alia Lycien. 11. Julii 1699. pro Universitate Terræ Monteroni.*

4 Hinc edoceri debet Clerus, & populus, quod electio Sancti in patronum non debet fieri ex solo motivo devotionis, sed vel quia loci primus Episcopus fuit, vel quia ibi corpus humatum reperitur, quia oriundus, & civis fuit, vel quia in necessitatibus mirabiliter populum protexit, & adjuvit, vel tandem ob alias similes, & congruentes causas, quæ in Concilio Universitatis exprimi debent, prout expresse ex Gavanto notat Monacell. loc. cit. n. 12. afferens insuper Decretum Sacræ Congregationis Rituum in *Alessan. 6. Septemb. 1698.*

Item edoceri expedit Clerus, & populus, quod in hujusmodi patronorum electione fieri non debent promissiones; & vota, quæ frequenter fieri solent ab Universitatibus servandi diem festum Patroni electi tamquam de præcepto, ac jejunandi in ejus Vigilia: Nam has promissiones, & vota Sacr. Congr. Rit. non admittit, nec approbat, sed rejicit, & tantum ex devotione servari posse concedit, ut respondit in *Theatina 15. Martii 1698.* pro Clero, & populo nonnullorum oppidorum, ut refert Monacell. loc. cit. n. 12. dict. tom. 2. tit. 13. formul. 1. n. 15. ubi dicit, se pluries vidisse supplices libellos hac in re Sacræ Congr. Rituum prorectos pro confirmatione hujusmodi promissionum, & votorum fuisse rejectos, & præcise in *Urbevetana 6. Octobris 1696. in Messanen. loci Milazzi 25. Jan. & in Alessanen. Terræ Corsani 6. Septemb. 1698.* Hactenus Monacell.

Excipitur tamen festum unius ex principalioribus patronis in quocumque regno, sive provincia, & alterius pariter principalioris in quacumque civitate, oppido, vel pago, ubi hos patronos haberi, & venerari contigerit. Nam tale festum est de præcepto observandum, ut expresse statuit Urbanus VIII. const. incip. *Universa* §. 2.

Excipiuntur etiam electiones sanctorum patronorum factæ ante emanationem supra allati decreti Urbani VIII. quia tale decretum licet irritet electiones jam antea celebratas, ut respondit Sacr. Rit. Congr. in *Trojanensi patronatus 15. Julii 1633. & in Pampilonensi patronatus Sancti Francisci Xaverii*, in qua fuit approbata electio facta in comitiis regni Navarræ, quæ resolutio tamquam juridica fuit per Rotam, proponente Reverendissimo Decano, approbata, considerato solum quod ad evitandum præjudicium electionis antiquissimæ S. Firmini debet uterque tamquam patronus coli, quod certo præsupponit validitatem electionis. *Et Neapolitana patronatus ejusdem S. Francisci sub die 15. Sept. 1656.* Et in terminis electionis patroni, qui ab ecclesia universali titulo Sancti nondum celebratur, post dictum decretum fuit observatum in admissione Beati pro tunc, & nunc Sancti Jacobi de Marchia, cujus electio anno 1620. atque adeo ante decretum editum, celebrata fuit, & deinde anno 1647. admissa, & solemniter repositione statuæ in Thesaurum Neapolitanum comprobata.

Regulares tenentur celebrare festum, & officium de patrono principali loci conventus, ac de patrono, seu protectore principali civitatis, regni, aut provinciarum sub ritu duplici primæ classis, & sine octava. Sacr. Congr. Rit. 3. Junii 1682. & 20. Martii 1683. ut patet in *Rubricis particularibus nostri Breviarii Franciscani n. 78. & 80.* Ad officia vero de patronis minus principalibus, ac de SS. diocesium non tenentur, nisi sint descripta in calendario, & tunc non sub alio ritu quam ibi assignato. *Cit. Rubr. particul. d. n. 78.* ex decret. Sacr. Congr. Rit. ibi adducto.

Ad hoc autem, ut Regulares teneantur ad officia patronorum principalium, & Clerici Seculares etiam ad officia patronorum minus principalium, debent esse electi in patronos juxta conditiones præscriptas in dicto decreto Urbani VIII. adducto supra n. 1.

Regulares exempti utentes Breviario Romano an possint recitare officia de patronis minus principalibus, & de Sanctis diocesium, seu solitis recitari in diocesium, in quibus existunt? vide *verb. Officium divinum, art. 3. n. 86.*

Regulares sub ritu primæ classis, sed sine octava, tenentur recitare officium Sanctorum, qui provinciis ipsorum Regularium præsent, tamquam eorum patroni, seu titulares. *Rubr. particular. nostri Breviarii Franciscani n. 77.*

Officium patroni principalis loci tenentur omnes recitare sub duplici primæ classis; Clerici quidem seculares cum octava, Regulares autem sine octava.

- Sacr. Congr. Rit. 27. *Maii* 1628. & pluries in aliis decretis.
- 14 Si in locis diocesis nullus reperiatur electus patronus, tenetur diocesis non solum ad festum de patrono civitatis, sed etiam ad octavam. Sacr. Rit. Congr. 28. *Sept.* 1658.
- 15 In patronorum, sive protectorum præcedentia servandus est ordo hierarchiæ ecclesiæ, & inter ordinem hierarchicum auctoritas in electione. Sacr. Rit. Congreg. 12. *Martii* 1690.
- 16 Patronus civitatis, nationis, & hujusmodi non constituitur *Sanctus* aliquis, nisi ab ecclesia universa titulo Sancti colatur. Benedict. XIV. tom. 2. const. 29.
- 17 *incip.* Jampridem §. 22. Patroni principales plures Sancti ad sedandas populorum controversias interdum
- 18 à Sede Apostolica conceduntur. Idem *ibid.* Patroni principales Urbis Romæ denominandi sunt SS. Apostoli Petrus & Paulus. Idem *in Append. tom. 4. pag. 29.*
- 19 *Sacrum Tribunal Rotæ* in Tarentina celebrationis Festivitatibus super processione 26. Junii 1744. §. 6. cor. Reverendis. P. D. Canillac Decano *in medio reliquit*: an approbatio (*sunt ejus verba*) seu confirmatio apostolica in electione S. Patroni neces-

„ saria dumtaxat sit ad certos principales effectus, „ ex. gr. vel ad effectum concedendi officium, & „ missam propriam, vel ad effectum recitandi officium sub ritu duplici secundæ classis, vel denique „ ad effectum determinandi Festum de præcepto, quod „ alias non esset; non autem requiratur ad alios & „ quoscumque effectus licet minus principales, quibus „ reputatur ille celebrandi cum exteriori pompa, „ & solemnitate diem à S. Sede in honorem ejusdem „ Sancti consecratam, quum catholicæ gentis pietatem, „ ac devotionem fovere quoquo modo deceat, „ ac nutrire.

Illud tamen ex mente ejusdem supremi Auditoris in *d. Tarentina celebrationis festivitatibus super processione* §. 6. certum est, quod si actu electionis Sancti in patronum præcesserit decretum Urbani VIII. quo necessitas hæc approbationis Sacr. Congr. Rituum imposita est, ea non requiratur, tametsi actus ille post decretum hoc fuerit innovatus, & confirmatus. Præsumitur itidem hæc approbatio S. Congregationis Rituum ex centenaria observantia, ut firmavit idem tribunal in *d. Tarentina celebrationis festivitatibus super processione* §. 7.

PA-

 Agitur hoc in verb. de Sanctis in Patronos electis, sive à populo, provincia, seu regno eligendis; hic prænotare per consequens quantum ad Hispaniarum, Indiarumque, ditiones spectat, præcipue de Patronis earundem universalibus, abs re non videtur; imò nostri patritii cum ultimis temporibus tam magnum Tutelare elegerint, à Sancta Sede Apostolica confirmationem adipiscendo, dementiæ, aut judicii defectus nos ad minus convincerent, si quod super hoc in religiosissimis regionibus hispanicis toto ex corde fuerunt amplexi, nullum verbum referremus.

Liquet omnibus versus hanc regionem Divi Jacobi Apostoli protectio; quam innumerabilia beneficia hisce regnis ea contulerit, neminem latet: Prædecessores, fidei scuto, ejusque anxia amplificatione muniti, testes oculares demonstrantur; à Deo, secundum miserationum suarum multitudinem eidem Apostolo fuit tutamen Hispaniæ commissum: & auxilium non defecit, heu Pietas Cœlestis tam Sanctum Patronum nobis tribuendo! Quid tum postea? Quanta fuerit, sit, eritque (favente divina gratia) veneratio in hac regione, quoquo versus oculi vertantur, pietas, & religio erga Sanctissimam Domini Jesu-Christi Matrem, Virginem Mariam, Spem nostram, & Advocatam, neminem fugit: omnes sciunt: in omnibus suis mysteriis eminet flagrans nostrum desiderium: quare in considerationem venit anno M.DC.LV. ut sacratissimi Rosarii propagaretur devotio, singulisque diebus (quod observantiam retinet) in Ecclesiis recitarentur (a): nec minori affectu, pia, solidaque devotione erga Conceptionis ejus Immaculatæ, Hispanorum mente indelebili; Regum nostrorum, quorum exemplum imitari non dedignantur subditi (aliud quidquam, nec velle, aut nolle, appetere possunt) cum magna semper fuerit hujus mysterii veneratio, anteriori in seculo DD. Philippus IV. postquam in Curiis ann. M.DC.XXI. celebratis Rex Catholicus, regnumque Repræsentantes in defensionem ejusdem mysterii, toto pectore, & animo sub juramento fuere devincti decreveruntque semper, & in ævum publicis impensis, singulis annis festum ejus cum octava celebrari (b), anxie desiderantes, eandem festivitatem per totam Hispaniam coli, & venerari, aut ad antiquam consuetudinem, atque possessionem vel quasi illud celebrandi restitui: à Sanctitate D. Innocentii X. die X. Novemb. ann. M.DC.XLIV. (c) pro suis do-

(a) *Aut. acord. 1. tit. 1. lib. 1.* En el Consejo se vió un memorial con decreto de quince de este mes, para que me consultase lo que le pareciese; y siendo la súplica para extender la devocion del Rosario de nuestra Señora, y que se rece cada día en las Iglesias, me sirva mandarlo en todo el reyno; el Consejo ha sido de parecer que semejantes materias mas se establecen con el exemplo que con los mandatos, y que bastará escribir por la Sala de Gobierno á los Obispos de los distritos de cada partido, para que exhorten á los Curas, y Prelados de los conventos á que introduzcan esta devocion, por ser tan util para los fieles; y que lo mismo se haga con las Justicias, y Corregidores de estos reynos: con cuyo dictamen me he conformado; y se executará así irremisiblemente.

(b) *Vid. infr. prox.*

(c) *Brev. S. D. Innocent. X.* Innocentius Papa X. ad futuram rei memoriam. In his per quæ Beatissimæ Virginis Deiparæ Mariæ cultus & veneratio promovetur in terris, auctoritatis nostræ partes propensis studiis interponimus, & piorum Regum id expositum, vota libentè audimus. §. 2. Cum itaque in constitutione pro observatione festorum à fe-

lic. rec. Urbano Papa III. Prædecessore nostro edita, quæ incipit *Universa* non ponatur inter festa de Præcepto, festum Conceptionis ejusdem B. V. Mariæ, & tollantur contrariæ consuetudines, charissimus autem in Christo filius noster Philippus Hispaniarum Rex Catholicus, sicut Nobis illius nomine expositum fuit, per dilectum filium Nobilem Virum Joannem de Velasco & de la Cueba Comitem de Sivela ipsius Philippi Regis apud Nos, & Apostolicam Sedem Oratorem cupiat in dominiis ejusdem Philippi Regis festum Conceptionis hujusmodi, aut de præcepto indici, aut ad antiquam eorum consuetudinem, & possessionem, vel quasi illud celebrandi, restitui. Nos pium dicti Philippi Regis erga eandem B. V. devotionis affectum summopere in Domino commendantes, ac ejus desiderio hujusmodi favorabiliter annuere volentes, de Ven. Fratrum nostrorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Sacris Ritibus præpositorum consilio, quoad prædictum festum Conceptionis prædictæ Deiparæ Virginis, in regnis Hispaniarum tantum obstaculum dictæ constitutionis prædicti Prædecessoris apostolica auctoritate tenore præsentium, removemus. §. 3. Non obstantibus prædictis, aliisque constitutionibus, & ordinationibus apos-

apos-

PATRONUS ECCLESIASTICUS.

* Patronus ecclesiasticus tenetur præsentare ad ecclesiam parochialem digniorem inter approbatos ab Examinatoribus; *Benedict. XIV. tom. 2. const. 4. in-*

cip. Redditæ nobis. Etiam si de præelectione dignioris non fuerit ei facta interpellatio; Idem ibid. Episcopus tenetur sequi iudicium patroni ecclesiastici in electione dignioris, si nemo adversus patroni iudicium reclamet; Secus vero, si inter approbatos ab Examinatoribus sit qui reclamet à præelectione patroni; Idem ibid.

Patroni præsentare possunt Canonicos Regulares La-

dominiis obtinuit; jam jam eo in tempore, aut parum post cum pertractaretur de Conceptionis Immaculatae Virginis Dei Genitricis almo mysterio, utpotè idem Catholicus Rex eundem in finem coetum quemdam erigere decreverat, in oblivionem non tradidit, præceptum imponere, ne liber, quidvè aliud hoc mysterium attingens, typis, aut prælo deinceps mandaretur, quin prius à doctum dicto virorum coetu examinaretur (a); dein exaltationem, & incrementum ejusdem mysterii indefessè ipsemet cupiens mandatum expedire jussit, in graduum receptione Universitatis, Salmantinae, Vallisoletanae, & Complutensis juramentum de defendendo Conceptionem Beatæ Mariæ Virginis in primo suæ animationis instanti (postea alias comprehendens) ab omni labe præservatam, iri præstitum, cujus quidem præstatio hispanica regna, tam in hac peninsula quam dominiis americanis consistentia est amplexa (b); nec Summis Pontificibus ulla fuit quies in hujusmodi sacrosancti Mysterii cultus amplificatione: ideo Sanctitas D. Clem. XI. an. M.DCC.VIII. cum intueretur, ejus prædecessores venerationem, & cultum Virginis Mariæ ampliassè, nec posset ipsiusmet oblivisci intercessionis, eundem festum, unicum Terrarum, de cetero ab omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, sicut alia festa de præcepto, servari mandavit (c).

Ast DD. Carolus III. Rex noster, omnibus suis prædecessoribus in hujus mysterii devotione si non superans, saltem æqualis, non multò postquam habenas imperii hispanici contraxit, inexorabilem se exhibuit usquequò à Sancta Sede confirmationem (d), Patronatus in hæc regna Beatissimæ Virginis Mariæ suo in mys-

apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. §.4. Volumus autem, ut præsentium transumptis, etiam impressis manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides tam in iudicio, quam extra adhibeatur, quæ præsentibus adhiberetur, si fuerint exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die 10. Novembris 1644. Pontificatus nostri anno 1.

(a) *Aut. acord. 2. tit. 1. lib. 1.* Mientras durare la Junta que mandé formar para tratar del Santo Misterio de la Inmaculada Concepcion de la Virgen nuestra Señora, de ninguna manera se dé licencia para imprimir libro, ni papel que trate de ella, sin que primero se remita á dicha Junta para que los censure, y exámine.

(b) *Vid. verb. Magister.*

(c) *Brev. Sanct. D. Clement. XI.* Clemens Papa XI. ad perpetuam rei memoriam. Commissi Nobis divinitus Sacrosancti Apostolatus officii exigit ratio, ut gloriosissimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, cujus Conceptio gaudium annuntiavit universo mundo, venerationem, & cultum plurimum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum more, ampliare studentes in terris illius, quæ super choros Angelorum exaltata, pro populo christiano sedula exhortatrix apud eum, quem genuit, assiduè intercedit in cælis, potentissimam opem in tot, tantisque quibus premitur, christianæ reipublicæ, & catholicæ ecclesiæ necessitatibus, quantum Nobis ex alto conceditur, promoveri jugiter satagamus. Sincera itaque Nostra erga eandem Augustissimam cœli Reginam Patronam, & Advocatam nostram devotione incitati festum Conceptionis ipsius Beatæ Mariæ Virginis Immaculatae, ubique terrarum imposterum ab omnibus, & singulis utriusque sexus Christi fidelibus, sicut alia festa de præcepto servari, & celebrari, ac sub præcepto observationis festorum comprehendere, auctoritate apostolica tenore præsentium decernimus, præcipimus, & mandamus. Non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut earundem præsentium literarum transumptis, & sigillo personæ in ecclesiastica dignitate constitutæ munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quæ adhiberetur ipsis præsentibus, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ

apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die sexta Decembris M.DCC.VIII. Pontificatus nostri anno octavo.

(d) *Brev. Sanct. D. Clem. XIII.* Clemente Obispo Siervo de los Siervos de Dios, para perpetua memoria. Bien persuadidos de quanto lustre, y proteccion haya sido siempre á los reynos la señalada piedad para con Dios, y la veneracion de la Bienaventurada Virgen María, de quienes nos vienen todas las bendiciones del Cielo, y debiendo satisfacer al principal cargo de nuestro oficio, que es atender al bien espiritual, y temporal del mundo christiano, no podemos negar nuestro favor, ni dexar de condescender con caridad paternal, mucho mas quando ellos mismos nos lo suplican, con el zelo de los que se emplean en solicitar el patrocinio, y amparo de la Reyna de los Cielos, siendo por otra parte tan propio de la autoridad apostólica procurar que su culto se aumente mas, y mas cada dia. Así de muy buena gana acordamos complacer la devocion de los que desean venerar á la misma Bienaventurada Virgen en los reynos de España, baxo un especial título, mayormente deseándolo así un Príncipe tan pio, tan religioso, y tan benemérito de la Iglesia, como el Rey Católico, que con suma aplicacion se dedica á hacer que sus vastos dominios florezcan de todos modos, y especialísimamente en fortalecerlos con el supremo celestial patrocinio. Novísimamente, pues, á real nombre de nuestro carísimo hijo Carlos, Rey Católico de las Españas, el querido hijo Manuel de Roda, del Consejo del mismo Rey Carlos, y al presente Ministro de sus negocios en nuestra Santa Sede, nos han presentado la súplica del tenor siguiente. = Beatísimo Padre. = Los Diputados de los reynos de España representando á toda ella en las Cortes celebradas en diez y siete de Julio de este año, expusieron al Serenísimo Rey Católico la perpetua, y heredada piedad, y religion de todos los Españoles á la Santísima Virgen María, Madre de Dios, y Reyna de los Angeles, principalmente en su immaculado misterio de la Concepcion; y que en las Ordenes Militares, Universidades de Estudios, Ayuntamientos de Ciudades, Colegios, Congregaciones, y qualesquiera otros cuerpos legítimos, de algunos de los quales apenas hay vasallo del Rey Católico que no sea miembro, se observa inviolablemente que al tiempo de ser admitido, deba entre todas cosas obli-

Lateranenses, & Sanctissimi Salvatoris ad beneficia secularia curata, & residentialia, cum præservatione beneplaciti apostolici, aliisque conditionibus latius expressis à Benedic. XIV. tom. 1. const. 135. incip.

Quod inscrutabili, §. 17. & 18.

(Vide verb. Patroni beneficiorum).

PAUPERTAS. Vid. verb. Votum, art. 2. à n. 43. ad 116.

PAX.

terio Immaculatæ Conceptionis impetravit: unaque tam venerandi mysterii festum sub ritu duplici primæ classis cum octava, ac ceteris prærogativis, patronorum festis competentibus, ab omni harum, americana-

garse con juramento en forma á tener, y defender con todas sus fuerzas el misterio de la Inmaculada Concepcion, á cuyo juramento se obligaron el mismo Rey Católico, y los Diputados de los reynos de España en las Cortes celebradas en el año de mil seiscientos veinte y uno, y decretaron se celebrase á públicas expensas, y perpetuamente su fiesta con octava cada año, segun el Rito de la Iglesia Romana, lo que hasta ahora diligentísimamente se observa, de modo que á este culto de los Españoles para con la Virgen Madre de Dios, y su Purísima, é Inmaculada Concepcion, justísimamente se atribuyen la felicidad pública de que gozan los reynos de España, y la pureza de la fe, y religion que en los mismos florece; y finalmente otros muchos beneficios que cada dia logra de la Divina Providencia. Y porque es admirable el consentimiento de los reynos con el mismo Rey Católico que sigue, emulando los exemplos de sus ilustres Predecesores en este piadoso zelo de venerar el misterio de la Inmaculada Concepcion, por esto humildemente le suplicaron quisiese tomar, y fuese admitida esta Señora de cielo, y tierra en su misterio de la Inmaculada Concepcion por especial Patrona, y expresa Abogada de todos los reynos, y dominios de España, é Indias, con aquel culto, y rezo de Preces que convienen á los Santos Patronos, segun el Rito de la Iglesia Romana; pero sin perjuicio, ó detrimento del culto que debe darse á Santiago Apostol, primer Patrono de las Españas, no queriendo, ni pudiendo quitarse, ó disminuir nada de su honor por este nuevo obsequio que se ha de tributar á la Reyna de los Apóstoles, de los Angeles, y de toda la Curia celestial. Y habiendo admitido el Rey Católico benignísimamente las humildes súplicas de los Diputados, y por ellos las de todo el reyno, Manuel de Roda, Ministro ahora del mismo Rey Católico cerca de vuestra Santidad, por su mandado, y á su real nombre, ruega á vuestra Santidad se digne tener por rato, y bien hecho, y de aprobar, y confirmar por autoridad apostólica el patronato de la misma Santísima Virgen María en su sagrado misterio de la Inmaculada Concepcion con el rezo de Preces, y culto convenientes; y para que mejor se entienda quanto, como se refiere, ocurrió en el asunto, exhibe con el debido respeto auténticos testimonios de los hechos de dichas Cortes generales; y por la gracia, &c. = Y al mismo tiempo nos presentó carta del Rey, dada en San Ildefonso á veinte y ocho de Agosto próximo pasado, á Nos dirigida, en la que representándonos lo executado en las sobredichas Cortes, nos suplica humildemente condescendamos á sus deseos. Nos, pues, alabando sumamente la exímia, y de todos modos experimentada religion de dicho Rey Carlos, y queriendo mantener, à exemplo de nuestros predecesores, la piedad de sus vasallos, tanto mas procuramos inclinarnos á su voluntad, quanto se espera que nuestra autoridad ha de ser provechosa á la utilidad espiritual, y temporal de dichos sus reynos, y dominios; y teniendo tambien firme esperanza, y confianza que ha de ser del agrado de la misma Beatísima Virgen María, Madre de Dios, en los Cielos, lo que por autoridad de su Unigénito Hijo, Señor nuestro, á

Nos, aunque sin mérito encomendada, disponemos en la tierra: declaramos se debe venerar á la misma Señora en el sobredicho misterio como principal universal Patrona de dichos dominios y reynos, segun las Preces expuestas en el citado memorial, y confirmamos, y aprobamos por autoridad apostólica, en virtud de las presentes, la eleccion hecha, como queda mencionado: y en su consecuencia concedemos, y respectivamente mandamos, y establecemos que la fiesta del mismo misterio se celebre en dichos reynos, y dominios por todo el Clero, así secular, como regular, y de qualquiera manera exento, con rito doble de primera clase, con octava, con todas las prerogativas correspondientes á semejantes festividades de Patronos, y aprobadas por la Sede Apostólica, segun las Rúbricas del Breviario, y Misal Romano, y sin mutacion alguna del culto, que en dichos reynos, y dominios se acostumbra dar á Santiago Apostol, tambien Patrono de ellos, y salva en todo la observancia de las constituciones de los Romanos Pontífices, nuestros predecesores, especialmente las de Paulo V. de feliz recordacion, expedida en el año de mil seiscientos sesenta y dos, y de Alexandro VII. en el de mil seiscientos sesenta y uno, sobre la veneracion del mismo misterio, cuyo tenor renovamos por las presentes. Ademas á todos los fieles de Christo de ambos sexos, que verdaderamente arrepentidos, confesados, y comulgados en el dia en que por la Católica Iglesia se celebra el dicho misterio, desde sus primeras vísperas hasta ponerse el sol el mismo dia, visitaren devotamente en cada año qualquiera Iglesia de dichos reynos, y dominios, dedicado al Omnipotente Dios en honor de la misma Bienaventurada Virgen María, entendiéndose para los Regulares, y Monjas su propia Iglesia, y en ella rogaren á Dios por la concordia entre los Príncipes Christianos, extirpacion de las heregias, y exáltacion de la Santa Madre Iglesia, concedemos para siempre misericordiosamente en el Señor indulgencia plenaria, y remision de todos sus pecados. No obstante en quanto sea necesario qualesquiera constituciones apostólicas, y decretos, aunque sean generales, todos los cuales, y cada uno de ellos, de qualquier modo que sean contrarios, los derogamos por esta vez solamente en virtud de las presentes, dexándolos en su vigor para lo demas; y queremos que á los trasuntos de estas, aunque impresos, con tal que estén suscritos por algun Notario público, y sellados con el sello de persona constituida en dignidad eclesiástica, se dé enteramente, y en todas partes la misma fé que se les diera á las mismas presentes originales, si fuesen exhibidas, ó manifestadas. A ninguno, pues, sea lícito quebrantar, ú oponerse con temerario atrevimiento á estas letras de nuestra constitucion, declaracion, concesion, derogacion, y voluntad; y si alguno presumiese de tal atentado, sepa que ha de incurrir en la indignacion de Dios Omnipotente, y de los Bienaventurados Pedro, y Pablo, sus Apóstoles. Dado en Roma en Santa María la Mayor á ocho de Noviembre, año de la Encarnacion del Señor mil setecientos sesenta, y tercero de nuestro Pontificado. = C. Cardenal Pro-Datario. = Por el Señor Cardenal Passionei. = Juan Florio, Substituto.